

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

XIX. YÜZYILDA TARSUS ŞERİYE SİCİLLERİNE GÖRE
GİYİM KUŞAM VE ZİYNET EŞYASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve YILMAZ

TARİH PROGRAMI

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Sıddık ÇALIK

Ankara, 2019

ONAY SAYFASI

Merve YILMAZ tarafından hazırlanan “XIX. YÜZYILDA TARSUS ŞERİYE SİCİLLERİNE GÖRE GİYİM KUŞAM VE ZİYNET EŞYASI” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı Adı Soyadı	Kurumu	İmza
Doç. Dr. Sıddık ÇALIK	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Prof. Dr. Hüseyin ÇINAR	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi. Ahmet DEMİR	Kırıkkale Üniversitesi	

Tez Savunma Tarihi: 18.06.2019

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü V.

Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM

.....

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih (01.06.2019)

İmza

Merve YILMAZ

Sevgili anneannemin aziz hatırasına...

TEŞEKKÜR

Bu çalıőmanın oluőum s¼recinde öncelikle, bilgi ve deneyimlerini bana aktaran, tezin transkripsiyon ve değerlendirme aőamalarında bana yardımcı olan, kaynaklara ulaőmamda bana yol gösteren ve tezin bu aőamaya gelmesini sağlayan, anlayıő ve sabır gösteren değerli danıőmanım Doç. Dr. Sıddık ÇALIK hocama kıymetli tavsiyelerinden dolayı müteőekkır olduğumu ifade etmeliyim. Yüksek lisans derslerim boyunca bilgi ve birikimleri ile verimli bir eğitim programı sunan, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı'nın tüm değerli hocalarına minnettarım. Son olarak tüm yaőamım boyunca olduğu gibi bu zorlu dönemde de beni yalnız bırakmayan, her türlü desteğini benden esirgemeyen sevgili aileme ve kız kardeőlerime teőekk¼rü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	ii
BEYAN	iii
İTHAF	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. TARSUS'UN TARİHİ COĞRAFYASI.....	16
2.1. Osmanlı Öncesi Tarsus	16
2.2. Osmanlı Dönemi Tarsus	22
2.2.1. Osmanlı İdare Teşkilatında Tarsus Sancağı	22
2.2.2. Toplumsal Hayat	23
2.2.3. Ekonomik Yapı ve Ticaret.....	25
3. TARSUS TEREKELERİNE DAİR İSTATİSTİKİ VERİLER.....	29
3.1. Tereke Kayıtlarının Dökümü	29
3.1.1. 90 Numaralı Deftere Ait Tereke Kayıtları.....	30
3.1.2. 91 Numaralı Deftere Ait Tereke Kayıtları.....	41
3.1.3. 92 Numaralı Deftere Ait Tereke Kayıtları.....	49
3.1.4. 300 Numaralı Tarsus Şeriye Sicil Defteri Tereke Kayıtları	68
3.1.5. 89 Numaralı Deftere Ait Tereke Kayıtları.....	96
3.2. Tereke Kayıtlarının Adet ve Tutar Açısından Değerlendirilmesi.....	99
3.2.1. Tereke Sayıları	99

3.2.2. Tereke Tutarları	100
4. TARSUS'DA GIYİM KUŞAM VE ZİYNET EŞYALARI.....	102
4.1. Giyim Kuşam ve Ziyet Eşyalarına Ait Tereke Kayıtları	102
4.2. Giyim Kuşam Eşyaları.....	112
4.3. Ziyet Eşyaları.....	130
4.4. Kadınlara Ait Tereke Kayıtları	136
5. SONUÇLAR.....	140
6. YARARLANILAN KAYNAKLAR	141
7. EKLER	145
EK-1. RESİMLER.....	145

ÖZET

XIX. Yüzyılda Tarsus Şeriye Sicillerine Göre Giyim Kuşam ve Ziyinet Eşyası

Tarih araştırmalarında Şehirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel hayatına ışık tutacak çalışmalar, belli bölgeler istisna edilirse, sınırlıdır. Tarsus ise özellikle tereke kayıtları açısından sınırlı çerçevede çalışılmış bir bölgedir. Anadolu' da uzun zaman hakimiyet kurmuş olan Osmanlı Devleti'nin bölgeler bazında sosyal ve kültürel yapısının arşiv kaynakları üzerinden aydınlatılması önemli ve gerekli bir husustur.

Çalışmamızda, Tarsus'a ait Tarsus-300, 08089, 08090, 08091, 08092 numaralı defterler incelenmiştir. Tereke defterlerinde rastlanan giyim-kuşam ve ziyinet eşyalarının verdiği bilgiler ışığında 19. yüzyılın son çeyreği bağlamında Tarsus'un sosyal ve ekonomik yapısı hakkında önemli değerlendirmelere imkân sunacak verilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmamıza, söz konusu defterlerden tespit ettiğimiz terekelerin transkripsiyonu ile başlandı. Terekelerde yer alan ve tespit edebildiğimiz giyim-kuşam ve ziyinet eşyaları hakkındaki veriler tabloladıştırılarak, grafikler haline getirildi ve yorumlandı.

Anahtar kelimeler: Tarsus, tereke defterleri, sosyo-ekonomik yapı, yerel tarih

ABSTRACT

19th Century Clothing and Jewelry According to Tarsus Court Records

One of the main least focused topics in history researches so far has been the social and economic life. Enlightening the sociocultural life in Ottoman Empire which established a long time sovereignty over Anatolia is even more crucial. Legacy records in what we call court records and kept in administrative units named boroughs which were written by judges shed a light regarding this issue.

In this study, records belonging to Tarsus, Tarsus-300 and MSH_ŞSC_08089/90/91/92 were analyzed. The research was conducted about 19th century socioeconomic structure of Tarsus in the light of the information that was come across in regards to the clothing and jewelry in court records.

Our study began with the transcription of the court records that we identified. The data significant to us about clothing and jewelry were charted, put into graphs and interpreted.

Key words: Tarsus, legacy records, socioeconomic structure, local history

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

Age	: Adı geçen eser
Agm	: Adı geçen makale
bkz.	: Bakınız
C	: cilt
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Enst.	: Enstitüsü
G.Ü.	: Gazi Üniversitesi
MBŞK	: Mersin Büyük Şehir Kalemî
n.ş.r.	: Neşreden
OSAV	: Osmanlı Araştırma Vakfı
S	: Sayı
s.	: Sayfa
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCKB	: Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı
TŞS	: Tarsus Şer'îye Sicili
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TTSO	: Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Terekelerin Defterlere Göre Dağılımı.....	100
Şekil 2. Giyim/kuşam ve ziynet kalemlerinin tutarlarının cem'an yekûn tutarlara oranı	101
Şekil 3. Cem'an Yekûn tutar aralığı itibariyle tereke sayıları (krş).....	112

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Toplam Tereke Sayısı ve Giyim Kuşam ve Ziyet Kalemlerinin Yer aldığı Tereke Sayıları.....	99
Tablo 2. Terekelere Ait Genel Bilgiler	103
Tablo 3. Giyim / Kuşam Eşyalarına ait veriler.	112
Tablo 4. Ziyet Eşyalarına ait veriler.	130
Tablo 5. Kadınlara ait 18 adet tereke kaydının birleştirilmiş dökümü.	136

1. GİRİŞ

Araştırmanın Konusu ve Önemi

Tarih araştırmalarında devletlerin siyasi tarihinin yanında kültür tarihi de önemli bir konudur. Siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik olayların halkın yaşantısına yansımalarını incelemenin, diğer bir ifadeyle sosyal tarih çalışılmalarına yönelmenin bir ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz. İşte bu sebeplerden dolayı çalışmamızda şer'îye sicillerinde yer alan tereke kayıtları inceleme konusu olarak seçilmiştir.

Şer'îye sicilleri devletin hukuki, askeri, dini ve idari birimleri hakkında doğrudan bilgi verirler. Bu yüzden Osmanlı tarih kaynakları içinde en önemli başvuru kaynaklarıdır. Bu sicilleri incelemeden Osmanlı sosyo-ekonomik tarihiyle ilgili yapılacak her çalışma eksik kalacaktır. Şer'îye sicilleri İmparatorluğun en ücra köşesindeki köylerden şehirlere kadar tüm Osmanlı tebaasının hayat tarzını farklı yönleriyle aksettirmektedir. Terekeler halk arasında din, dil, ırk veya mezhep farkı gözetmeksizin kayda geçirilmiş adlî-hukukî belgelerdir.

Terekeler; baz alınarak toplumun refah düzeyini ele alan çalışmalar yapılabilmektedir. Bu defterler kişilerin serveti üzerinde analiz yapmamıza imkân tanır. Çünkü ölen kişinin geçim kaynağı, yaşam tarzı, ürettiği ürünler, bağ, bahçe, çiftlik, arsa, dükkan, hayvan, köleler vb. eşyaları tek tek kaydedilir ve fiyatlandırılırdı. Sonra alacak verecek işleri ve resim kesintileri yapıldıktan sonra miras hak sahiplerine pay edilirdi.

Tereke, kişilerin medeni halleri, meslekleri, mirasçıları, mevkileri, menşeleri ve dönemin toplumsal yapısı hakkında bilgi verirler. Osmanlı ekonomik yapısının yanında bu defterler, aile yapısı, nüfusu, buna bağlı olarak vergi veren ve vermeyen kesim hakkında da bilgi sahibi olmamızı sağlar. Said Öztürk'ün söylediği gibi “Tereke kayıtları ölen kişinin değil, toplumun mirasını yansıtır.”¹

Tereke kayıtları ile ilgili çalışmalar son zamanlarda artmıştır. Çalışmamızın her aşamasında faydalandığımız kaynakların başında şunlar gelir: Hüseyin Özdeğer'in “Bursa

---

¹ Said Öztürk, *Askeri Kassama Ait On Yedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri (Sosyo-Ekonomik Tahlil)*, Osmanlı Araştırma Vakfı Yayınları, İstanbul, 1995, s.13.

Şehri Tereke Defterleri (1463-1640) ve Sait Öztürk'ün "Askeri Kassama Ait On Yedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri" (Sosyo-Ekonomik Tahlil), Ömer Lütfi Barkan'ın "Edirne Askeri Kasamına Ait Tereke Defterleri (1545-1659)".

Yine tereke defterleri kullanılarak farklı başlıklarda makaleler yazılmıştır. Bunlardan; Halil İnalçık'ın "15. Asır Türkiye İktisadi ve İçtimai Tarih Kaynakları", Temel Öztürk'ün "1918 Numaralı Kadı Siciline Göre 18. Yüzyılda Trabzon'da Giyim-Kuşam Kültürü", Gürsel Oğuz'un "61 Numaralı Edirne Şer'iyeye Siciline Göre 17. Yüzyılda Edirneli Kadınların Giyim Kuşam Kültürü", Murat Hanilçe'nin "Şer'iyeye Sicillerine Göre XIX. Yüzyıl Başlarında Tokat'ta Giyim" adlı eserler tezimiz açısından önde gelen çalışmalardır.

Tarsus şer'iyeye sicilleri ile ilgili çalışmalardan olan İbrahim Halil Aytar'ın "19. Yüzyıl Tarsus Kentinin Gündelik Yaşamında Gayrimüslimler" adlı eseri çalışmamızda yol gösterici olmuştur. Ali Sinan Bilgili ise klasik dönem, Tarsus, Mersin ve Adana üzerine çalışmıştır. Çukurova Araştırmaları Dergisinde, Sibel Orhangazi "330 Numaralı Tarsus Şer'iyeye Siciline Göre XIX. Yüzyılın Sonlarında Tarsus" adlı bir çalışmayı bilim dünyasına kazandırmıştır.

Bütün bu çalışmalarda tereke defterleri, şehir ya da dönem esas alınıp, bir sınıflandırma yapılarak incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Metodu

Araştırmamızın temel amacı, 19.yüzyıl Tarsus şer'iyeye sicillerinde giyim kuşam ve ziynet eşyaları konusunu inceleyerek, Tarsus'un sosyo-ekonomik tarihi hakkında dönemin kaynaklarında sağlıklı değerlendirmelere ve mukayeselere imkân sağlayacak verilere ulaşmaktır.

Tarsus binlerce yıllık bir geçmişi olan ve pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış önemli ticaret merkezlerinden birisidir. Tarsus hakkında yapılan çalışmalar sosyal bakımdan çok sınırlıdır. Bölgeye memleket duygusuyla bağlı bir araştırmacı olarak Tarsus hakkında çalışmak şahsım için ayrıca özel bir anlam taşımaktadır.

Osmanlı Tarihi araştırmaları içinde; sosyal tarih özellikle de Osmanlı ekonomik yapısı, terekeler sayesinde daha anlamlı bir araştırma alanıdır. Bugün tarih eğitimi alan

kişilerden beklenen, sosyal tarihe gereken önemi vermeleridir. Bu düşünceler çerçevesinde, askeri ve siyasi olayların sürekli araştırılması yerine, acaba Osmanlı toplumu nasıl yaşardı? Şehir ve köy hayatı nasıldı? Toplumun beslenme alışkanlıkları, giyim-kuşam, barınma kültürü nelerden oluşuyordu? Osmanlı aile kurumu, toplumun refah düzeyi ne ölçüde yüksek veya düşüktü? Bütün bu meseleler ve sorular Osmanlı sosyal tarih araştırmalarının önemli konuları olarak karşımızda durmaktadır.² İşte tereke defterleri, bize Osmanlı halkının sosyo-ekonomik durumu ile ilgili pek çok probleme ışık tutacak veriler sunmaktadırlar. Bir Osmanlı tarih kaynağı olarak tereke defterlerini ele almadan önce, bu tür belgelerin diplomatik özelliklerini kısaca tespit etmekte fayda vardır.

Şer'îye sicilleri, Osmanlı toplumunu oluşturan yapıyı ortaya koymakta büyük katkı sağlar. Ayrıca bu kayıtlar toplumun üst kademesinden alt kademesine kadar, insanların tercihleri ve yaşam biçimleri hakkında bilgiler sunarlar. Giyim-kuşam ve ziynet eşyasındaki tercihler, insanların sosyal statülerini ve ekonomik güçlerini de gösterirler.³ Giyinmekse her zaman ihtiyaçtır ve insanlar, giysileri sayesinde kendilerini dış etkenlerden koruyabilmiştir. Yine giyim ve ziynet eşyaları, insanlar için beğenilme ve toplumda kabul görme açısından tarih boyunca önemli olmuştur. Başka bir deyişle giysiler ve aksesuarlar sosyalleşmenin en önemli unsurlarından biri olmuş ve günümüze kadar bu özelliğini korumuştur. İnsanların eşya ve obje tercihleri dönem hakkında bilgi vermesinin yanında artık günümüzde kullanılmayan ürünleri de tespit etmemizi ve tanımamızı sağlar.

Tarihimize dair en büyük eksikliklerden biri de; sosyal hayata ve özellikle çeşitli dönemlerdeki giyim kuşama dair bilgilerin bölgeler bazında yeterince çalışılmış olmamasıdır. Bu bilgiler tereklerin incelenmesi ve yorumlanmasıyla gün yüzüne çıkacaktır.

Tarih boyunca ekonomik durumu iyi olan insanlar daha kaliteli, pahalı kumaşlardan, kürklerden yapılan giysileri ve gösterişli aksesuarları tercih etmişlerdir. Alt tabakadan olan kişilerin giydikleri giysiler ve aksesuarlar ise daha çok ihtiyaca göre şekillenmiştir. Osmanlı Devleti tereke kaydı incelemelerinde, kadın giysilerinin ayrı bir yeri vardır. Zaman içinde geçirdiği değişimin yanı sıra dönem dönem padişahlar tarafından da bu

---

² Nuri Köstüklü, *Osmanlı-Türk Aile Kurumu Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi (19.YY. Örnekleri Çerçevesinde)*, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C:1, S:1, 2008 s.18.

³ Gülser Oğuz, *61 Numaralı Edirne Şer'îye Siciline Göre 17. Yüzyılda Edirneli Kadınların Giyim Kuşam Kültürü*, Milli Folklor, S:92, 2011 s. 7.

konuda düzenlemeler yapılmıştır.⁴ Çünkü kadınlar süslü ve ince kumaştan kıyafetler ve gösterişli aksesuarlarla sokağa çıkmaktan geri durmamışlar, bu da toplumun bazı kesimleri tarafından hoş görülmemiştir.

Ayrıca giyim-kuşam ve ziynet eşyası kültür tarihi açısından da büyük önem taşımaktadır. Giyim ürünlerinde kullanılan kumaşlar, motifler ve teknikler nereden geldiğimizi ve tarih boyunca kimlerle ilişkiler kurduğumuzu da anlamamızda bize yol gösterecek birer harita niteliğindedir.

Orta Asya'dan gelen Türkler, İslâm medeniyeti ve Anadolu'daki farklı kültürlerin etkisiyle Anadolu giysisi ve aksesuarını ortaya çıkarmışlardır.

Giysiler, kişinin konumunu, cinsiyetini, milliyetini, kültürünü ve inancını gösterir. Osmanlı toplumunun giyim-kuşamı, toplum yaşamının bir ifadesi olup giysinın kumaşı kadar renginin de bir anlamı vardı. Bu özellikleriyle giysiler, giyen kişinin statüsünü, dönemi ve toplumun diğer toplumlarla ilişkilerini yansıtmışlardır. Giysiler, iklimin, toplumsal ve kişisel değer yargılarının, törelerin, kültürel ve ekonomik koşulların biçimlendirdiği mekân ve kültürün devamlığını ya da değişkenliğini gösteren ürünlerdir.

Tanzimat döneminden Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar devletin modernleşme hareketleri ve batılı yaşam tarzının Türk toplumsal hayatını etkisi altına almaya başlaması ile giyim-kuşam ve aksesuar kullanımında önemli değişiklikler yaşanmıştır.

Tarih boyunca Tarsus şehri, liman şehri olması nedeniyle ticarî ve ulaşım hareketliliği yönünden ön plana çıkmaktadır. Yine bu özelliği sayesinde giyim-kuşam ve ziynet eşyası açısından değişim ve yeniliklere açıktı.

Araştırmanın Kaynakları

Araştırmamız Ankara Milli Kütüphane'de bulunan şer'îye sicilleri serisinde yer alan 5 adet defter üzerine yapılmıştır. Bunlar; MŞH 89, MŞH 90, MŞH 91, MŞH 92, Tarsus_300 numaralı şer'îye sicilleridir.

---

⁴ Zübeyde Güneş Yağcı, Serdar Genç, *XIX. Yüzyılda Balıkesir'de Giyim-Kuşam Zevki ve Bir Kumaş Tüccarı*, Turkish Studies, C:2, S.1, 2007, s.229.

Defterler kırma talik diye tabir olunan hat ile yazılı olup, genellikle yazı düzgün ve okunaklıdır. Bazen sayfalarda silinmelere yol açan tahribatlar olmuş veya parça kayıpları meydana gelmiştir. Yine cümle sonuna gelen hükümler diğer sayfalara taşması diye iç içe yazıldığı için okunmasında zorluklara yol açmıştır.

Çalışmamızla ilgili olarak beş defterde toplamda 457 adet tereke kaydı tespit edilmiş olup bunların tamamı Türkçedir. Kayıtların büyük çoğunluğu Müslüman ahaliye aittir

Çalışmamıza Ankara Milli Kütüphane'den aldığımız defter kopyalarını inceleyerek başladık. Öncelikle bu sicillerdeki terekelerde yer alan ve çalışma konumuz olan giyim-kuşam ve ziynet eşyalarına ait kalemlerin tespiti ve transkripti yapılmıştır. Daha sonra bunlar tereke kaydı esas alınarak müstakil tablolarda gösterilmiştir. Bu tabloların tamamına çalışmamızın üçüncü kısımda yer verilmiştir.

Bu terekeler içinden edindiğimiz bilgiler çerçevesinde mirası içinde giyim-kuşam ve ziynet eşyası yer alan kişilerin; isimlerini, tereke kayıt tarihlerini, mirasçılarını, servetlerinin değerlerini (cem'an yekûn tutar) kaydedip; servet, mal dökümü ve bırakılan mallar açısından bir mukayese yapılmıştır. Bunun sonucunda verilerle ilgili çıkarımda bulunarak dönemin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı incelenmiştir.

Çalışmamızın başında kadı, şer'îye sicilleri, tereke defterleri, miras konularıyla ilgili bilgi verilmiştir. Yine bu çerçevede Tarsus kent tarihine, Osmanlı idare teşkilatında Tarsus sancağının sosyal ve ekonomik yapısına değinilmiştir.

Kadı

Osmanlı Devleti'nde bir bölgedeki yargının başı kadıdır ve çok geniş yetkileri vardır. Kaza, sözlükte kesmek, ayırmak anlamına; hukukta, hüküm ve hâkimlik anlamına gelir⁵. Kadı kelimesinin anlamı “hükmetmek, hüküm vermek, yargılamak ve idare etmek anlamındadır. Kadıların tayin, terfi ve azilleriyle ilgilenen yetkili kişilere *kadilkudat veya kadılcemaa* denilirdi.⁶ Kadı, davalara bakmanın yanında, devletin emirlerinin yerine getirilmesini de sağlayan kişidir. Bu yüzden kadı için sadece hukuk adamı demek eksik olur. Kendisi aynı zamanda bir idareci, belediye başkanı, halkın her konuda başvuru yapabileceği sosyal güvenlik makamıdır.

⁵ Ahmed Akgündüz, *Şer'îye Sicilleri I*, Türk Dünyası Araştırma Vakfı, İstanbul, 1988 s.68.

⁶ Fahrettin Atar, “Kadı”, Cilt 24, DİA, İstanbul, 2001, s.66.

Kadı, reaya ve askeri sınıf arasındaki mevzuları Şer'i ve Örf'i hukuk kuralları çerçevesinde inceler ve sonuçlandırır.⁷ Bunların yanında devletin verdiği idari, mali ve askeri işlerle de ilgilenirdi. Kadılar sadece padişaktan ve Divândan emir alırdı. Bu yüzden de kadı, bulunduğu bölgede bağımsızdır.⁸ Kadılar, ayrıca askeri meselelere müdahale edemezdi. Askeri işlere karışmasalar da halk ve askeri zümre arasında arabuluculuk da yapardı.

Gayrimüslimler kadı olarak atanamazlardı. Çünkü kadının şer'i hukuku uygulayacak olması, birde kadının üst düzey kamu görevlisi olması sebebiyle gayrimüslimler üst düzey memurluğa getirilmezlerdi.⁹ Fakat kadılar gayrimüslim halkın yaşayışını gözetlemek ve yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

Osmanlıda kadılık ilk kez Osman Gazi döneminde Bilecik'in fetih edilmesinden sonra görülmüştür. İlk Tusun Fakih, Karaca Hisar'a kadı olmuş ve Osman Gazi adına ilk hutbeyi de o okumuştur.¹⁰ İlk büyük kadılık önce İznik sonra Bursa kadılığı olup, sonra fethedilen yerlere başka kadılar gönderilmiştir.¹¹ Orhan Gazi döneminde kadı eğitimi için ilk medrese açılmış, fakat esas şeklini Fatih döneminde almıştır.¹²

Kadılar Osmanlı toplumunun çoğunun Hanefi olması sebebiyle Hanefi fıkhı üzerine şer'i kurallara uyarak karar vermişlerdir. Kadılar sadece davalara bakmaz, bunun dışında mahkemelerde çözülemeyen konuları bir üst mahkemeye yani Divân-ı Hümâyûn'a iletirdi. Ayrıca padişahın ferman ve emirlerinin yerine getirilmesi, halka duyurulması, vergilerin düzenlenmesi ve toplanılması da kadılık makamının işleri arasındaydı. Cami, vakıf gibi kurumların yönetim ve denetiminin yanında şehrin idaresi ve asayişten de sorumluydular. Cinayet davası, evlenme, boşanma, öksüz ve yetimlerin vasi tayini, bu kişilerin kaydının tutulması ve azli, vakketme tutanağı, kira sözleşmesi, borcun tahsil edilmesi, imam ve müezzin tayini, pazar yer değişikliği gibi meselelerle de ilgilenirlerdi.¹³

⁷ Ali Sinan Bilgili, *Osmanlı Döneminde Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri*, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 2001, s.47.

⁸ Hüseyin Özdeğer, *Bursa Şehri Tereke Defterleri (1463-16409)*, Türk İktisadi ve İçtimai Tarihi Araştırmaları Merkezi Yayınları, Bayrak matbacılık, İstanbul, 1988, s.3.

⁹ Fahrettin Atar, a.g.m., s.66.

¹⁰ Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK, s.124. Bknz. Neşri, *Kitâb-ı Cihannüma*” (Nşr. F. Reşid Unat- Mehmed A.Köymen), Ankara, 2003, s.110-111.

¹¹ Sait Öztürk, a.g.e., s.83.

¹² İlber Ortaylı, “Kadı”, Cilt 24, , DİA, İstanbul, 2001, s.69-73.

¹³ Hüseyin Özdeğer, a.g.e., s.7.

Kadılar dönemin ulaşım ve haberleşme imkânlarının sınırlı olması sebebiyle şer'i kanunları çok iyi bilmeli ve bu bilgisini kullanarak idare etme yeteneğine sahip olmalıydı. Bunun yanında güvenilir, dürüst, iradesi güçlü kişiler olmalıydılar. Osmanlı kadıları çok iyi eğitim almış kişilerden atanmıştır. Başarılı ve iyi eğitilmiş kadılar sayesinde Osmanlı bir hukuk devleti olarak anılmaktadır.

Kadılar varislerin veya varislerden birinin müracaatıyla ölen kişinin terekesine el koyabilirdi. Mirasçılar arasında anlaşmazlık çıkması durumunda kadı müracaat üzerine müdahalede bulunabilirdi. Ölen kişinin alacağı veya borcu varsa bunu tahsil etmek için mirasçılar mahkemeye kadıya başvurabilirlerdi. Bunun dışında kadı vefat eden kişinin küçük yaşta varisi varsa vasi tayin eder ve bu işlemde resm-i kısmet almazdı.¹⁴ Yetimlerin hakkının korunması kadının önemli vazifeleri arasındadır.

Kadılar dereceleri itibariyle iki gruba ayrılırdı. Birincisi, vilayet ve sancaklara atanan mevleviyet denilen büyük kadılıktır. Bunlar dereceleri itibariyle yukarıdan aşağıya doğru şu şekilde sıralanmıştır.

1. Rumeli Kazaskerliği; mevleviyet derecesi en yüksek olandır.
2. Anadolu Kazaskerliği,
3. İstanbul Kadılığı,
4. Haremeyn Mevleviyeti; Mekke ve Medine kadılığı.
5. Bilad-ı Hamse Mevleviyeti; Mekke, Edirne ve Bursa olmak üzere üç taneydi. Sonra Şam, Mısır ve Filibe de katıldı.
6. Mahreç Mevleviyeti; Kandiye, Kudüs, Halep, Eyüp, Selanik, Yenişehir, Yenişehir (Tırhala), Galata, İzmir, Sofya, Trabzon ve Girit.
7. Devriye Mevleviyeti; Bağdat, Antep, Bosna, Erzurum, Maraş, Trablusgarp, Beyrut, Diyarbekir, Rusçuk, Adana, Çankırı ve Van.
8. Pâye-i Mücerrede Sahipleri; İzmir, Edirne.

İkincisi, kaza kadılıklarıdır. Bunlar da kendi aralarında derecelere ayrılmıştır.

1. Rumeli kaza kadılıkları dokuz sınıftan oluşmuştur. Bunlar; Çınad, Egri, İnebahtı, Salise, Saniye, Rabia, Hâmise, Karib-i A'lâ ve Sitte.

---

¹⁴ Hüseyin Özdeğer, a.g.e., s.10.

2. Anadolu kaza kadılıkları on sınıftan oluşmuştur. Bunlar; Tâsia, Sâmine, Sadise, Hamise, Rabia, Salise, Musul, Sitte-i Mısır.¹⁵

Kadıların görev süreleri halk ile yakınlaşmamaları için kısa tutulmuştur. Kadılık süresi sona erince elindeki bütün davaları ve boş müsveddeleri diğer kadıya eksiksiz bir biçimde teslim etmesi gerekirdi. Davaları teslim etmeyenlerin ellerinden zorla alındığı kayıtlarda görülmüştür. Kadılık süreleri kadıların derecelerine göre değişirdi. Kadılık süresi döneme göre on sekiz aydan üç seneye kadar değişmiştir. Ancak genelde mevleviyet payesindeki kadılar on iki ay, kaza ve sancak kadıları yirmi aylık bir süre ile tayin edilirdi.¹⁶

Kadılar hukuki işlerini görürken ilk dönemlerde mekân sıkıntısı çekmiş, bu yüzden cami ve mescitlerde hatta evlerinde mahkemeler görülmüştür. Zaman içinde kaza merkezi olan mahallede “mahkeme”adı verilen dairelerde davalar görülmeye başlanmıştır. Bilgili Tahrir defterlerinde Tarsus’ta “Mahkeme Mescidi” isimli bir mahalleye de rastlanılmaktadır¹⁷ der. Bu mahalleye isimin kadı işlerini burada gördüğü için verildiği düşünülmüştür.

Kadıların yargı bölgesi dışına çıkmaları yasaktır. Kadı kendi bölgesi dışındaki davalara bakamazdı. Buna rağmen zaman zaman kadılar arasında anlaşmazlıklar çıkmış, birbirlerini şikâyet ettikleri görülmüştür.¹⁸

Kadının, 1826’da Yeniçeri Ocağının kaldırılmasıyla mülkî görevi, 1836’da II. Mahmud devrinde Evkaf Nezareti’nin kurulmasıyla da vakıflar üzerindeki denetim görevi sona ermiştir. Katib-i adillik, avukat ve savcılık gibi kurumların oluşmasıyla şer’i mahkemede kadının yetkisi daha da azaldı.¹⁹

Kadının kazalara bağlı nahiyelere “naib-i kadı” ismiyle tayin ettiği şer’i memurlar bulunmaktadır. Sözlükte naib, birisini temsil etmek, birine vekâlet etmek anlamındaki *nevb* mastarının çoğul halidir.²⁰ Osmanlı’da ilk zamanlardan beri naibler bulunuyordu. Kazanın büyüklüğüne göre kadının birden fazla naibi bulunabilirdi. Naib sayısı kadı tarafından belirlenemez, devlet tarafından kazanın büyüklüğüne göre tayin edilirdi. Kadılar,

¹⁵ Ahmed Akgündüz, a.g.e., s.68-69.

¹⁶ İlber Ortaylı, a.g.e., s.16.

¹⁷ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.50.

¹⁸ İlber Ortaylı, a.g.e., s.22.

¹⁹ İlber Ortaylı, “kadı” maddesi, s.69-73.

²⁰ Casim Avcı, “Naib”, Cilt 32. TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2006, s.312.

istedikleri zaman naibi azledemez, padişah izin verirse naibini değiştirir ya da azlederdi. *Kaza naibleri, kadı naibleri, mevali naibleri, bâb naibleri, ayak naibleri ve arpalık naibleri* olmak üzere altı kısma ayrılmaktaydı. Bu yardımcılar, kazanın kadısı adına mahkemelere şer'i hüküm çerçevesinde bakardı. Yeri geldiği zaman köylerde davalara gider ve kimi zaman da kadının yanında bulunarak ona vekâlet ederdi. İş yoğunluğuna bağlı olarak davaların yanı sıra, beledi işlere, narh kontrolü gibi görevleri de üstlenirlerdi. Kadı naibleri kadının vekili olarak davalara bakar ve karar verirdi. Onlar da kadılar gibi medrese eğitimi almış ilmiye mensubu kişilerdi. Naiblerde de kadılar gibi dürüstlük, ahlak, ilim ve fazilet gibi özellikler olması gerekirdi. Naibler süresiz olarak tayin edilir, gerekli görüldüğünde görev değişikliği yapılırdı. Kadılar naibleri görevden alamadıkları gibi kendileri ölse ya da görevden alınsalar da naibler görevlerine devam ederlerdi. Ancak naibler görevlerini kötüye kullanır ve bu da kadı tarafından tespit edilirse Divân-ı Hümayyun'a şikâyet edilirdi. Bu konuyla da kazasker ilgilenirdi.²¹

Mahkeme harçlarından aldıkları ücretlerle geçinen naibler dönem dönem fazla ücret alıp halkın şikâyet etmelerine sebep olmuşlardır. Bu yüzden II. Meşrutiyet döneminden sonra naiblere harç yerine maaş bağlanmıştır. Konya, Kayseri, Sivas, Ayıntab gibi şehirlere naiblerin baktığı bilinmektedir.²²

Kassam kelime olarak, taksim eden taksim işini çokça yapan anlamına gelmektedir.²³ Kadıların vefat etmiş kimselerin varisleri arasında mirası paylaştıran *kassam* adı verilen memuru bulunmaktaydı. Bu memurlar mirasla ilgili çıkan sorunları çözer ve bu meseleleri *kassam defterine* kaydederdi. Her kadılıkta bir kassam defteri vardır. Tanzimat'tan önce askeri miras meseleleri *askeri kasamlar* tarafından askeri mahkemelerde görüşülürdü. Sonraları İstanbul hariç bütün askeri miras paylaşimleri normal kadılara devredildi.²⁴

Kadının diğer yardımcılarında birisi de *sicil kâtipleri*di. Mahkemede görülen davaları sicillere kaydederdi. *Muhzırlar* ise mahkemede davalılar arasında bir nevi düzeni sağlardı. Muhzır sözlük anlamı olarak huzura getiren anlamındadır. Bir nevi savcılık da yapmışlardır. Muhzırlar, askeri sınıfa mensup olup *ihzariye* denilen ücreti alırlardı.²⁵ Muhzırların sayısı, mahkemenin ihtiyacına göre belirlenmiştir. Muhzırlar vefat ettikleri

---

²¹ Casim Avcı, a.g.m., s.312.

²² Casim Avcı, a.g.m., s.313.

²³ Ahmet Akgündüz, a.g.e., s.75.

²⁴ Yusuf Halaçoğlu, a.g.e., s.128.

²⁵ Hüseyin Özdeğer, a.g.e., s.7.

zaman gediklerine oğulları ya da ehil biri tayin edilirdi. Kazasker mahkemesinde muhızrlar çok olur ve bir de muhızr başı tayin edilirdi. Görev süreleri genelde bir yıldır.²⁶

Şer'ıye Sicilleri

Osmanlı Devleti ülkenin her toprağında “kadı sicilleri, kadı divânı, mahkeme kayıtları, sicillât-ı şer'ıye ve şer'ıye sicilleri”²⁷ denilen bu belgeleri kayıt altına almıştır. Bu siciller araştırmacılara açık olup keşfedilmeyi bekleyen hazine niteliğindedir.

Said Öztürk'e göre; “sicilin kelime anlamı sözlükte, okumak, kaydetmek, not etmek, hüküm etmek, karar vermek ve kayda geçmektir. Terim olarak; insanlarla ilgili hukuki olayları, kadıların verdikleri karar suretlerini, hüccetleri ve yargıyı ilgilendiren çeşitli yazılı kayıtların olduğu defterlerdir”.²⁸

Hukuki ihtiyaçlardan dolayı oluşturulan bu defterler adalet sisteminin tamamlayıcısı ve bütünlüycisi olmuştur. Toplumda nizamı sağlayan bu belgeler, ülkenin her yerindeki kaza, sancak ve vilayette tutulmuştur.

Osmanlı Devleti'nde şer'ıye sicillerine ilk 1455 tarihinde Bursa'da rastlanmıştır. XIX. yüzyılın ikinci yarısında içerik bakımından daralsa da XX. yüzyıla kadar düzenli bir biçimde tutulmuştur. Şer'ıye sicilleri genelde dar ve uzun defterler olup (15 x 45cm. gibi) sayfa sayıları 10'dan 300'e kadar çıkabilmektedir. Bir defter ortalama 100 sayfa civarında ve 400-500 kaydı içermektedir. XV. ve XVI. yüzyıla ait şer'ıye sicilleri daha çok Arapça yazılırken, XVI. yüzyıldan itibaren Türkçe yazılmaya başlanmıştır.²⁹

Şer'ıye sicili Osmanlı mahkemelerinde kadı veya naibin aldığı kararların toplandığı defterdir. Şer'ıye sicilleri olarak anılan bu defterlere kadı sicili, kadı divânı, sicillât-ı şer'ıye gibi isimler de verilmektedir.³⁰ Bu defterlerde davalar, beledî hizmetler, ferman ve emirler, vergiler, tahrirler de bulunurdu. Bazı büyük şehirlerde siciller, konularına göre, müstakil defterler halinde tutulmuştur. Başlıkları; “hücec, ferman, narh, intisap, vakıf

²⁶ Ahmet Akgündüz, a.g.e., s.72-73.

²⁷ Yusuf Uğur, “Şer'ıye Sicilleri”, Cilt 39, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2010, s. 8.

²⁸ Sait Öztürk, a.g.e., s.19.

²⁹ Yusuf Uğur, a.g.m., s.8.

³⁰ Yusuf Uğur, a.g.m, s.8.

muhasebesi, tereke defterleri”³¹ şeklindedir. Küçük yerlerde konusunun ne olduğuna bakılmaksızın davaların aynı deftere yazıldığı görülmüştür.

Osmanlı Devleti’nde farklı kültürlere, dinlere ve ırklara sahip bir halk topluluğu bulunuyordu. Topluluğu birlikte yaşatmak için düzenli ve adil bir yargı sistemi uygulamalıydı. Devlet bu yüzden fethettiği yerlere kadı tayin eder ve şer’i mahkemelerinde sorunları çözerdi. Türk –İslâm devletlerinde ve Selçuklular’da da Osmanlılar’da olduğu gibi fethedilen yerlere “ahkâm-ı şer’iye” tatbik etmek için kadılar görevlendirilmiştir.

Şer’iye sicillerinde; “ferman, berat ve mektupların suretleri, kadıların merkeze gönderdikleri ilamlar, kurumlar arasındaki anlaşmazlıkları çözmek için verilen hüccetler; şehirdeki mahalle listeleri, imar faaliyetleri, dini ve sosyal kurumların onarımları, bunlar için kullanılan malzeme ve işçilik fiyatları; nüfus, nüfusun ırk ve din yönünden ayrımı, insanların yakalandıkları salgın hastalıklar, evlenme, boşanma, kız kaçırma, mehir, alım, satım mukaveleleri, öldürme, yaralama, hırsızlık kayıtları; esnaflar, meslekleri, çarşıdaki narh listesi, usta ve ırgat yevmiyeleri, vergiler, ölüm evrakları, bunlar dışında yine mahkeme tarafından uygun görülen sicillere yazılan evraklar...” bulunmaktadır.³² Mahkemeye intikal eden her türlü belge bu defterlere yazılırdı. Yazılan belge İslâm hukukuna uygun şekilde tatbik edilmiştir.

Vilayet, sancak, kaza ve köyler için bile tutulan bu defterler Osmanlı hukuk sisteminin göstergesi ve adaletin bütünleyicisi olmuştur. Bu siciller bize çok uluslu bir devletin siyasi, sosyal, iktisadi ve hukuki başarısını gösteren en temel kaynaktır. İçerdiği bilgiler dolayısıyla 600 yıl ömür süren bir devletin temel taşları arasındadır.

Bu siciller hukuk tarihi bakımından önemli belgeleri kapsamaktadır. Şer’i ve örfi hukukun tatbik ediliş şeklinin örnekleri arasındadır. Çünkü siciller yazıldıkları yerde yaşayan halkın yaşadığı kent ve köyleri, mahalle isimlerini, ödedikleri vergi miktarını, mesleklerini, giydiklerinden yediklerine kadar pek çok detay hakkında bizlere bilgi verir. Bizler de bu sayede mal fiyatlarını, mali dalgalanmalarını, devrin ekonomisini takip edebiliriz.

Bir araştırmacı bir bölge ile ilgili araştırma yapmak istediğinde ilk şer’iye sicillerine bakmalıdır. Kadılar’ın şer’i mahkemelerde aldığı kararlar o dönemin içtimai, iktisadi, dini,

³¹ Hüseyin Özdeğer, a.g.e., s.1.

³² Sait Öztürk, a.g.e., s. 21-22.

hukuki durumu hakkında bilgi verir. Bu belgeler hukuk tarihimiz açısından oldukça önemlidir. Bu belgelerde halkın günlük yaşamı, mahalle ve köy bilgisi, yiyecek içecek fiyat bilgisi, ödedikleri vergiler, devlet görevlileri ekonomik kriz ve dalgalanmaların mal fiyatına yansımaları, fiyat hareketliliği açısından oldukça önemlidir. Bu siciller sayesinde Osmanlı Devleti'nin her döneminin dini, idari, askeri, iktisadi, içtimai, dini ve kültürel yapısını inceleyebilmek mümkündür.

Tereke defterleri

Sözlükte, geride kalan, geriye bırakılan anlamlarındaki *muhallef*'in çoğulu olan *muhallefât* kelimesi yerine belgelerde *tereke* (*tetrike*) ve *metrûkât* da geçer.³³ Terke, vefat eden bir kişinin gerisinde bıraktığı eşyadır.³⁴ Tereke defterlerinde ölen kişinin oturduğu mahalle, mesleği, mirasçıları, terekenin tanzim edildiği tarih, bıraktığı malların adedi ve fiyatı yer alır. Varsa borç ve alacakları tespit edilir, harcamalar düşüldükten sonra kalan bakiye mirasçılara taksim edilirdi. Miraslar taksim edilirken bilirkişi fiyatları belirlerdi. Kadılar, mal kaçırma, eşya kaybı, malların değerinin olduğundan fazla gösterilmemesi, mirasçının hakkının korunması konularına dikkat eder, titizlikle çalışırlardı. Alınan kararlar İslâm hukuku çerçevesinde İslâm Miras Hukuku'na göre düzenlenmiştir.

Büyük şehirlerde şer'îye sicillerinde daha çok askeri zümrenin tereke kayıtları bulunur. Çünkü onların terekelerinin kayıt altına alınması zorunludur. Askeri zümrenin terekesi *hassa beytülmal emini*, sivillerinki ise *amme beytülmal emini* tarafından kaydedilirdi. Vefat eden kişi yeniçeri ise mirası ocak tarafından kaydedilir, varsa ailesine pay edilir yoksa ocağa kalırdı.³⁵

Bu defterlerde Osmanlı Devleti'nde vefat eden herkesin kayıtları bulunmazdı. Ancak mirasçıların kadıya başvurmaları halinde vefat eden kişinin malları paylaşılır, mirasçısı yok ise malları Beytü'l Mâl'a kalırdı. Sayıca diğer defterlere kıyasla tereke defterleri çok büyük envânere sahiptir.

³³ Tahsin Özcan, "Muhallefât", Cilt. 30, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2005, s.406.

³⁴ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Paradigma, İstanbul, 2011, s.679.

³⁵ Tahsin Özcan, a.g.m., s.406- 407.

Osmanlı Devleti'nde vilayet merkezleri ile büyük şehirlerin terekeleri, tarih sırasını takip eden geniş seriler halinde tutulmuştur.³⁶

Terekelere, kassam, metrukât veya muhallefât defterleri de denildiğini ve kadı sicilleri içinde yerinin ayrı olduğunu da bilmekteyiz.³⁷ Kadılara miras taksiminin mahkemece halledilmesi durumunda yardımcı olarak sırf taksim işlerini yapan *kassam memurları* bulunurdu. Kassam memurunun tuttuğu deftere *kassam defteri* denilmektedir. Bu defterlerde de vefat eden kişinin malları şer'i hükümler çerçevesinde paylaştırılırdı. Kassam memurları askeri sınıfa mensup vefat eden kimselerinde kayıtlarını tutar, ancak askeri kassam memurunun olmadığı yerde bu kayıtları kadılar tutardı.³⁸

Askerler ile onların eşleri, çocukları, köleleri; müderris, imam, vakıf hademesi... gibi sultan tarafından eline berat verilmiş, ayrıca padişah tarafından vergi affına nail olmuş madenci, tuzcu, ortakçı, derbentçi, doğancı da askeri sınıftan sayılırdı. Bu yüzden askeri sınıfa ait miras paylaşımını mahallin kadısı yerine kadıasker tahsil ederdi. Askeri sınıfın kalabalık olduğu yerlerde askeri kassam adında memurlar görev yapmıştır. Bu memurlar yaptıkları işlemleri ayrı defterler halinde tutarlardı.³⁹

Kadılarına müracaat üzerine kassam memuru miras kalmış malları sayar ve bu hususta bilirkişiler veya yetkili dellâllar vasıtasıyla bu malların ederleri belirlenir ve ayrıntılı olarak *muhallefat listelerine* kaydedilirdi. Bu listelerde ölenlerin cenaze masrafları, borçları, vasiyetleri ayrı ayrı kaydedildikten sonra geriye kalan eşya veya satıştan elde edilen para mirasçılar arasında şer'i miras kaidelerine göre tanzim edilirdi. Bu hizmet karşısında mahkeme mirasçıdan mirasın binde on beş veya yirmisini resim (resm-i kısmet) adı altında alırdı. Resim, küçük yaşta bir çocuğun mirasçılar arasında bulunması halinde yetimin hakkının korunması için alınmazdı. Bu, kanunnamelerin üzerinde ısrarla durduğu konuların başındadır.⁴⁰

Tereke defterleri ölen kişinin mahallesi, adı, unvanı, öldüğü yer, ölüm tarihi, mesleği, medeni hali, mirasçıları hakkında bilgiler vermektedir. Daha sonra ölen kişinin taşınabilir ve taşınamaz mal varlığı bilirkişi önünde fiyatlanır. Cenaze masrafları, borçlar, alacaklar,

³⁶ Hüseyin Özdeğer, a.g.e., s.9.

³⁷ Hüseyin Özdeğer, a.g.e., s.8.

³⁸ Hüseyin Özdeğer, a.g.e., s.11.

³⁹ Ömer Lütfi Barkan, *Edirne Âskerî Kassamı'na Âit Tereke Defterleri (1545-1659), Belgeler*, C:III, S:5-6, 1993, s.4.

⁴⁰ Ömer Lütfi Barkan, a.g.e., s.3.

vergiler düşürüldükten sonra mirasçılar arasında pay edilir. Tereke defterleri aslında, araştırmacılara, ölen kişi üzerinden Osmanlı'da aileyi konu alarak devrin ekonomik durumunun yanında kişilerin sosyal statüsü hakkında da bilgi vermektedir.

Tereke defterlerinde ölen kişinin yaşadığı mahalle, mirasçıları, giyim, ziynet, ev eşyası, hayvan, bağ, bahçe, gayrimenkul, alacak, verecek, köle vb. konulara yer verilmiştir. Böylelikle kişinin ekonomik durumu, kullanılan eşyalar sayesinde bölgenin folklorik yapısı, meslek gurubu, ticari faaliyetler, aile kurumu hakkında fikir sahibi olabiliriz. Ayrıca Müslim ve gayrimüslim gruplar arasındaki sosyal farklılıkları da görebiliriz.

Tereke defterlerinde bulunan ailelerin ekonomik durumu, sahip olduğu imkânlar, mal ve para miktarları açık olarak adet ve fiyatlarla belirtildiği için iktisadi araştırma yapmak kolaydır. Bunun yanında içtimai ve kültürel yapısından, ailesine ve menşesine de ulaşabiliriz.

Tereke listesinde vefat eden kişilerin ekonomik durumları ne tür eşya kullandıklarının tespit edilmesiyle anlaşılmaktadır. Zengin ve fakir aileler kullandıkları eşyalar üzerinden ayırt edilebilirler. Burada ailenin geçim kaynağı belirleyicidir. Tarım, ticaret, sanat ve hayvancıkla uğraşan aileler hatta devlet memurları arasında ekonomik açıdan ve kullandıkları eşyalar açısından farklılıklar vardır.

Terke defterleri içerdiği verilerin zenginliğinden dolayı son dönemde araştırmacıların ilgi odağı olmuştur. Siyasi tarih araştırmalarının yanında artık araştırmacılar sosyal tarih, kültür tarihi, şehir tarihi ve iktisat tarihi gibi konulara da yönelmişlerdir.

Miras

Sözlükte temel anlamı, irs kökünden türeyen miras kelimesi, bu kök anlamına bağlı olarak bir şeyin kişi veya topluluktan diğerine geçmesi anlamında kullanılır.⁴¹ İslâm miras hukuku aileyi korumayı amaç edinmiştir.

Şer'iyeye sicillerinde "miras" hukuku'na ilişkin birçok veri bulunmaktadır. Bu kayıtlarda ailenin eşyaları, ölen şahsın mal varlığı, mirasçıları, ailenin ekonomik durumu hakkında bilgi sahibi olabiliriz.

---

⁴¹ Hamza Aktan, "Miras", Cilt 30, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2005, s.143.

Miras paylaşımı tarih boyunca çözümleri zor konular arasındadır. O yüzden Osmanlı miras hukuku diye bir sistem geliştirmiştir. Osmanlı'da miras paylaşımı daha çok şer'i hükümler doğrultusunda olmuştur. Miras için hukuk kuralları olan devlet bunları uygulamaya geçirmek için kassam memurları görevlendirmiştir. Bu memurlar tereke defterlerinde konuyu kapsamlı bir şekilde ele almıştır.

Tereke, ölen kişinin geride bıraktığı taşınabilir ve taşınmaz malların hepsini kapsar. şer'i ölçüler içinde masraflar ayrıldıktan sonra miras hak sahiplerine pay edilmektedir.

Terekelerde gördüğümüz kadarıyla vefat eden kişilerin yaptığı işle ilgili eşyaları, hayvanları, mutfak takımları, halı, kilim, yatak, döşek gibi ev eşyaları, giyim eşyaları, varsa gayrimenkullerinin fiyatları kadılar tarafından belirlenir. Borç ve alacakları çıkarıldıktan sonra varsa vasiyetine göre, yoksa şer'i hukukta miras kurallarına göre pay edilir.

Vâris

Vârisler, ölen kimseden kalan malda, hakiki ve hükmi akrabalarından hakkı olan kişilerdir. Vârisler içinde farz olanlar; koca, karı, anne, kız kardeş, erkek kardeş ve nine. Asabe olarak vâris olanlar; oğul, oğlun oğlu, öz erkek kardeş, baba bir erkek kardeş, amca, amcaoğlu, kölenin efendisi ve hanımın efendisidir. Bu iki yoldan mirasçı olmayan vârisler hep kadınlardır. Kız, oğlun kızı, öz kız kardeş ve baba bir kız kardeştir.⁴²

Kassam tarafından tereke listesinin yanında vefat eden kişinin mirasçıları varsa köleleri hakkında da bilgi verir.

---

⁴² Dursun Bayraktar, *Tanzimat'ın İlk yıllarında Bolu (şer'iyeye Sicilleri 1838-1850)*, Bamer, Ankara, 2009,s.83.

2. TARSUS'UN TARİHİ COĞRAFYASI

2.1. Osmanlı Öncesi Tarsus

Tarsus'un coğrafyasının oluşumunun, Pleistosen jeolojik devrinde meydana geldiği, araştırmacılar tarafından öne sürülmektedir.⁴³ Yapılan çalışmalar ilk yerleşimlerin Neolojik Devre kadar geriye gittiğini göstermektedir. Yunanlar kentin kuruluşunu Perseus ve Heracles'e bağlamaktadır.⁴⁴

Tarsus kent tarihi oldukça eskilere dayanır. Tarsus, Helenislik ve Roma dönemlerinde Yunanlaşmıştır.⁴⁵ Tarsus'un kuruluşu hakkında Yunan mitolojisinde çeşitli anlatımlar vardır. Bunlardan bir tanesi Pegasus (kanatlı uçan at) Kilikya'da yolunu şaşırması ve ayağını bugün Tarsus'un bulunduğu yerde sakatlamış. Halk buraya Yunanca ayak tabanı anlamına gelen Tarsos ismini vermiş. Yine bu ismin Kilikya tanrısı olan Tarhon ya da Tarkon'dan gelmiş olabileceği düşünülmektedir.⁴⁶ Diğer bir efsane ise, Perseus'un rüyasında attan inerken ayak tabanını kaybettiği ve buraya bir şehir inşa ettirip adını Tarsus koyduğu şeklindedir. Başka bir efsanede Kilikya ilahlarından Sandon'dan şehrin kurucusu olarak bahsedilmektedir. Evliya Çelebi ise Tarsus isminin Hz. Nuh oğlu Sam oğlu Bakan oğlu Rum oğlu Tarsus'tan geldiğini ve Tarsus kalesini onun yaptırdığını ifade eder.⁴⁷ Tarsus'un kuruluşunun Asur Hükümdarı Sardanapal zamanında olduğu da söylenir. Şemsettin Sami'ye göre Tarsus'un kuruluşu Fenikeliler dönemindedir.⁴⁸ Antik çağlarda Tarsus Nehrine halk tarafından nehir tanrısı olan Kidnos adı verilmiş ve buna bağlı olarak şehri Kidnos'un kurduğu düşünülmüştür.⁴⁹ Başa bir efsaneye göre Triptolemos ile Jo'yi aramaya çıkan Argivler tarafından kurulduğu anlatılmaktadır.⁵⁰ Tarsus ismi, Yunan M.Ö.

---

⁴³ Songül Ulutaş, *19. Yüzyılda Tarsus'ta Ekonomik Ve Sosyal Yaşam (1856-1914)*, Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası, Mersin, 2015, s.50.

⁴⁴ Songü lUlutaş, a.g.e., s.64.

⁴⁵ Songül Ulutaş, a.g.e., s.67.

⁴⁶ Hikmet Öz, *Tarsus Tarihi, Tarsus*, I. Baskı, Koca Oluk, İstanbul, 1991, s.23-25.

⁴⁷ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.18; Evliya Çelebi, *Seyhatname*, Cilt IX, , YKY., İstanbul, 2005, s.329.

⁴⁸ Şemseddin Sami, *Tarsus*, Kâmûs'l A'lâm, Kaşgar Neşriyat, Ankara, 1996, s.3009.

⁴⁹ Songül Ulutaş, a.g.e., s.68.

⁵⁰ Arif Erzen, *Tarsus Kılavuzu*, Maarif Matbaası, İstanbul, 1943, s.4.

401 tarihinde Ksenofon tarafından söylenmiş ve Kilikya Krallığı'nın merkezi olduğu zikredilmiştir.⁵¹

Tarsus dönem dönem şu isimlerle anılmıştır: “*Tarse, Tarza, Tarzail, Tars, Tarsos, Tarzoy, Tarsis, Tars, Julyopoli, Parsenya.*”⁵²

Çukurova bölgesinin önemli kentlerinden olan Tarsus, tarihsel süreçte birçok uygarlığın yerleşim yeri olmuş ve bu özelliğiyle Anadolu’da kurulan önemli liman kentlerinden birisi olmuştur. Tarsus’ta yapılan çalışmalar buraya gelen insanların ileri kültürlere sahip olduğunu göstermektedir. Bugün de coğrafi önemini ve kültürel varlığını korumaktadır. Eskiçağlardan beri önemli ve canlı bir merkez olarak birçok tarihi- kültürel birikime sahiptir. Tarsus’un bu kadar önemli olmasının birçok sebebi bulunmaktadır. Bunlar;

1. Deniz kenarında yer alan bir liman şehri olması. Bugün 14-15 km içerde olmasına karşılık İlk Çağda denize hayli yakın olduğu bilinmektedir.
2. Tarsus ve civarında toprakların çok verimli olması,
3. Gülek Boğazı’nın bulunması (Hint Yarımadası’nı Avrupa’ya bağlayan İpek Yolu üzerinde bulunan Gülek Boğazı, tarihte olduğu gibi bugün de önemini korumaktadır.)⁵³

Bir kentin oluşmasında ve gelişmesinde coğrafi özelliklerin ve çevrenin önemi büyüktür. Bütün bunlar şehrin ekonomik ve sosyal gelişimini de etkiler. Tarsus’un kentleşme tarihi de çok eski dönemlerden gelmektedir. Ayrıca bugüne kadar kalan mimariler bize kentin hem Roma hem de İslâm kenti özelliği taşıdığını göstermiştir.

Antik Dönem yazarları eserlerinde Tarsus kentinin kuruluşu, siyasi, kültürel ve ekonomik tarihi hakkında bilgiler aktarmışlardır. M.Ö. 64-63 – M.S.19 yılları arasında yaşamış olan coğrafyacı Strabon, Geographika adlı eserinde Tarsus’un kuruluşu, coğrafyası ve tarihi hakkında önemli ve ayrıntılı bilgiler vermektedir. M.S. 322-400 arasında yaşamış Romalı tarihçi Ammianus Marcellinus, M.S. 40-120 arasında yaşayan Dion Chrysostomos, M.S. 39-65 yılları arasında yaşayan Marcos Annaeus Lucanus, Atheanaeus (olgunluk çağı M.S.200), M.S. 95 -175/180 tarihleri arasında yaşayan

⁵¹ Arif Erzen, a.g.e., s.6.

⁵² Songül Ulutaş, a.g.e., s.75.

⁵³ İbrahim Halil Aytar, *19.Yüzyıl Tarsus Kentinin Gündelik Yaşamında Gayrimüslimler*, Libra Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.43.

Nikomedialı tarihçi Arrianos, Xenophon (M.Ö. 430-355), M.Ö. 90-20 arasında yaşayan tarih yazarı Sicilyalı Diodorus, M.S.1. yüzyılda yaşamış ve Kilikya valiliği yapmış olan Cicero gibi pek çok antik dönem yazarının eserlerinde Tarsus'tan bahsedildiği görülmektedir.”⁵⁴

Bölgeyi ziyaret eden seyyahlardan da Tarsus hakkında bilgi edinebiliriz. Wilbrandus de Oldenborg, Langlois, Beaufort, Josaphat Barbaro, Charles Texier, Vital Quniet, Irby ve Mangles, Collignon, Tremoux, Bent ve Hicks, Heberdey ve Wilhelm bu seyyahlardandır.⁵⁵

Tarsus'ta ilk yerleşim yeri *Gözle tepe* olarak yapılan kazı çalışmalarında çıkmış ve şehrin zamanla bu merkez etrafında toplandığı düşünülmüştür.⁵⁶ Tarsus'un bilinen en eski tarihi M.Ö.1650 yıllarına gider. Prof. B. Landsberger Kilikya'da kurulan ilk devletin Arzava Krallığı olduğunu öne sürer.⁵⁷ Bu dönemde Kizvata Krallığı buralarda yaşamış daha sonra M.Ö. 14. Yüzyılda Hititler burayı kendi topraklarına katmıştır. Bu dönemde Fenikeliler bölgede koloniler kurmuş ve ticaret yapmışlardır. Bu da Tarsus'un gelişmesini ve büyümesini sağlamıştır. Bu dönem Hitit kültürü buralara da yerleşmiş ve uzun yıllar etkisini sürdürmüştür. Daha sonraları Asurlar-Yunanlar-Mısırlılar arasında birkaç kez el değiştirmiştir.

Asurlar tarihinde Sargondler Devri denilen M.Ö. 722-626 yılları arasındaki zamanda kudretli Asur Krallarını daimi suretle meşgul eden olaylardan birisi Kimmerler'in Anadolu'ya girerek, kısa zamanda Asur sınırlarına ulaşmış olmalarıdır. Bu dönemde Asur prenslerine bağlı olan Kilikya Krallığı'nın (Prenslığinin) merkezi Cydnos (Tarsus) Çayı ve çevresidir. Bu dönemin başında kral Sargon (M.Ö. 721-705) zamanında Asur Devleti çok güçlenmiş. Fırat'ın doğusunda Güneydoğu Anadolu coğrafyasından başka, bu hattın batısında Zincirli (Şam'al), Maraş (Gurgum), Malatya (Milid), Adana, Tarsus (Que) ve Kayseri bölgelerini de ele geçirmiştir. Kimmerler'in adından ilk kez Asurların zayıf olduğu dönemde tarih kayıtlarında bahsedilmiştir.⁵⁸ Daha sonraları Asurlar'la yapılan savaşlar ve kendi içindeki taht mücadeleleri sonucunda Kimmerler zayıflatmıştır. Özellikle Tarsus ve

⁵⁴ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.44.

⁵⁵ Songül Ulutaş, a.g.e., s.59.

⁵⁶ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.18.

⁵⁷ Hikmet Öz, a.g.e., s.9.

⁵⁸ İlhami Durmuş, *Anadolu'da Kimmerler ve İskitler*, Belleten, C:LXI, S:230-232, 1997, s.275.

Anhiale şehirlerini zapt eden Kimmerler'in Akdeniz'e kadar uzandıklarını ve orada İskitler tarafından dağıtıldıklarını düşünmek mümkündür.⁵⁹

M.Ö. 401 yılından sonra Tarsus Pers İmparatorluğuna bağlı bir eyalet haline gelmiştir. 20 yaşında tahta geçen büyük İskender babası Filip'in düşüncelerini miras alarak Anadolu'ya geçmiştir. M.Ö. 333 yılında şehri ele geçirmiştir. Pers Kralı Darius III. Pers satrapı Arsamens'i İskender'e karşı koymak için görevlendirdiyse de Arsamens bir şey yapmadan firar etmiştir. Tarsus gibi zengin bir şehir savaşılmadan İskender'in eline geçmiştir.⁶⁰ Daha sonra komutanlarından Selefkos'a kalmıştır. O ve hanedanları İskender'in büyük mirasına konmuştur. O dönem de Tarsus İskenderiye'nin önemli liman kentlerinden birisi olmuştur.

M.Ö. 66'da Tarsus, Roma eyaleti haline gelmiştir. İmparatorluk döneminde Tarsus ilim ve sanatta ilerleyerek Asya'da bir sanat merkezi halini almıştır. İstanbul Arkeoloji Müzesi, Mersin Müzesi, Adana Müzesinde o döneme ait heykel vb sanat eserleri sergilenmektedir. Ayrıca bu dönemde kentin bir üniversite mahiyetinde olduğu ve burada aydınların yaşadığı bilinmektedir. Felsefeci Stoa ve Antenodorus Cananites bunlardandır.⁶¹ St. Paul'un burada doğmuş olması erken Hıristiyanlık döneminin gelişmesini ve Tarsus'un bir bilim merkezi olmasını sağlamıştır. Tarsus ilim, felsefe, şiir ve lisan alanlarında öyle çok ün almıştır ki, *Strabon* "Tarsus'luların felsefeye ve diğer ilim şubelerine karşı büyük alaka göstererek bu ilimleri öğrenmede gayret ettiklerini ve Tarsus'un bu hususta İskenderiye ve Atina'yı geçtiğini söylemektedir."⁶²

İmparatorluğun M.S. 395'te ikiye ayrılmasıyla Tarsus Bizans sınırında kalmıştır. Sonra Tarsus, 948 yılına kadar Bizans-Sasani, Bizans-Arap (Emevi) mücadelesi arasında kalmıştır. Bu savaşlar sırasında zengin şehir sürekli yağmalanmış ve yıkılmıştır. Müslümanlar zorla göçe zorlanmış, esir edilmiş, camiler yıkılmış ve Türkler gelene kadar bölgedeki Müslümanlar Bizans'ın eline kalmıştır.⁶³

İslâm devleti olan Emeviler, Muaviye devrinde (661-680) Tarsus'u ele geçirmişlerdir. Abbasiler döneminde de Horasan'dan gelen Türkmenler Çukurova etrafına yerleştirilerek uçlarda sınır güvenliğini sağlayıp aynı zamanda İslâm'ın yayılmasını

---

⁵⁹ İlhami Durmuş, a.g.e., s.277.

⁶⁰ Arif Erzen, a.g.e., s.11.

⁶¹ Songül Ulutaş, a.g.e., s.65.

⁶² Arif Erzen, a.g.e., s.15.

⁶³ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.22.

sağlamışlardır. Avasım denilen şehirlerin başını Tarsus çekmekteydi. Hem Abbasiler hem de Emeviler burayı askeri bir üs olarak kullanmışlardır. Abbasiler döneminde Bizans'a karşı koymak amacıyla yapılan Türkmen yerleşmeleri bize onların 8. yüzyılda Tarsus'a geldiklerini gösterir.⁶⁴ Selçuklular'ın Malazgirt Zaferini elde etmesinden sonra Bizans'ın bölgede gücü azalmıştır. Toroslar'ın kuzeyinde Anadolu Selçuklu hükümdarı Süleyman Şah olduğu halde otorite boşluğundan istifade eden Bizans'ın Ermeni asıllı komutanı Brachamios bölgeyi ele geçirerek Ermeni Prensiği'ni kurmuştur (1077-1083). Memlük Sultanı Baybars, Türkmenleri de yanlarına alarak 1266 da Tarsus'a girerek şehri yağmalamış, Ayas, Misis ve Tarsus'u ele geçirmiştir. Bu akınlar Ermeni Prensiği'ni zayıflatırken Üç Ok ve Varsak Türkmenleri Çukurova'yı yurt edinmeye başlamıştır.⁶⁵

Tükler'in Anadolu'da ilerlemesi hızlanınca Bizans zor duruma düşmüş ve Haçlı ordusunu Anadolu'ya getirmiştir. Kudüs'ü almak isteyen ordu Gülek Boğazı'ndan Tarsus'a geçmiştir. Kuşatma başlamadan Türk komutanları şehrin ileri gelenlerini alarak şehri terk etmiştir. Şehirde kalan halk Haçlılara boyun eğmiş ve teslim olmuştur. Daha sonra Türklerin elinde bulunan Azora, Adana, İskenderun'u alarak Çukurova'da ilerlemişlerdir. Sonra bu bölge Bizans'ın, 1110 senesinde yeniden Haçlıların, 1158 senesinde tekrar Bizans'ın eline geçti. Bizans ve Haçlılar arasında gidip gelen şehirde huzur kalmamıştır. Haçlılara yardım eden Ermeniler desteklenmiş, Bizans'a karşı bölge Ermenilere peşkeş çekilmiş ve her türlü yardım yapmıştır.⁶⁶

Bizans, Ermeni hükümetini ortadan kaldırmaya çok çalışmış fakat Haçlılar yüzünden bunu yapmamıştır. Selçuklular ise çok kuvvetli bir devlet olmalarına rağmen, Mısır ile aralarında tampon oluşturduğu ve işlerine geldiği için mevcut duruma müdahale etmemiştir.⁶⁷

15. yüzyılın ikinci yarısında Ramazanoğulları Beyliği uzun süren mücadeleler sonunda Çukurova'nın büyük bir kısmını ele geçirmiştir. Türkistan'dan Tarsus'a gelen Türkmenlerin Oğuzların Üç Oklu koluna bağlı Ramazanoğulları aşiretine mensup olduğu söylenir. Çukurova'ya gelen aşiretler arasında Kayı Aşireti Beyi Ertuğrul Bey'le, Süleyman Şah'ın ileri gelen beylerinden Üç Oklu Aşiret Beyi Yüreğir Bey de bulunuyordu. Ertuğrul Bey hem iklim şartları hem de yaşam koşulları veya başka

---

⁶⁴ Ali Sinan Bılgılı, a.g.e., s.1.

⁶⁵ Ali Sinan Bılgılı, a.g.e., s.23-25.

⁶⁶ Fikret Ünver, *Mersin Tarihi Üzerine*, Mersin Büyükşehir Başkanlığı Kalem, Mersin, 2016, s.24-26.

⁶⁷ Fikret Ünver, a.g.e., s.41.

sebeplerden dolayı burada uzun boylu kalmamış Anadolu'ya gitmiştir.⁶⁸ 1400'lü yıllarda Ramazanoğulları-Memlük mücadelesinden yararlanan Karamanoğulları Beyliği Tarsus'u almıştır. Ramazanoğulları Beyliği Karamanoğulları ile mücadele etmiş, Tarsus iki taraf arasında gidip gelmiştir. Ramazanoğulları son çare olarak Memlüklerle ittifak yapıp Tarsus'u almıştır. Böylece Ramazanoğulları-Memlük mücadeleleri başlamıştır.⁶⁹ Bölge sonraları Memlük-Karamanoğulları mücadelesine sahne olmuş, yerini zamanla Osmanlı-Memlük mücadelesine bırakmıştır. Yavuz Sultan Selim'in Mercidâbık ve Ridaniye seferlerinin dönüşünde Tarsuslu Türkmenler hiç karşı çıkmadan Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Dulkadiroğlu Beyliği'ni ortadan kaldıran Yavuz Sultan Selim Ramazanoğulları Beyliğini ortadan kaldırmamıştır. Muhtemelen Selçuklular gibi Osmanlı da Araplarla sınır olan bir bölgede Türk kuvvetinin bulunmasını lüzumlu görmüştür. Bu bağlamda Ertuğrul Bey'in de Ramazanoğulları Hanedanı'nın başı olan Yüreğir Bey ile Türkistan'dan beraber gelmiş olmaları, ilişkileri ve soy bağları sebebiyle bu beyliğe ilişilmediğini düşünebiliriz.⁷⁰

19. yüzyıla kadar şehir Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır. 1571'de Lala Mustafa Paşa tarafından Kıbrıs'ın alınmasıyla Tarsus, Sis (Kozan), Silifke ve Alanya Kıbrıs'a bağlanmıştır. Timar, zeamet ve askerler Mustafa Paşa'ya verilmiştir. Daha sonraları İçel, Konya vilayetine bağlanmış, Adana ise başlı başına bir vilayet olmuştur.⁷¹

18. yüzyılda Osmanlı Devleti'ndeki istikrarsızlıklar ve valilerin tutumları halkı isyana sürüklemiştir. 1832-1840 yılları arasında Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa Osmanlı Rus mücadelesini fırsat olarak değerlendirerek Adana, Silifke ve Tarsus'u zapt etmiştir.⁷² Vali Mehmet Ali Paşa Adana, Tarsus ve Silifke'nin yanında İskenderun'u da almıştır. Bu da yaklaşık 8 yıl kadar sürmüştür. Bu yerlerde İbrahim Paşa yollar, hanlar, kaleler, kışlalar inşa etmiş. İşsizlik sorununa el atmış, selleri önlemek için kanallar açıp Kıbrıs'tan getirdiği buğday ve arpa tohumlarıyla tarımı geliştirmeye çabalamıştır. Bu yıllarda Mehmet Ali Paşa ile getirilen fellahlar tarımsal verimi artırmış, bölgede nüfus artışına ve yeni bir demografik yapının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Çukurova bölgesi Mondros Mütarekesi'nin 7. Maddesi uyarınca Fransızlar tarafından 17 Aralık 1918 tarihinde işgal edilmiştir. Ermeniler Fransızların desteğiyle Türk halkına

---

⁶⁸ Fikret Ünver, a.g.e., s.58.

⁶⁹ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.47.

⁷⁰ Fikret Ünver, a.g.e., s.60.

⁷¹ Fikret Ünver, a.g.e., s.63.

⁷² Fikret Ünver, a.g.e., s.67.

mezalim yapmış fakat milis kuvvetler ve ardından Mustafa Kemal'in önderliğinde kazanılan Batı Cephesi zaferi ve 20 Ekim 1921'de imzalanan Ankara Antlaşması'yla TBMM hükümetine bırakılmıştır. Fransızlar giderken militan olarak kullandıkları Ermenileri de yanlarında götürmüşlerdir. Tarsus'ta hali hazırda da Ermeniler yaşamaktadır. Rum ve Yunan halkı ise sonraları Türklerle değiştirilmiştir. Tarsus, Cumhuriyet'in ilanından sonra Mersin'e bağlı bir ilçe olmuştur.

Tarsus hatta bütün Çukurova verimi toprakları, iklim çeşitliliği ve halkının çalışkanlığı sayesinde ziraat, hayvancılık ve sanayide Osmanlı vilayetleri içinde en zengin bölgelerden biridir. Fakat bu bölgeye Osmanlı devleti gereken önemi vermemiş ve bu toprakları hakkıyla değerlendirememiştir. Bölgeden günümüze kalan eserler genel olarak Ramazanoğulları Beyliğine ve önceki dönemlere aittir. Hac yolları üzerinde bulunan Adana diğer yerlere nazaran kendini geliştirmiş ve ön plana çıkmıştır.

2.2. Osmanlı Dönemi Tarsus

2.2.1. Osmanlı İdare Teşkilatında Tarsus Sancağı

Tarsus Memlûkler'e bağlı iken Şam'a bağlı bir sancaktı. Yavuz döneminden sonra Osmanlı egemenliğine giren Tarsus Arap vilayetine bağlandı. Osmanlı da Memlûkler'de olduğu gibi bölgeyi iki idari üniteye bölüp hem Şam hem de Halep'e bağlamıştır. Arap vilayetine bağlı yerlerin çokluğu sebebiyle bazı yerlerde zamanla yeni vilayetler kurulmuştur. 1526'da Tarsus, Adana, Üzeyr ve Sis sancakları ayrılarak *Çukurâbâd Vilayeti* adında yeni bir vilayete bağlanmıştır.⁷³

Bilgili'ye göre 1539-1556 yıllarında Halep'e bağlı olan Tarsus, 1554 yılında Karaman'a bağlanmış yaklaşık on altı sene buraya tabi olmuştur. 1559 yılında Maraş Beylerbeyliği'ne bağlı olduğunu gösteren defterler de bulunmuştur. 1567 yılı muhasebe hesaplarında "Kıbrıs Beylerbeyliği'ne ilhak olunmak buyruldu" ifadesi yer almaktadır. Bütün bu kayıtlar Kıbrıs ve Halep vilayetlerine bağlı olan Tarsus'un ihtiyaç durumunda Karaman ve Maraş'a asker göndermesi için ara ara bu vilayetlere bağlandığını düşündürmektedir.⁷⁴

---

⁷³ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.34.

⁷⁴ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.36.

Osmanlı Devleti Tarsus ve çevresinde de fethettiği her yerde olduğu önce Tahrir defterlerini yazdırırdı. Böylece bölgenin vergi veren nüfusu, muaf mükellefleri, dirlik miktarı, bölgeden gelecek asker sayısı tespit edilirdi. Bu çalışmalar titizlikle ve usüllere uygun bir şekilde yapılırdı. Tahrir defterleri sayesinde araştırmacılar Osmanlı'nın ekonomik, sosyal, kültürel yapısı ve toprak sistemi hakkında detaylı çalışmalar yapma imkânına sahiptiler.

Osmanlı taşra teşkilatı bilindiği gibi Eyalet, Sancak (Liva), Kaza, Nahiye ve Köy (Karye) şeklinde sıralanmaktadır. Tarsus ilk dönemlerde bir uç muhafızlığı 'Niyabet' adıyla sonraki dönemlerde ise Sancak veya Liva adıyla adlandırılmıştır. O döneme ait belgelerde Tarsus ve Adana Şam vilayetine bağlı sancaklar arasında görülmektedir. Topkapı Sarayı Arşivi'nde bulunan ve Ahmet Akgündüz tarafından incelenen belgede de Tarsus Arap Vilayetinin sancakları arasında yer almaktadır.⁷⁵ XVII. yüzyılda Tarsus, bazen Kıbrıs'a, bazen de Adana'ya bağlanmıştır.⁷⁶ XVIII. yüzyılda Tarsus, Sis, İç-il ve Alaiye'nin Adana Vilayeti'ne bağlı olan sancaklar arasında olduğu kayıtlara geçmiştir. XIX. yüzyılda Tarsus yine Adana'ya bağlı bir sancaktır. Fakat bu 1832 Mısır valisi Mehmed Ali Paşa'nın istilasıyla kesintiye uğramıştır.⁷⁷

Bu süreçte Tarsus hudutları içinde bir köy olan Mersin, limanı sayesinde ekonomik açıdan gelişmiştir. 1864'e Tarsus'a bağlı Elvanlı, Gökçeli ve Kalınlı nahiyeleriyle birleşerek kaza sıfatını kazanmıştır. Daha sonraları vilâyet sistemine geçince Tarsus gibi Mersin de Adana Sancağına bağlandı. Cumhuriyet döneminde ise tarihteki konumun aksine Tarsus, Mersin'e bağlı bir kaza halini almıştır.

2.2.2. Toplumsal Hayat

Moğol baskısı, yeni yurt arayışı ve coğrafi etkenlerden dolayı Anadolu'ya akınlar yapan Türkler, 26 Ağustos 1071 Malazgirt zaferini kazanmış ve Anadolu'ya ilk yerleşimler başlamıştır. Özellikle Moğol baskısı bu göçleri hızlandırmış ve Türkler'in Anadolu'daki varlığı giderek artmaya başlamıştır. Memlük Hükümdarı Antakya ve çevresini Ramazanoğulları Beyliği'ne vermiş, onlar da çevrelerinde güçlü bir devlet görmedikleri için zayıf olan Ermeni Prensiği'ni yıkarak Çukurova çevresinde Türkmenlerin

⁷⁵ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.49.

⁷⁶ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.37.

⁷⁷ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.38.

yerleşmesini sağlamıştır. Bölge Ramazanoğulları Beyliğinden sonra Osmanlı egemenliğine girmiştir. 1517 yılında Osmanlı egemenliğine geçen şehirde, 1579'da inşa edilen Ulu Camii ve Kubad Cami'nin Ramazanoğulları tarafından yaptırılmış olması, Osmanlı egemenliğindeyken de bölgenin hala Ramazanoğulları Beyleri tarafından idare edildiğini göstermektedir.

Tarsus'ta Ermeni, Rum ve Yahudiler de bulunmaktadır. 16. yüzyıla doğru Türkmen göçleri ve daha sonraki dönemde Osmanlı Devleti'nin buraları almasıyla Türk nüfusu giderek artmıştır. O dönemlerde Tarsus'un nüfusunun Adana'dan büyük olduğu bilinmektedir. Rumların buraya gelişi bilinmemekte, Yahudilerin ise İspanya'dan kaçarak Osmanlıya sığındıkları dönemde Tarsus'a yerleştikleri bilinmektedir. Bu gayrimüslim gruplar içinde en kalabalık olan grup Ermeniler'dir. Ermeniler'in Trakya ırkından oldukları ve Frigler'le beraber Anadolu'ya geldikleri düşünülmektedir.⁷⁸ Osmanlı Devleti, uyguladığı yönetim sistemiyle, hoşgörü politikalarıyla farklı din ve ırklara sahip olan halkları bünyesinde yüzyıllarca beraber barındırmıştır. Tarsus da bu halkların beraber yaşadığı kentlerden birisidir.

Osmanlı egemenliğinde yaşayan gayrimüslimlerin nüfus sayımları, ölüm, doğum ve evlenme işleri genel olarak patrikhanelerce yapılırdı. Tarsus'ta 16. yüzyılın sonunda nüfusun % 5,9 u gayrimüslimlerden oluşmaktadır. Toplam nüfus ise 1572 yılında 3.324 kişidir. Bu nüfusun 3.139'u Müslüman, 185'i gayrimüslimdir.⁷⁹ Tarsus o dönemde orta büyüklükte bir şehir olup, Çukurova bölgesinde Adana'dan sonra ikinci sıradadır.⁸⁰

Osmanlı Devleti tüm topraklarında olduğu gibi Tarsus ve civarında da hem üretimi artırmak hem de konar-göçer Türkmenleri yerleşik düzene geçirmek için iskân politikasını uygulamaya koymuş ve 17. ve 18. yüzyılda da bu politikayı devam ettirmiştir. Bunların yanında Tarsus'ta derbent, han ve kasabaların artırılması ve yenilenmesiyle bölgede hem ticaret hem de iskân politikası canlandırılmak istenmiştir.

Tarsus'ta Tanzimat sonrasında nüfus giderek artmıştır. Tanzimat Fermanı ile başlayan yenilik hareketleri Tarsus'ta ancak 1856 Islahat Fermanı ile toplumsal ve ticari alanlarda etkisini göstere bilmiştir. Osmanlı Devleti kapitülasyonları verirken güçlü bir devlet olduğu için etkilerinin zamanla olumsuz olacağını düşünmemiştir. İmtiyazlar

⁷⁸ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.54.

⁷⁹ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.81.

⁸⁰ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.84.

sayesinde Osmanlı topraklarında rahat rahat gezen bu ecnebi devlet mensupları, ticari faaliyetler adı altında misyonerlik faaliyetlerini de sürdürmüşlerdir. Bu dönemlerde yabancı devletler bölgenin çeşitli milletlere ev sahipliği yapmasından ötürü, bölgedeki gayrimüslim unsurları kışkırtmış, kendi çıkarları ve politik tutumları doğrultusunda eğitim veren yabancı okullar açmış ve birtakım misyonerlik faaliyetlerinde bulunmuşlardır.⁸¹ Bu okullar halihazırda Tarsus bölgesinde rağbet gören popüler okullar olarak eğitimlere devam etmektedir. Bugün yabancı okullar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlıdır. Diğer okullar gibi tüzük ve yönetmeliğe bağlı olup, Türk tarihi, Türkçe ve coğrafya derslerini Türk öğretmenler vermektedir. Misyonerlik faaliyetleri ibadethanelerinde ve din görevlileri tarafından yapılırken bir yandan da bu yabancı menşeli okullar aracılığıyla yürütülmekteydi.

Tarsus ve Mersin nüfus ile ilgili çalışma yapmak isteyenlerin ilk karşılaştıkları kaynak Cevdet Paşa'ya aittir. Tezâkir⁸² adlı eserinde o döneme ait toplam nüfusu Müslüman ve gayrimüslim olarak ayırmış ve bunların toplam kaç hane olduğunu göstermiştir.

Tarsus'ta nüfus konusunu işleyenler arasında Shaw⁸³, Şemseddin Sami⁸⁴, Vital Cuinet⁸⁵ ve Bilgili⁸⁶ yer almaktadır. Bu isimlerin eserlerinde Tarsus'un kent, kır, kadın, erkek, Müslüman, Ermeni, Rum, nüfusu ayrı ayrı ve toplam olarak verilmiştir. Ayrıca yaz ve kış aylarında değişen nüfusu hakkında da bilgi içerirler. 19. yüzyıl sonlarında Adana Vilayet Salnameleri'nde de Tarsus nüfus bilgileri verilmiştir.⁸⁷

2.2.3. Ekonomik Yapı ve Ticaret

Tarsus, denize yakın ve kısmen bir liman kenti olmasından ötürü bölge tarih boyunca ticaretle uğraşan kavimlerin yerleştiği bir alan olmuştur. Buraya gelen kavimler hem ticaret yapmış hem de verimli ovaları sayesinde tarımla ilgilenmişlerdir. Belki de bu yüzden tarih boyunca birçok kavimin istilasına uğramıştır. Bu etkenlere bağlı olarak bölge aynı

⁸¹ Songül Ulutaş, *a.g.e.*, s.307.

⁸² Cevdet Paşa, *Tezâkir*, (21-39), TTK, Ankara, 1991, s.223.

⁸³ J Shaw Standford, *Ottoman Population Movements During The Last Years Of The Empire 1985-1914: Some Preliminary Remarks*' Osmanlı Araştırmaları Dergisi, C:I, 1980, s. 201.

⁸⁴ Şemseddin Sami, *a.g.e.*,s.309.

⁸⁵ Vital Cuinet, *La Turquie D'Aaie*, C:VI, 1981, s.165-166.

⁸⁶ Ali Sinan Bilgili, *a.g.e.*, s.357.

⁸⁷ İbrahim Halil Aytar, *a.g.e.*, s.60.

zamanda kültürel birikim merkezi olmuştur. 19. yüzyılın ortalarına kadar bu önemini korumuştur.

Gülek Boğazı sayesinde ekonomi her dönem canlılık göstermiştir. Tarsus Limanı ilk çağlardan beri önemini korumuştur. Roma döneminde de ticaret merkezlerinden birisi olmuştur. Tarsus'tan Roma'ya bal, maden, şarap, dokuma, yün ve hayvan ticareti yapılıyordu. 11. ve 14. yüzyıllarda Venedik ve Cenevizli tüccarlar buralarda koloniler kurmuş, gelen ürünler Tarsus limanı sayesinde Anadolu'ya ve Suriye'ye gönderilmiştir. Fakat buradaki mücadeleler ticareti her dönem olumsuz etkilemiştir. Venedik ile ticaretin canlanması ve Avrupalı tüccarlarla beraber Ceneviz kolonilerinin gelmesi, 13. yüzyılda Ermeni Prensiğinin yaptığı antlaşmalar sayesinde olmuştur.⁸⁸

Osmanlı döneminde Tarsus'ta yine eskiden olduğu gibi kervanlar bulunmaktaydı. Bu kervan ticareti Doğu ve Batıyı birbirine bağladıkları için oldukça önemliydi. Bunlar içinde en önemlisi Halep'ten başlayan Gülek Boğaz'ından Toroslar'a oradan Anadolu'ya ve İstanbul'a ulaşan kervan yoluydu.⁸⁹ Yolların güvenliği için Türkmen beyleri ile görüşülüp bir takım tedbirler alınmıştır. Osmanlı hep buralarda ticareti canlı tutmaya çalışmıştır. Bu yüzden Venedik, Ceneviz ve Fransızlar'la ticaret anlaşmaları yapılmıştır. Tarsus da bu ticaret merkezlerinden birisi olarak önemini korumuştur. Bu gelişmeler, tarih boyunca pek çok kültüre ev sahipliği yapan Tarsus'un Osmanlı Devleti için de önemli bir merkez olduğunu göstermektedir.

17. ve 18. yüzyıllarda Akdeniz kıyılarındaki şehirlerde Fransız ve Dubrovnikliler ticaret yapardı. Tarsus da bunların ticaret yaptıkları yerlerden biriydi.⁹⁰ 19. yüzyıldaki dış ve iç gelişmeler Çukurova bölgesinde tarımın önemini arttırmıştır. Osmanlı Devleti bu bölgede halkını iskân politikalarıyla yerleşik hayata geçirmek, tarımda sürekliliği sağlamak, halkı çiftçiliğe teşvik etmek ve bataklıkların kurutulmasıyla tarım alanlarının artmasını sağlamak gibi birçok uygulamayı hayata geçirmiştir. Osmanlı Ticaret ve Ziraat nezaretleri Mısır'dan pamuk tohumu getirmiş, halka dağıtmış ve makineli tarıma geçen kişilere devlet pamuk üretimini arttırmak amacıyla her türlü izin verilmiştir.⁹¹

---

⁸⁸ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.63.

⁸⁹ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.63.

⁹⁰ Ali Sinan Bilgili, a.g.e., s.87-88.

⁹¹ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.67.

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yapılan idari değişiklikler tüm yurttta etkisini göstermiştir. Adana vilayetinin en kalabalık ve geliri yüksek yerlerinden olan Tarsus, Mersin iskelesinin Avrupalı tüccarlar tarafından keşfedilmesiyle eski önemini yavaş yavaş yitirmiştir.

Mersin Limanı'nın önem kazanmaya başlaması ve Adana-Mersin Demiryolunun yabancı devletlerin etkisiyle açılması, Tarsus için olumsuz olmuştur. Yine de bölgenin verimli ovalarında üretilen kaliteli pamuk İngiliz, Fransız ve Almanlar'ın dikkatini çekmiştir. Bölgede halka tohumlar vererek üretimi artırmaya çalışmışlardır. Mersin, Tarsus'tan kültürel, ekonomik ve coğrafi kaynaklar itibariyle daha zayıf olmasına rağmen, deniz ve kara yollarına olan konumu nedeniyle zaman içinde önemini arttırmıştır. Zamanla liva olan Mersin, Cumhuriyet döneminde Tarsus'u bir kaza olarak bünyesine katmıştır.⁹² Tarsus'un stratejik konumunu kaybetmesi ilk yıllarda ulema, halk ve eşraf tarafından tepkilere yol açmıştır.

Pamuk üretiminin artması ve dünya pazarında rağbet görmesiyle 1864 yılında Fransızlar tarafından ilk çırçır fabrikası Adana'da açılmıştır. Onu takiben İngilizler de Tarsus ve Mersin'de birer çırçır fabrikası açmıştır. İşlenen pamuklar Avrupa'ya ihraç edilmiştir.⁹³ Osmanlı Devleti'nin buhranlı yıllarında (1880-1896) yabancılar Duyûn-ı Umûmiye İdaresi olarak bölgenin kaynaklarına el koymuş, tüm yurttta olduğu gibi Tarsus'ta da yabancılar sanayileşme adına önemli adımlar atmıştır.

Osmanlı Devleti'ndeki gayrimüslimler çoğunlukla ticaret, sarraflık, tefecilik ve poliçecilikle az da olsa tarımla uğraşmışlardır. Tarsus halkı ticaret, hayvancılık, ve tarımla ilgilenmişlerdir.

Tarsus ve çevresinin toprağının verimli olması ve iklimden dolayı bir yılda birkaç ürün çeşidi yetiştirebilmesine ve liman sayesinde bu malların hızlı bir şekilde pazara ulaştırabilmesine imkân sağlamıştır. Bölgede ekonomik hayatın en önemli getirisi tarımdır. Tarsus'ta tarımın Mehmet Ali Paşa'nın teşvikiyle güçlendiğini ve gelişmiş olduğunu kabul etmek lazımdır. Osmanlı Devleti, 1860 yıllarında pamuk üretimiyle dünyadaki pamuk

---

⁹² Songül Ulutaş, a.g.e., s.109.

⁹³ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.68.

krizini avantaja çevirmiştir. Pamuğun yanı sıra buğday, arpa ve susam da ihraç edilen ürünler arasında yer almıştır.⁹⁴

Tarımın bir diğer önemli kolu da havancılıktır. Tarsus nüfusunun büyük bir kısmını oluşturan Türkmenler, genellikle hayvancılıkla uğraşmışlardır. Göçebe olarak yaşayan Türkmenler koyun, keçi ve daha çok deve yetiştirmişlerdir. Tarım alanlarında yaşayan halk at ve sığır yetiştirmiştir. Bölge et ihtiyacını bugün bile küçükbaş hayvanlardan karşılar. Tarsus şer'iyeye sicillerinde at, kısrak, merkep, eşek, beygir, yağız beygir, camız (manda), inek, kara inek, sarı inek, öküz, siyah öküz, tosun, deve, keçi, davar, koyun gibi hayvanlara bolca rastlanmaktadır.⁹⁵

Osmanlı ekonomisinde sanayiden bahsetmek pek mümkün değildir. Avrupa da sanayi devrimi ile hızlı ve ucuz mal üretimi yapılmaktayken, Osmanlı yerleşik üretim yöntemlerini kullanmıştır. 19. yüzyılın başlarında Tarsus'un sanayileşmenin başladığı ilk yerlerden birisi olduğu söylenebilmektedir. Tarsus'ta atölye ve fabrikalar yaygındır. Daha çok ihracata yönelik dokuma ürünler üretilmiştir. Bu da yabancı sermayelerin uzun yıllar boyunca kullandıkları imtiyazlar sayesinde olmuştur.⁹⁶

19. yüzyılda Halep ve Adana salnamelerinde Tarsus'taki sanayi kuruluşları hakkında bilgi verilmektedir. Ahmet Akgündüz'ün araştırmasına göre bu dönemde Tarsus'ta, 2 pamuk fabrikası, 50 kumaş işleme tezgâhı, 3 basmahane, 12 ma'sara, 1 un fabrikası, 11 değirmen, 7 boyahane, 1 bedesten, 9 han, 3 mağaza, 830 dükkan bulunmakta ve bunların çoğu burada yaşayan gayrimüslimlere aittir.⁹⁷

---

⁹⁴ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.76.

⁹⁵ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.77.

⁹⁶ İbrahim Hali Aytar, a.g.e., s.81

⁹⁷ İbrahim Halil Aytar, a.g.e., s.68; Ahmed Akgündüz, *Arşiv Belgeleri ışığında Tarsus Tarihi ve Eshab-ı Kehf*, Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası, İstanbul, 1993, s.358-360.

3. TARSUS TEREKELERİNE DAİR İSTATİSTİKİ VERİLER

3.1. Tereke Kayıtlarının Dökümü

Tarsus Sanacağı'na ait beş ayrı şer'iyeye sicili defterinde tespit ettiğimiz 457 tereke kaydından 134 tanesi tezimize konu olan giyim kuşam ve ziynet eşyalarından muhtelif kalemleri içermektedir. Çalışmamıza konu olan bu kalemleri ve ait oldukları tereke kayıtlarının her birini ayrı ayrı tablolaştırılmayı tercih ettik. Böylece incelemeye aldığımız her bir tereke kaydı için elimizde müstakil bir tablo oluşmuş olacaktır.

Aşağıda görüleceği üzere tereke kayıtları tablolaştırılırken temel bilgilerin yanı sıra yalnızca çalışmamıza konu olan giyim, kuşam ve ziynet eşyalarının adı, miktarı ve tutarlarına yer verdik. Her tereke kaydının cem'an yekûn tutarını da tabloya dahil ettik. Çünkü ileride oluşturacağımız tablolardaki verilerin değerlendirilmesinde bu tereke toplamlarına da ihtiyacımız olacaktır.

Tablolar defterler esas alınarak hazırlanmıştır. Defterler de kendi içinde tarih önceliğine göre sıralanmıştır. Burada bir hususu belirtmek gerekir ki, defterlerin içinde yer alan her tereke kaydının tarih itibarıyla sıralı olmadığını gördük. Bazen geçmiş aya ait bir terekenin daha sonraki aya ait kayıtlar arasında yer aldığına şahit olduk. Dolayısıyla çalışmamızda defterdeki kayıt sırası esas alınmıştır.

Okumada tereddüt ettiğimiz kelimelerin yanına “(?)” ibaresini ekledik. Zorluğundan veya silik olmasından bazen de sayfa kenarında olduğu için katlanma veya yırtılmalar sebebiyle okunamayan kelimelerin yerine ise (...) ibaresini getirilmiştir.

3.1.1. 90 Numaralı Deftere Ait Tereke Kayıtları

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0002	4.462	14 Ramazan 74		
Tereke Sahibi	Ahmed bin Suad (?)			
Varisleri	Zevcesi: Elife binti Hasan; Oğlu: Hasan			
Yer	Medine-i Tarsus,			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Siyah aba		1	Aded	50
Nalinler		1	Çift	8
Köhne entari ve gömlek		1/1	Aded	28

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0007	6.172,20	5 Ramazan 74		
Tereke Sahibi	Akik bin Yusuf			
Varisleri	Zevcesi: Zeyneb, Saliha; Oğlu Akik			
Yer	Fi'l-asl Mısırlı olub, Medine-i Tarsus'a tabi Mersin iskelesinde sakin			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Fes		1	Aded	80
Köhne Fes		1	Aded	17
Köhne yelek ve entari			Aded	15
Yelek ve Entari			Aded	35
Gömlek		1	Aded	22
Şalvar ve temür fopran ve yelek		1	Takım	39
Çuka Tozluk		1	Aded	30

Trablus Kuşak	1	Aded	170,20
Entari	1	Aded	25
Yelek 4, Entari 1	4/1	Aded	13,20
Yelek 4, Entari 1	4/1	Aded	17,20
Dizlik	3	Aded	37
Gömlek 3, Don 1	3/1	Aded	32
Cedid Gömlek	3	Aded	52
Peşkir	1	Aded	7,20

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0014	60.905	3 Rebiülevvel 1275		
Tereke Sahibi	Hacı Abd... Ağa ibn Halil			
Varisleri	Zevcesi: Emine, Şehbende; Oğlu Mehmed Saide			
Yer	Trablus'lu olub Medine-i Tarsus'da Müfti Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Müstamel çuka şalvar	2	Aded	300	
El makremesi	15	Aded	80	
Çarşaf	10	Aded	200	
Diz Peşkiri	2	Aded	40	
Battaniye	1	Aded	300	
Kebir iğne (?)	1	Aded	300	

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0015	22.750	15 Rebiülevvel 275		
Tereke Sahibi	Hasan Hasan bin Ramazan			
Varisleri	Zevcesi: Ayşe; Kızı Şerife; Liebeveyn karındaşı Ahmed, Validesi Fatıma			
Yer	Tarsus, Sofiler Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Kırmızı çizme çift	2	Çift	48	
Rüzgâr çizme çift	13	Çift	570	
Sekirdek çizme	1	Çift	18	
Altı parmak şettari	2	Top	160	
Müstamel acem şalı 1, Müstamel entari 1	2	Aded	250	
Köhne meşlah	1	Aded	40	

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0020	2.218	21 Rebiülevvel(?) 75		
Tereke Sahibi	Hacı Ramazan bin Mehmed			
Varisleri	Zevcesi: Hüsniye binti Hasan; Oğulları: Hasan ve Mehmed; Kızı: Meryem			
Yer	Tarsus, Zemile Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Meşlah	1	Aded	30	
Köhne Heybe	1	Aded	5	
Arkasından çıkan elbise	1	Kat	20	

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0021	710	25 Cemaziyelevvel 75		
Tereke Sahibi	Abdurrahman bin Abdullah			
Varisleri	Yok			
Yer	Tarsus, Zebid Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Üzerinde olan köhne elbisesi		1	Kat	10

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0024	9.706	15 Receb (Yıl yok)		
Tereke Sahibi	Ali bin Himmet			
Varisleri	Zevceleri: Hüsna, Zeliha; Oğulları: Molla Ömer ve Mehmed ve Mustafa ve diğer Mehmed ve İsa; Kızları: Ayşe ve Meryem ve Zeyneb, Fatıma ve Cevri ve Rabia			
Yer	Tarsus, Bortan Bölgesi(?)			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Aba		1	Aded	30
Kisve		5	Aded	20
Sağır aba		1	Aded	5
Köhne Heybe		1	Aded	5

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0025	1.117,20	25 Receb 75		
Tereke Sahibi	Abdullah Efendi ibn (?)			
Varisleri	Zevcesi: Fatıma; Oğlu Arif; Kızı Ruaybe			
Yer	Tarsus, Küçükminare Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)

Entari Fes ve Sarık			18
Papuç ve mest		Çift	40

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0025	9.060	21 Şaban 75		
Tereke Sahibi	Abdurrahman bin Mehmed			
Varisleri	Zevcesi: Fatıma; Oğlu: Mehmed, Kızı: Huriye			
Yer	Tarsus, Sofiler Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Meşlah	1	Aded	4	
Kemer	1	Aded	10	
Entari, Yelek	1/1	Aded	16	
Yelek ve Gömlek ve Entari	1/1/1	Aded	15,20	
Gömlek ve Yelek	1/1	Aded	14	
Şal kuşak	1	Aded	60	

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0031	(Devam eden Sayfa Yok)	11 Şaban 75		
Tereke Sahibi	Hamami Mehmed Ağa ibn Mehmed			
Varisleri	Zevcesi: Zeyneb; Oğlu: Mehmed; Kızları: Fatıma, Ayşe, Hanife ve Hadice			
Yer	Tarsus, Kızılmurad Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Köhne Hegbe	1	Aded	25	
Müstamel kürk	1	Aded	300	
Köhne çuka kürk	1	Aded	300	

Köhne şal	1	Aded	50
Setri ve Pandolon	1	Aded	200
Yelek 4, Entari, 4	4/4	Aded	50

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi	
0033	1.764	7 Şevval 75	
Tereke Sahibi	Hızır bin Abdullah		
Varisleri	Oğlu: Mehmed		
Yer	Tarsus, Küçükminare Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Kara aba	1	Aded	50

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi	
0033	1.692	23 Ramazan 75	
Tereke Sahibi	Debbağ Mantaşoğlu Mehmed bin Hasan		
Varisleri	Zevcesi: Meryem,; Kızları Ayşe, Fatıma		
Yer	Tarsus, Çataklı Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Deri	3	Aded	22
Tulum	7	Aded	61
Köhne elbise	1	Aded	13

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi	
0034	18.624,20	275	
Tereke Sahibi	Todor Hatun ibneti Veraşiye		
Varisleri	Biraderzadesi Hacı Ahmed Ağa,		

Yer	Medine-i Tarsus		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Saat	1	Aded	100
Altun Mühür	1	Aded	30

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi	
0038	1.875(?)	7 Rebiülevvel 75	
Tereke Sahibi	İbrahim bin Salih		
Varisleri	Zevcesi: Fatıma, Oğlu: Mehmud ve Mehmed; Kızları: Zarif ve Meryem		
Yer	Tarsus, Şamlı Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Entari	1	Aded	15
Köhne fes ve (?)		Aded	15
Gömlek	1	Aded	4

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi	
0039	12.663,20	11 Temmuz 276	
Tereke Sahibi	Hacı Hasan Efendi ibn Abdullah		
Varisleri	Yok		
Yer	Tarsus'a tabi Mersin İskelesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Lira (33*115)	33	Aded	3795
Mahmudiye	2	Aded	240
Saat	1	Aded	200
Köhne entari ve yelek	1/1	Aded	25
Müstamel Hırka	1	Aded	10

Cüzdân	1	Aded	5
Enfiye kutusu	3	Aded	12
Köhne mesh	2	Çif	3
Yağmurluk	1	Aded	150
Gömlek	3	Aded	30
Köhne don	1	Aded	3
Çorab	2	Çift	2
Köhne terlik	9	Aded	4
Köhne Fes	3	Aded	15
Uçkur	3	Aded	2

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi	
40	5.670	13 Rebiülahir 76	
Tereke Sahibi	Turmuş Çavuş bin Mustafa		
Varisleri	Zevcesi: Zeyneb ve Aneş; Oğulları: Mehmed Hüseyin ve Cuma Ali ve Mustafa; Kızları: (?), Fatıma ve Emine		
Yer	Tarsus, Kadı Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Müstamel Şal Kuşak	1	Aded	60
Boy abası	1	Aded	10
Kuşak	1	Aded	20
Müstamel çizme ve kundura	1/1	Aded	15
Çuka dikme 1, Fes 12, Dizlik 1			50

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi	
-----------------	------------------------------------	----------------------------	--

0041	7.100	5 Rebiülahir 76		
Tereke Sahibi	Ali Efendi oğlu Molla Yusuf bin İbrahim			
Varisleri	Zevceleri: Zeyneb ve Halime; Oğulları: Ali, Mehmed, Hasan, İbrahim, Kasım ve Ömer; Kızları: Fatıma, Balkıs, Şerife, Ayşe,			
Yer	Tarsus, Ali Efendi Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne Entari, Gömlek, Fes, Sarık, Çorab			Aded	50

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 90	0049	1.695	21 Rebiülahir 75	
Tereke Sahibi	Mehmed Tevfik Efendi			
Varisleri	Yok			
Yer	Tarsus, Mersin İskelesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne kundura		1	Çift	20
Müstamel Gömlek		4	Aded	45
Gömlek		9	Aded	40
Köhne yelek		3	Aded	20
Kısa entari		2	Aded	45
Köhne gömlek		1	Aded	20
Setri pantol		3	Aded	80
Pantol		1	Aded	90
Setre Pantol		3	Aded	240
Fes		2	Aded	28
Çubuk takımı		1	Takım	160

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 90	0073	1.693	21 (...) 77	
Tereke Sahibi	Fatıma binti Halil			
Varisleri	Zevci: Debab, Babası: Halil; Oğlu: Yusuf			
Yer	Tarsus, Yeni Cami Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Entari		3	Aded	16
Köhne entari		1	Aded	10
Çuka (...) Entari		2	Aded	100
Şalvar		4	Aded	20
Aba		1	Aded	2
Terki Heybe		1	Aded	6
Yün Abiye		1	Aded	40
Fes maa püskül		1	Aded	20

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 90	0097	1.763	5 Receb 77	
Tereke Sahibi	Fatıma binti Derviş			
Varisleri	Oğlu: Ahmed; Kızı: Emine, Zeyneb			
Yer	Medine-i Tarsus,			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Entari		1	Aded	50
Boğça		1	Aded	5
Ehram		1	Aded	5

Altun küpe	1	Çift	50
Altun (?)	1	Aded	180
Mahmudiye nısfı	1	Aded	5
Kadim gazi altun	1	Aded	28
Adile altuni	2	Aded	38
Gazi altun	8	Aded	187
Çarhlı rubiye 2, Nısf-ı gazi 1		Aded	312

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 90	0105	75	27 Receb 77
Tereke Sahibi	Tarsusda vefat eden muhtelif gurabennin terekесinden		
Varisleri	Yok		
Yer	Medine-i Tarsus		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne meşlah	1	Aded	8
Maraş entari	1	Aded	25
Kemer	1	Aded	5
Üzerlerinden çıkan köhne elbiseleri	1	Takım	43
Köhne çizme	1	Çift	5
Aba	4	Aded	20
Köhne heybe	1	Aded	5
Külâh	1	Aded	2

3.1.2. 91 Numaralı Deftere Ait Tereke Kayıtları

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 91	0003	22.942	77	
Tereke Sahibi	Ali bin Sarı Mustafa			
Varisleri	Zevcesi: Tuti binti Hasan; Oğulları: Hasan, Mehmed, İbrahim, Hamdi; Kız Fatıma			
Yer	Tarsus, Müfti Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne şal kuşak		1	Aded	29
Çuka salta ve şalvar				141
Üzerinden çıkan elbisesi		1	Kat	95

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 91	0006	(Belirsiz)	17 Receb 77	
Tereke Sahibi	Gülağazade Derviş Ahmed Ağa ibn Mehmed			
Varisleri	Zevceleri: Mecnune Zeyneb Hatun, Ayşe Hatun, Fatıma Hatun; Ammizadeleri: İbrahim Ağa ve Mehmed Ağa ve Ahmed Ağa			
Yer	Tarsus, Gökçelü Kazası, Kara Abbaslu Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Terki Heybesi		1	Aded	20
Çuka cebken 1, Fes 1,			Aded	105
Müstamel Trablus Kuşağı		1	Aded	120
Köhne beyaz meşlah		1	Aded	6
Astar		2	Top	100
Don 2, Gömlek 2, Çarşab				95

Sim mühür kisesi	1	Aded	200
Çuka setri 1, Pantolon 1	1/1	Aded	190
Sim zarf	7	Aded	240

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	0010	4.375	Gurre Zilhicce 277
Tereke Sahibi	Ayntablı Mehmed bin Hüseyin		
Varisleri	Zevcesi: Rahime binti Molla Mehmed; Oğlu: Mehmed; Kızı: Ayşe		
Yer	Tarsus, Ömer Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Kemer başlığı	1	Aded	10
Kemer	1	Aded	10
Heybe	2	Aded	30
Köhne Heybe	1	Aded	41
Yazma	19		76
Kara Heybe	1	Aded	16

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	0015	781	5 Muharrem 77
Tereke Sahibi	Berber Ahmed bin Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Ümmü Gülsüm; Oğlu: Ahmed ve Kızı: Gerime		
Yer	Tarsus, Çıplak Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Arkasından çıkan elbisesi	1	Takım	25
Köhne meşlah	1	Aded	11

Peşkir ve Makreme	12	Aded	40
-------------------	----	------	----

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	16,17	29.247	17 Cemaziyelahir 77
Tereke Sahibi	Hellim Süleyman Ağa ibn Ali		
Varisleri	Zevcesi: Şerife Hatun, Hatice; Oğulu: Molla İbrahim, Ali, Hamza; Kızları: Zeliha, Hamide		
Yer	Tarsus, Debbağhane Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Simli Kılıç	1	Aded	230
Terki Heybesi	1	Aded	6
Kundura	3	Çift	47
Başlık	1	Aded	12
Şettari	0,5	Top	13
Cedid cebe ve sair	4	Aded	135
Beyaz meşlah	1	Aded	22
Makreme	9	Aded	18
Yeşil sarık	1	Aded	13
Trablus Kuşak	1	Aded	44
Kaşmir cebe	1	Aded	57
Mustümal Çuka Salta	1	Aded	44
Başmak	1	Aded	6
Müstamel Şal Kuşak	1	Aded	105

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
-----------	----------	---------------------	---------------------

MŞH 91	0024	1.291	29 Rebiülahir 78
Tereke Sahibi	Mehmed bin Abdullah		
Varisleri	Yok		
Yer	Tarsus, Gökçelü Kazası, Ercel Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Kara boy abası	1	Aded	45
Gömlek ve aba ve entari ve hırdavat saire		Aded	33
Sarı	1	Aded	20

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	0027	1.200	12 Cemaziyelevvel 1278
Tereke Sahibi	Halil İbrahim Ağa ibn Süleyman		
Varisleri	Zevcesi: Esmâ binti Bayram; Oğulları: Süleyman ve Salih, Ali Haydar, Ali Bayram; Kızları: Elife, Ayşe		
Yer	Tarsus, Çataklı Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Entari 2, Yeşil Bez entari 1,		Aded	25
Müstamel Kara heybe 1,		Aded	10
Makreme	2	Aded	4

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	0027	4.179	7 Cemaziyelevvel 78
Tereke Sahibi	Mehmed bin Abdullah		
Varisleri	Yok		
Yer	Medine-i Tarsus		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne elbise	1	Aded	48

Osmanlı Lirası	20	Aded	2400
Beyaz mecrediye	19	Aded	446
Bakır beyazbeşlik para		Aded	587

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	0029	512	9 Cemaziyelevvel 78
Tereke Sahibi	Osman bin Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Emine binti Abdullah		
Yer	Tarsus, Cami-i Atik Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne elbise	1	Aded	10
Köhne şalvar	1	Aded	30

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	0030	23.126	17 Rebiülahir 278
Tereke Sahibi	Hacı Ömer bin Mehmed		
Varisleri	Zevcesi: Hadice binti İbrahim; Oğulları: İbrahim, Mehmed, Mustafa, Yusuf, Hasan, Ahmed; Kızları: Ayşe, Fatıma, Emine		
Yer	Tarsus, Müfti Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Çuka şalvar, Cebe ve sair eblisesi		Aded	250
Makreme	1	Aded	1
Yazma ve Bandırma	15	Aded	60
Çorab	4	Çift	6
Terki Heybe	1	Aded	5

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 91	0032	3.183	23 Cemaziyelahir 78	
Tereke Sahibi	Kara Mehmed Ağa bin Abdurrahman			
Varisleri	Zevcesi: Oğulları: Osman, Abdurrahman; Kızları: Emine, Zehra			
Yer	Tarsus, Menaz Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Heybe		1	Aded	30
Müstamel Siyah Aba		2	Aded	16
Kara heybe		2	Aded	10
Köhne çizme		1	Çift	3
Yün şalvar		1	Aded	26

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 91	0037	2.103	9 Receb 78	
Tereke Sahibi	Hasan bin Mehmed			
Varisleri	Zevcesi: Zehra binti Ali; Oğlu İbrahim, Süleyman; Emine ve Kerime			
Yer	Tarsus, Şamlı Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Şal Kuşak		1	Aded	50
Arsasından çıkan elbise		1	Takım	35
Korde saat		1	Aded	100
Beyaz Şam Çarşab		1	Aded	50

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 91	0038	1.119	21 Receb 78	
Tereke Sahibi	Hacı Ahmed bin Ahmed			

Varisleri	Yok		
Yer	Medine-i Tarsus		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Kürk	1	Aded	22
Köhne Aba, Köhne elbise	1/1	Aded	60

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	0040	395	21 Receb 78
Tereke Sahibi	Mustafa bin Ali		
Varisleri	Yok		
Yer	Medine-i Tarsus,		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Gömlek	2	Aded	19
Entari	1	Aded	25

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	0045	484	27 Şaban 78
Tereke Sahibi	Hüseyin bin Harık(?)		
Varisleri	Zevcesi: Fatıma binti Mehmed; Oğulları: Mehmed ve Ahmed ve Sadık		
Yer	Tarsus, Sofiler Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Şettari	1	Top	8
Köhne meşlah	1	Aded	5
Kıl Şalvar	1	Aded	10

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
------------------	-----------------	----------------------------	----------------------------

MŞH 91	0045	5.769	11 Ramazan 78
Tereke Sahibi	Mustafa bin Ahmed		
Varisleri	Zevcesi: Emine binti Mehmed; Kızları: Halime, Ayşe; Kızkarındaşı Ayşe Hatun		
Yer	Tarsus, Burhan Aşiret (?)		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Başlık	1	Aded	3
Boy abası	1	Aded	23
Peştamal	4	Aded	13
Heybe	1	Aded	6
Ökçe	4	Çift	30
Köhne kuşak	1	Aded	5
Altun Yüzük	1	Aded	30
Şal	1	Aded	60
Peşkir	2	Aded	25
Makreme	1	Aded	3

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 91	0048	3.295	15 Şaban 78
Tereke Sahibi	Hasan bin Abdullah		
Varisleri	Oğulları: Ahmed, İbrahim; Kızları: Maviye ve (?)		
Yer	Tarsus, Ebulhadi Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Sim bilezik	1	Çift	55
Hakir entari ve Aba			25
Çarşab 2, Makreme 3,			21

3.1.3. 92 Numaralı Deftere Ait Tereke Kayıtları

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 92	0007	10.628	3 Zilkade 78	
Tereke Sahibi	Ahmed Paşa ibn Ahmed Ağa			
Varisleri	Zevceleri: Adile, Hadice, Şerife; Oğulları: Mustafa, Ahmed, Mehmed Emin, Ömer; Kızları: Fatıma, Saadet; Cariye: Çeşmi Emine batnınd mübeyyin haml-i mevkufe			
Yer	Tarsus, Kızılmurad Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Altun (...) Kelam-ı Kadim		1	Aded	1.500
Üzeri suvatlı(?) altun yaldızlı sim iğne kutusu		1	Çift	400
Gümüşlü çekme baston		1	Aded	15
Cedid Doğanlı Kundura maa labciye		1	Çift	70
Müstamel sim mekkari zarf		7	Aded	200
Müstamel kürk		3	Aded	650
Müstamel çuka sako		3	Aded	650
Müstamel fanile don		2	Takım	20
Müstamel Acemkari şaldan yelek		4	Aded	40
Acemkari şaldan miltan		2	Aded	50
Acemkari şaldan müstamel hırka		2	Aded	100
Müstamel siyah işlemeli Yelek		2	Aded	40
Fanile boyun bağı		1	Aded	3
Müstamel yelek		2	Aded	40
Müstamel çuka setre		2	Aded	300
Müstamel Terlik		1	Aded	5

Müstamel gömlek	1	Aded	30
Hilali gömlek	2	Aded	20
Müstamel uçkur	2	Aded	6
Müstamel Basma yelek	5	Aded	10
Basmadan düzden entari	2	Aded	25
Şettari miltan	3	Aded	90
Basma miltan	3	Aded	9
Kızmir cedit miltan	1	Aded	30
Müstamel hırka	1	Aded	30
Basma hırka	1	Aded	30
Beyaz (...) entari	1	Aded	15
Basma altun saat	1	Aded	1.200

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0008	1.321	6 Zilkade 78
Tereke Sahibi	Elife binti Hacı İsmail		
Varisleri	Kızı: Meryem ve kız karındaşı Fatıma		
Yer	Tarsus, Şamlı Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Altun gerdan	1	Aded	150
Altı parmak entari 1, (.....) 1, Cedit Gömlek 1		Aded	150
Cedit gazi	4	Aded	100
Gazi nısfı	1	Aded	45
Çarhlı rubiye	3	Aded	29

Cedid gazi nısf	6	Aded	75
Cedid gazi rubiyesi	1	Aded	7
Üç ayaklı altun küpe	1	Çift	40

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0011	1.332	15 Zilkade 78
Tereke Sahibi	Hadice binti Mehmed		
Varisleri	Babası: Mehmed, Anası Fatıma, Oğlu: Durmuş; Kızı: Tuti		
Yer	Tarsus, Çanaklı Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Peşkir	2	Aded	63
Gömlek	4	Aded	45
Başmak	1	Aded	8
Altı parmak entari	1	Aded	40
Gömlek, Entari	1/1	Aded	14
Çuka salta	1	Aded	28
Heybe	1	Aded	14
Şal kuşak	1	Aded	24
Entari	1	Aded	14
Altun küpe	1	Çift	50

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0014	362	27 Zilkade 78
Tereke Sahibi	Mehmed bin Abdullah		
Varisleri	Yok		

Yer	Tarsus, Kocaköy Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Fes 1, Püskül 1	1	Aded	35
Kopçal aba	1	Aded	18

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0016	590	29 Zilkade 78
Tereke Sahibi	Vasilyus bin İlkesan		
Varisleri	Yok		
Yer	Tarsus, Mersin İskelesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Çuka şalvar	1	Aded	100
Aba	1	Aded	23
Kürk	1	Aded	60
Yelek	1	Aded	10
Entari	1	Aded	20
Don	4	Aded	20
Kundura	5	Çift	100

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0034	11.553	Gurre Muharrem (?) 79
Tereke Sahibi	Hacı Ahmed bin Hacı İbrahim		
Varisleri	Zevcesi: Fatıma binti Ahmed; Oğulları: Haşim, Ali, Haydar Kızı: Ayşe		
Yer	Tarsus, Sofiler Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Kelam-ı Kadim	1	Aded	500

Cebe	1	Aded	80
Salta	1	Aded	40
Çuka şalvar	1	Aded	150
Selimiye entari	1	Aded	15
Hindkari kuşak	3	Aded	60
Şettari entari	1	Aded	40
Gömlek	4	Aded	40
Yelek	4	Aded	40
Müstamel entari	1	Aded	5
Acem şalı	1	Aded	80
Müstamel Don	2	Aded	15
Beyaz meşlah	1	Aded	15
Kara Meşlah	1	Aded	10
Kebir heybe	1	Aded	100
Mecidiye Fes	16	Aded	177
Sağır fes	48	Aded	232
Yaşmak	5	Aded	25
Al fes	57	Aded	170
Tiftik şal	4	Aded	135
İpek şettari	3	Aded	60
İplik şal	3	Aded	75
Basma şal	18	Aded	148
İşleme şal	2	Aded	21

Hamam peştemali	2	Aded	18
Astarlık bez top	1	Top	40

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 92	0034	5.490	Gurre (...) 79	
Tereke Sahibi	Meryem binti Abdullah			
Varisleri	Zevci: Ali bin Hasan; Kız karındaşı oğlu Ali			
Yer	Tarsus, Hıristiyan Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Yün perde	1	Aded	15	
Nısf-ı gazi	11	Aded	208	
Çuka şalvar	1	Aded	120	
Kumaş entari	1		100	
Basma entari	2		30	
Mile aba	1		5	
Mile şalvar	1		10	
Gömlek	1		10	
Çarşaf	1		10	

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi	
MŞH 92	0044	23.505	13 Cemaziyelevvel 79	
Tereke Sahibi	Numan Efendi ibn Hasan			
Varisleri	Zevcesi: Zehra, Ümmü Gülsüm, diğer Ümmü Gülsüm; Validesi Esmâ; Oğulları: Derviş, Süleyman, Kızları: Hüsni ve Emine ve Esmâ			
Yer	Tarsus, Kuştemür Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	

Sim kaplı Şamkari kılıç	1	Aded	500
Mercanlı tesbih	1	Aded	55
Abaniye ve entari	1/1	Aded	150
Çuka meşlah ve fermane	1	Aded	100
Beyaz meşlah	1		30
Gömlek	3		40
Köhne acem şalı	1		30
Çizme çift	1	Çift	30
Cedid çuka şalvar	1		150

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0045	Belirsiz	15 Cemaziyelevvel 1279
Tereke Sahibi	(...) Ağa ibn Hasan Hüseyin		
Varisleri	Zevcesi: Fatıma; Karındaşı Osman ve Ömer ve Ahmed		
Yer	Tarsus, Kızılmurad(?) Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Yün şal	6	Aded	214
Taklid Şal	4	Aded	105
İki yüzlü basma şal	10	Aded	110
Şal	15	Aded	178
Yeşil sarık	4	Aded	42
Gömlek 6, Don 5	6/5	Aded	50

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0049	1.331	11 Cemaziyelevvel 79

Tereke Sahibi	Molla Osman bin Ömer		
Varisleri	Zevcesi: Halime		
Yer	Tarsus, Amet Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne entari	1	Aded	20
Heybe	1	Aded	20

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0050	12.015	11 Cemaziyelahir 79
Tereke Sahibi	Semerci Ali bin Ali		
Varisleri	Zevcesi: Fatıma, Kızı: Zeyneb, Emine, Meryem, Hüsni; Kızkarındaşı Meryem		
Yer	Tarsus, Camiü'n-Nur Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne kuşak	1	Aded	38
Köhne çuka cebe	1	Aded	65
Aba	1	Aded	8

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0059	2.393	14 Receb 79
Tereke Sahibi	Ahmed ibn Mehmed		
Varisleri	Zevcesi: Hadice, Oğlu Mustafa ve Kızı: Hadice		
Yer	Medine-i Tarsus,		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne elbisesi	1	Takım	40
Don	3	Aded	10

Şalvar	3	Aded	30
Gömlek	1		5
Sarık	1		3
Terlik	2		2
Entari	3		10
Don	1		6
Gömlek	2		15
Terki heybesi	1		5
Kara heybe	1		10

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0064	1.636	19 Receb 79
Tereke Sahibi	Hadice binti Mustafa		
Varisleri	Zevci: Ahmed; anası Tuti, Kızı: Şerife ve Tuti; Karındaşı: Hacı ve Osman		
Yer	Tarsus, Güzmumu Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Altun (...)	1	Aded	210
Fermani	1	Aded	120
Hurşudiye entari	1	Aded	100
Yelek	1	Aded	10
Şalvar	1		30
Parça entari	1		160
Gömlek	1		10
Aba	1		8

Meyle Entari	1		30
--------------	---	--	----

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0065	2.322	11 Receb 79
Tereke Sahibi	Arslanoğlu Hemi Yuvakim		
Varisleri	Zevcesi: Hirstine binti Yuvakim		
Yer	Medine-i Tarsus'a tabi mersin iskelesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Sağır yazma	41	Aded	25
Kebir yazma	5	Aded	15
Şal	1	Aded	58
Fanile	1	Aded	12
Yazma	9	28	35
İplik çorab	5	Çift	12
İplik entari	1	Aded	26
Köhne gömlek ve yelek	1/1	Aded	50
Şellaki cübbe	1	Aded	15
Müstamel cübbe	1		80
Köhne kürk	1		80

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0066	2060	19 Receb 79
Tereke Sahibi	Yusuf bin Mehmed		
Varisleri	Zevcesi: Zehra, Şerife; Oğulları: Kasım; Kızı: Zeliha, Fatıma,		
Yer	Tarsus, Ömer Mahallesi		

Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne Cübbe	1	Aded	20

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0072	2.305,20	9 Şaban 79
Tereke Sahibi	Emine binti Hacı Hasan		
Varisleri	Zevci: Hacı Hasan, Oğlu: Mehmed; Kızı: Teslime		
Yer	Tarsus, Kalburcu Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Entari	1	Aded	30
Altun (...) bir çift küpe ve Sim Kuşak		Aded	645

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0076	10.654	17 Ramazan 79
Tereke Sahibi	Temam binti Tathabe		
Varisleri	Zevci: Boğos bin Karabet; Oğlu: Ebreham, Kabril; Kızı: Marya		
Yer	Tarsus, Hıristiyan Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Yelek	1	Aded	5
Terlik	3	Aded	6
Etnari 1, Aba 1	1/1	Aded	21
Gömlek	2	Aded	30
Peşkir	1	Aded	15
Çevre 1, Uçkur 1	1/1	Aded	15
Şalvar ve Entari ve Aba	1/1/1	Aded	55

Aba	1	Aded	20
Çevre 1, Uçkur 1, Peşkir 1, Çarşaf 1		Aded	35
Entari	1	Aded	30
Altun küpe	1	Çift	100

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0076	Belirsiz	17 Ramazan 79
Tereke Sahibi	Bogos bin Karabet		
Varisleri	Oğlu: İbrahim, Kabril		
Yer	Tarsus, Hıristiyan Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Fanile	1	Aded	15
Heybe	1	Aded	5

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0085	10.287	30 Şevval 79
Tereke Sahibi	Ali Rıza(?) bin İsmail		
Varisleri	Zevcesi: Meryem, Fatıma; Oğlu: Murad ve Aziz; Kızı: (...)		
Yer	Tarsus, Mersin İskelesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Siyah Şal	1	Aded	20
Köhne çuka şalvar	1	Aded	100

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0087	440 (Kayıt hatalı 640)	5 Zilkade 79
Tereke Sahibi	Çivioğlu Eksan bin Dimitri		

Varisleri	Yok		
Yer	Kızıtek Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Kürk	2	Aded	200
Çuka setre	1	Aded	200
Pantolon	2	Aded	100
Yelek	4	Aded	30
Don	2	Aded	10
Gömlek	4	Aded	30
Çorab	3	Çift	10

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0093,0094	63.536	9 Zilkade 79
Tereke Sahibi	Esmahane Hatun ibneti Ömer		
Varisleri	Zevci: Abdülmennan Bey ibn el-Haca Mehmed Efendi; Validesi: Züleyha Hatun; Karındaşı: Mustafa Bey		
Yer	Tarsus, Kızılmurad Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Gümüş el leğeni ve ibriği	1	Takım	4120
Gümüş Kahve (...)	1	Aded	980
Gümüş Zarf	10	Aded	900
Gümüş (...) Kapağı	1	Aded	156
Mücevherli Kebir Kehribar Takımı	1	Takım	1.500
Mücevherli bir çift Küpe	1	Çift	2.000
Dal tabir olunur mücevherli iğne	2	Aded	5.400

Altun üzerine mücevherli gerdane	1	Aded	4.000
Mücevherli çiçek	1	Aded	1.000
Gül tabir olunur mücevherli yüzük	1	Aded	1.000
Yakud Yüzük	1	Aded	500
Mücevherli pervane tabir olunur bürük	1	Aded	200
Lal taşlı yüzük	1	Aded	60
Yakud yüzük tabir olunur taşlı yüzük	1	Aded	100
(...) Zarf	1	Aded	500
Altun bir çift burma	1	Çift	2.000
Bir mikdar yalancı incü	1	Dizi	20
Çukadan üzeri harmeli Hur(?)	1	Aded	.2000
Altun üzerine mücevher bilezik	1	Çift	7.500
Altun üzerine mücevherli çiçek	1	Aded	10.000
İncü	11	Miskal	300
Canfes üzerine masnu siyah müstamel entari	1	Aded	500
Canfes işlemeli entari	1	Aded	1.600
Kırmızı canfes entari	1	Aded	120
Beyaz müstamel entari	1	Aded	50
Mai canfes entari ve sarı canfes entari	2	Aded	650
Şellaki müstamel entari	1	Aded	600
Harirden siyah kuşak	1	Aded	100
Acemkari müstamel şal	3	Aded	800
Şellaki Yelek 3, Entari 3, Entari, Altı parmak entari	3/5	Aded	1.500

Şellaki entari 1, Yelek 2	1/2	Aded	300
Basma entari 6, Basma Yelek 3	6/3	Aded	100
Çuka yüzlü kürk şellaki yüzlü kürk	2	Aded	500
Çuka yüzlü kürk	1	Aded	2.550
Basma hırka	1	Aded	50
Entari	1	Aded	100
Hırka ve entari	1/1	Aded	80
Basma entari	6	Aded	300
Basma entari 7, Yelek 2	7/2	Aded	500
Basma Futa, Entari, Yelek	1/1/1	Aded	45
Gümüşlü ve simli çubuk	2	Aded	100
Kundura	1	Çift	50
Köhne el peşkiri 11, Yelek 2	11/2	Aded	50

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0102	3.477	23 Zilhicce 79
Tereke Sahibi	Hüseyin bin Osman		
Varisleri	Yok		
Yer	Medine-i Tarsus		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne fes f, Püskül 1, Kara Aba 1, Don 1 (Elbise)	1	Takım	41
Yelek	1	Aded	20
Basma şal 2, Yelek 1, İçlik 2	2/1/2	Aded	56
Arkasından çıkan elbisesi	1	Takım	67

Don 3, Gömlek 2, Aba 2	3/2/2	Aded	46
Cedid entari	2	Aded	131
Yazma 14, Terlik 2	14/2	Aded	39
Gömlek 2, Yelek 2	2/2	Aded	32
Ŗettari 2 top, Yn Ŗal 1	2/1	Aded	95
Kısa entari ve Ŗettari	1/1	Aded	70

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŖH 92	0103	8.623	25 Zilhicce 79
Tereke Sahibi	Zehra binti Ahmed		
Varisleri	Zevci: Ŗelik Hasan bin (...), Babası Ahmed, Oğlu: Halil; Kızı: Meryem		
Yer	Medine-i Tarsus, (...) Karyesi		
Giyim-KuŖam veya Zinet EŖyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (KuruŖ)
Katni entari	2	Aded	208
Mile entari	2	Aded	50
Köhne entari ve gömlek ve aba	3	Aded	20
Altun Küpe	1	Aded	6 (Sehiv:180)
Ŗizme çift	1	Ŗift	12

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŖH 92	0107	4.460	9 Zilhicce 79
Tereke Sahibi	Safiye binti Ali		
Varisleri	Kızları: Zeyneb ve Hanife; Kız karındaŖı Halime ve Süleyman'ın oğulları İbrahim, Kamil, Cafer, Ali		
Yer	Tarsus, Cami-i Atik Mahallesi		
Giyim-KuŖam veya Zinet EŖyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (KuruŖ)

Terki heybe	1	Aded	5
Mile entari 3, Aba 2		Aded	40
Çarşaf	3	Aded	85
Çarşaf	2	Aded	40
Sim burma	2	Çift	60
Köhne kuşak	3	Aded	12
Mest ve Papuç	1	Çift	33
Altun Küpe	1	Çift	100
Yüzük	1	Aded	15
Sim Yüzük	1	Aded	50
Entari	4	Aded	40
Köhne gömlek	4	Aded	18
Kuşak	1	Aded	10
Fil Tarak	3	Aded	30

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0119	11.828	29 Rebiülevvel 280
Tereke Sahibi	(...) bin Mehmed		
Varisleri	Zevcesi: Fatıma; Oğlu: Mehmed Salih, (...), Kızları: Fatıma, Safiye, Esbiye, Emine; Karındaşı zevcesi Fatıma'nın batnında mübeyyin haml-i mevkuf		
Yer	Tarsus, Sofiler Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Don	10 (Tahmini)	Aded	50
Gömlek	2	Aded	15

Fitilli Aba	1	Aded	25
Entari	3	Aded	67
Kırmızı Şalvar ve timür Fobran	1	Takım	100
Namusiye	1	Aded	44
Abaniye Sarık	1	Aded	176
Çuka şalvar salta	1	Takım	326
Cedid işlemeli çuka şalvar ve salta	1	Takım	390
Altı parmak entari	1	Aded	110
Kakületa	1	Aded	168
Sarık	1	Aded	15
Kürk yüzü	1	Aded	50
Siyah aba	1	Aded	27
Tarak	2	Deste	39

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0131	2.684	20 Cemaziyelahir 1280
Tereke Sahibi	Mehmed bin İbrahim		
Varisleri	Zevcesi: Refiye, Fatıma; Oğlu: İbrahim		
Yer	Tarsus, Dedeler Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Entari 2, Gömlek 2, Don 2, Yelek 2			50

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0141	5.455	9 Şaban 280
Tereke Sahibi	Mehmed bin Veliyüddin		

Varisleri	Zevcesi: Döndi binti Osman; Kızı: Fatıma; Kızkarındaşları: Kamile, Selime		
Yer	(...)		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Meşlah	1	Aded	77
Şalvar	1	Aded	50
Köhne şalvar	1	Aded	25
Entari, Gömlek	1/1	Aded	41

Defter No	Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke	Tereke Kayıt Tarihi
MŞH 92	0145	Belirsiz	15 Ramazan 80
Tereke Sahibi	Şehremini Hacı Ahmed Ağa bin Ömer Ağa		
Varisleri	Zevceleri: Tuti Hatun, Mahbube Hatun; Kızları: Zenisba(?), Rahime, Hadice; Kız Karındaşı: Fatıma Hatun		
Yer	Tarsus, Sakızlı Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Perpul Saat	1	Aded	300
Köhne çuka havrani	1	Aded	210
Çuka kaplı kürk	1	Aded	80
Köhne çuka şalvar	1	Aded	100
Halepkari Ahmediye	1	Aded	55
Entari ve gömlek ve Aba	1/1/1	Aded	80
Basma entari ve don ve gömlek	1/1/1	Aded	35
Basma entari ve gömlek	1/1	Aded	20
El peşkiri	1	Aded	30
Cedid gömlek	2	Aded	40

Acem şalı	1	Aded	215
Fes	1	Aded	52
İç entari	1	Aded	8
Terki Heybe	1	Aded	25
İçlik entari	1	Aded	5

3.1.4. 300 Numaralı Tarsus Şeriye Sicil Defteri Tereke Kayıtları

Sayfa No	004 - Tereke Top: 187.648	Tarih	8 Receb 1282	
Tereke Sahibi	İsmail Ağa ibn Abdülmennan bin Feyzullah			
Varisleri	Zevcesi: Meryem binti Mehmed; Oğulları: Mehmed Efendi, Feyzullah, Molla Halil; Kızları: Dursun ve Aişe			
Yer	Medine-i Tarsus kurrallarından Ali Fakih Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Üzerinden çıkan elbisesi	1	Kat	100	

Sayfa No	0008	Tereke Top:4.439	Tarih	7 Receb 1282	
Tereke Sahibi	Halil Usta ibn Abdullah				
Varisleri	Yok				
Yer	Sis Kazası				
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)		
Setre ma'a pantolon	1	Aded	15		
Def'a setre ma'a pantolon	1	Aded	15		
Cedid setre ma'a pantolon	1	Aded	200		
Cedid fistan	4	Aded	58		
Basma yelek	2	Aded	12		

Uçkur	5	Aded	43,10
Mendil ve beyaz takke	4	Aded	8
Beyaz mendil	1	Aded	4
Fes ve püskül	3	Aded	65
İbrişim kuşak	1	Aded	12
Corab	1	Aded	3
Köhne yağmurluk	1	Aded	27

Sayfa No	0009	Tereke Top: 3.205	Tarih	5 Şaban 1282
Tereke Sahibi	İbrahim bin Durmuş bin İbrahim			
Varisleri	Zevcesi: İmiş binti Abdullah; Oğulları: Resul, Hüseyin			
Yer	Medine-i Tarsus'a tâbi' Kason mahiyesi kurralarından Nertek Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Yazma 2, Gömlek 1		Aded	13	
Gümüş bilezik	1	Aded	25	
Gümüş kuşak (Silik)	1	Aded	225	
Altın küpe	1	Çift	100	
Yemenî	1	Çift	6	
Sarı çizme	1	Çift	12	

Sayfa No	013	Tereke Top:12.261	Tarih	13 Receb 1282
Tereke Sahibi	İbrahim bin Verdi Ali bin Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Hadice binti Süleyman; Evlatları: Ahmed, Fatıma, Verdi Aişe			
Yer				
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	

Kara aba	1	Aded	30
Basma entari / Yelek	2/1	Aded	50
Trablus şalı	1	Aded	150

Sayfa No	013,014	Tereke Top: 983	Tarih	13 Receb 1282
Tereke Sahibi	Hüseyin Hoca ibn Halil			
Varisleri	Anası: Meryem binti Abdullah; Oğlu: Mehmed			
Yer	Gökçelü Kazası, Kazğanlu Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Altun gerdan	1	Aded	150	
Altın küpe	1	Çift	100	
Gümüş yüzük	1	Aded	25	

Sayfa No	014	Tereke Top: 10.700	Tarih	23 Cemaziyelahir
Tereke Sahibi	Molla İsa bin Yusuf bin Yusuf			
Varisleri	Zevcesi: Fatıma binti Ahmed ve Zeyneb binti Ahmed; Oğulları: Abdurrahman ve Abdülâni ve Yusuf			
Yer	Tarsus mahallatından Musallâ Sokağı Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Makreme / Sarık	6/1	Aded	30	
Çuka şalvar	1	Aded	100	
Köhne Entari	2	Aded	30	
İki sıra don bağı(?)	2	Sıra	26	

Sayfa No	014	Tereke Top: 948	Tarih	13 Şaban 1282
Tereke Sahibi	Süleyman bin Mehmed bin Abdullah			
Varisleri	Yok			
Yer	Bor Kazası ahalisinden olub Medine-i Tarsus'da Kuyumcular arastası			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Entari ve gömlek ve köhne fes			62	

Sayfa No	016	Tereke Top: 5.362	Tarih	15 Şaban 1282
Tereke Sahibi	Hacı Mustafa bin Resul bin Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Elif binti Mehmed; Kızları: Hadice, Zeyneb, Aişe; Karındaşı: Mehmed			
Yer	Tarsus mahallatından Yeni Mahalle			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Çuka şalvar	1	Aded	49	
Kebe yağmurluk / Başlık	1	Aded	102	
Gömlek 2, Serayil 3		Aded	47	
Entari / Gömlek /Yelek	1/1/1	Aded	89	
Çuha şalvar	1	Aded	150	

Sayfa No	0017	Tereke Top:7.200	Tarih	13 Receb 1282
Tereke Sahibi	Çatlak Ali bin Abdullah bin Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Hüsni binti Ali; Oğulları: Mehmed ve Mahmud; Kızı: Safiye			
Yer	Tarsus'a tâbi' Gökçe Kazası kurralarından Kazğanlı Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Kıl şalvarı	1	Aded	15	

Sayfa No	018	Tereke Top: 4.127	Tarih	3 Şaban 1282
Tereke Sahibi	Humusluoğlu Hoca ibn Yusuf bin Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Zeyneb binti Ahmed; Oğlu: Molla Yusuf, Mehmed; Kızı: Fatıma			
Yer	Tarsus mahallatından şehir halkı üzerinde olan Bağcehal dahilinde Muslu Sokağı			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Elbise-i ma'lumesi			150	

Sayfa No	022	Tereke Top: 1.172	Tarih	15 Şaban 1282
Tereke Sahibi	Mustafa bin Durmuş bin Abdoullah			
Varisleri	Zevcesi: Elif binti Osman; Kızı: Fatıma; Kız kardeşi: İraz			
Yer	Tarsus mahallatından Kızılmurad Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Entari 1, Gömlek 3, Don 2, Yelek 2		Aded	92,20	

Sayfa No	027	Tereke Top: 1.152	Tarih	15 Muharrem 1282
Tereke Sahibi	Mustafa ibn Derviş ibn Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Firdevs binti Mehmed; Oğulları: Mehmed Said, Ahmed; Kızı Fatıma, Aişe			
Yer	Tarsus mahallatından Sofular Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Çuha şalvar	1	Aded	80	
Müteveffânın elbisesi	1	Kat	100	
Acem şalı değirmi	1	Aded	46	
Siyah meşlah	1	Aded	59	
Başmak	1	Aded	10	
Altun hatma	1	Aded	70	

Sayfa No	027,028	Tereke Top: Belirsiz	Tarih	13 Receb 1282
Tereke Sahibi	Küpçüoğlu Eneştas bin Lazari bin Yorgi			
Varisleri	Yok			
Yer	Medine-i Niğde sancağı mahallatından Kayabaşı ahalisinden Rum milletinden Tarsus'da vefat eden			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Gümüş zarf	13	Aded	381	
Gümüşden ...v gümüşlü ceviz kesile	1	Aded	600	
Basma saat maa zincir	1	Aded	332	
Gümüş kaşık 3 gümüş burun 6 Aded		Aded	162	
Köhne altun çelme	1	Aded	72	
Gümüşlü taban kılıç	1	Aded	700	
Diğer gümüşlü taban kılıç	1	Aded	935	
Samur parçasıyla yün kürkü	1	Aded	379	
Geyik postu	1	Aded	42	
Kakım kürk	1	Aded	177	
Müsta'mel şâli cebe	1	Aded	30	
Müsta'mel kürk içi	1	Aded	100	
Müsta'mel gezi entari	1	Aded	20	
Gümüşden şeker kabı	1	Aded	100	
Gümüş beğ bucağı	1	Aded	100	
Diğer bel bacağı	1	Aded	100	
Kehrebar tesbih	1	Aded	3	
Kehribar çebni takı	1	Aded	200	

Gümüşten kise ma'a mühür	1	Aded	100
İki dirhem miktarı gümüş	1	Aded	10
İpek uçkur gümüşlü kehribar cıgara takımı	1	Aded	80

Sayfa No	031	Tereke Top: 5.938	Tarih	20 Şaban 1282
Tereke Sahibi	İbrahim Efendi ibn Hacı Hasan Efendi ibn Abdurrahman			
Varisleri	Zevcesi: Elif binti İbiş Ağa; Oğulları: Derviş ve Hakkı; Kızı: Aişe			
Yer	Tarsus nevâhilerinden Kosun Kazası kurrallarından (?)			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
....sarı 2 / Fes 1 aded	2/1	Aded	100	
Kırmızı Salta 1, Mile hırka 1, Gömlek 2, Don 2		Aded	100	
Basma sarı saat	1	Aded	120	
Sarı acem şalı	1	Aded	50	

Sayfa No	033	Tereke Top: 5.530	Tarih	16 Ramazan 1282
Tereke Sahibi	Ebab ibn Ali bin Mehmed			
Varisleri	Zevcesi: Afife binti Said; Kızı: Fatıma; Ammizadesi müteveffa Abdullah'ın oğulları: Süleyman ve Ali ve Mahmud			
Yer	Tarsus mahallatından Musalla Sokağı			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Trablus Kuşağı 1, Kakuleta 1	1/1	Aded	20,20	
Köhne elbise ve fes	1/1	Aded	80	

Sayfa No	036	Tereke Top:12.465	Tarih	Gurre Şaban 1282
Tereke Sahibi	Letfahked (?) bin Çerçi bin Çercek			
Varisleri	Yok			

Yer	Tarsus'da Saray Hanında ticaretle mukim		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Mai kızma şalvar ve temür fobran	1/1	Aded	63
Beyaz fezmerden (?) şalvar ve temür fobran	1/1	Aded	53,20
Kahverengi fermezden şalvar ve temür fobran	1/1	Aded	56
Trabluskârî harîr kuşak	1	Aded	73
Yelek / Kısa entari	3/1	Aded	34
Müsta'mel nısf şal	1	Aded	22,20
Yelek / Şatariden kısa entari	3/1	Aded	55,20
Don ve boğca			12

Sayfa No	036,037	Tereke Top: 27.397	Tarih	5 Şevval 1282
Tereke Sahibi	Arnabud Mehmed Salih bin Abdullah Hüseyin			
Varisleri	Yok			
Yer	Bosna ahalisinden olub Medine-i Tarsus'da Tarakçılık ticaretiyle sakin			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Cedîd gömlek ve yelek ve köhne beyaz ahmediye ve köhne çorab ve köhne entari ve köhne bali kesr aba ve sair hurda			51	
Cedîd çuka çavlar ve cedîd boncur kurban	1	Aded	345	
Köhne entari 1 köhne şal 2		Aded	56	
Köhne kemer 1 heğbe 1 entari 4 ve aba 1		Aded	62	
(Silik) çuka şalvar ve temür fobrani		Aded	266	
Köhne yelek 2 gömlek 3		Aded	110	
Cedîd iblik şal	3	Aded	40	

Kahverengi çuka şalvar	1	Aded	80
Köhne gömlek 1 don 3 köhne aba 1 (Silik) Balıkesir abası 1		Aded	105
Köhne entari 2 (Silik) don 4 köhne gömlek 1		Aded	84
Köhne entari ve gömlek ve sair hurda			62
Köhne aba 1 köhne yelek 6		Aded	78
Köhne yelek	15	Aded	60
Maraşkârî başlık	18	Aded	68
Köhne çuka cebken 2 ve başlık köhne sarık gömlek 2 ve sair		Aded	120
Cedid fes 4, köhne fes 4		Aded	70
Köhne şal	1	Aded	31,20
Müsta'mel başlık	1	Aded	40
Köhne meşlah 1 gümlek 2 don ve sair hurda			30
Köhne çuka şalvar (silik) şalvar 2		Aded	70

Sayfa No	037,038	Tereke Top: 28.521	Tarih	17 Şevval 1282
Tereke Sahibi	Siverek Abdullah bin Ahmed bin Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Diba binti Abdullah; Oğlu: Yusuf; Kızı: Fatıma Hatun			
Yer	Tarsus mahallatından Ömer Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Şal	1	Aded	39	
Trabluskârî Kuşak	1	Aded	250	

Sayfa No	038,039	Tereke Top: 7.843	Tarih	21 Receb 1282
Tereke Sahibi	Hacı Halil bin İbrahim bin Hüseyin bin Mehmed			
Varisleri	Zevcesi: Ümmü Hani binti Emin Mehmed; Validesi: Aişe binti Ali; Oğlu: Mehmed			
Yer	Tarsus mahallatından Cami-i Atık Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Kırmızı kuşak	1	Aded	46	
İhram	2	Aded	30	
Gömlek don makreme		Aded	55	
Entari 3 kısa entari yelek 1		Aded	100	
Kemer 1 çarşab 1		Aded	36	
Hindkârî başmak 6	6	Aded	70	

Sayfa No	044	Tereke Top: 36.629	Tarih	Gurre Zilkade 1282
Tereke Sahibi	Bazırgan Mustafa Ağa ibn Mehmed bin Abdullah			
Varisleri	Zevceleri: Hadice binti Mustafa (Silik) nam hatunlar; Hadice Hatundan mütevellid oğulları: Halil ve Mehmed			
Yer	Tarsus mahallatından Karmezad Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Yemenî ve mesh	1/1	Çift	20	
Şal acem	1	Aded	178	
Basma entari	1	Aded	48	
Şatari entari	1	Aded	100	
Fes 2 gömlek 2 basma entari		Aded	85,20	

Sayfa No	046	Tereke Top: 9.307	Tarih	19 Şevval 1282
Tereke Sahibi	Molla İbrahim bin Mustafa bin Mehmed			
Varisleri	Zevceleri: Fatıma binti İbrahim ve Ayşe binti Abdullah; Oğulları: Molla Mustafa, Halil, Yusuf, Nali; Kızları: Cennet, Aişe, Emine			
Yer	Tarsus mahallatından Çataklı Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Kısa Entari	1	Aded	51	

Sayfa No	053	Tereke Top: 7.121	Tarih	21 Zilkade 1282
Tereke Sahibi	Hacı Ali Hoca bin Mehmed bin Ali			
Varisleri	Zevcesi: Selime binti Mustafa Hoca; Oğlu: Mehmed; Kızları: Aişe ve Şerife			
Yer	Tarsus kurralarından Develer Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Çuka cebe (?) 1, Şalvar 1		Aded	100	
Köhne Acem şal	1	Aded	50	

Sayfa No	053	Tereke Top: 316	Tarih	5 Zilkade 1282
Tereke Sahibi	Ahmed bin Hasan			
Varisleri	Yok			
Yer	Tarsus'a muzafe Tekerlü Kazası kurralarından Kara Ölli Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Terlik	1	Aded	5,20	
Köhne Kuşak	3	Aded	3	
Köhne Terlik	1	Çift	22,20	

Sayfa No	055,056 - Tereke Top: 37.933	Tarih	5 Cemaziyelahir 1282	
Tereke Sahibi	Kürd Mehmed bin İbrahim bin Abdullah			
Varisleri	Zevceleri: Hadice binti İbrahim ve diğer Hadice binti Mehmed Hoca ve Cemile binti Mustafa; Kızları: Havva ve Ümmü Hani			
Yer	Tarsus kurrallarından Bir Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Köhne çuka şalvar 1 uçkur 1		Aded	97	
Kotonî entari	1	Aded	83	
Acem şal	1	Aded	69	
Kemer	1	Aded	20	
Beyaz meşlah	1	Aded	70	
Maraşkârî melahbend1 başlık	1	Aded	81	

Sayfa No	057	Tereke Top: 561	Tarih	27 Receb 1282
Tereke Sahibi	Emine binti Şeyh Nuh bin Abdullah			
Varisleri	Zevci: Ahmed bin Yaşar			
Yer	Tarsus mahallatından Debbağhane Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Entari müsta'mel	5	Aded	32	
Gömlek	4	Aded	50	

Sayfa No	061	Tereke Top: 16.014	Tarih	13 Zilhicce 1282
Tereke Sahibi	Beşeli Mustafa bin Mustafa bin Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Zeyneb binti Molla Ahmed; Oğlu: Ali; Kızları: Emine ve Fatıma			
Yer	Tarsus kurrallarından Kürd Musa Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	

Kara aba	1	Aded	11
Fes ve Külâh		Aded	17
Entari 1, Don 1, Gömlek		Aded	66
Sarık	1	Aded	5

Sayfa No	065	Tereke Top: 1.007	Tarih	5 Zilhicce 1282
Tereke Sahibi	Ali Usta ibn Debbab bin Abdullah			
Varisleri	Vemine binti Abdullah; Oğlu: Süleyman			
Yer	Tarsus mahallatından Küçük Minare Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Çuka şalvar ve Demir fobran 1 gömlek (silik) 1		Aded	60	

Sayfa No	065,066 - Tereke Top: 4.068	Tarih	6 Zilhicce 1282	
Tereke Sahibi	Mehmed bin Memi bin İbrahim			
Varisleri	Zevcesi: Biruz binti Esad Ağa; Validesi: Emine binti Abdullah; Oğulları: Hacı Ali ve Mehmed ve İbrahim ve Batnında 4 Aylık Bebek			
Yer	Tarsus mahallatından Kızılmezad Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Maraşkârî Siyah Fuşi	10	Aded	41	
İplik başlık	5	Aded	77	
.....başlık	5	Aded	67	
Köse başlık	3	Aded	19	
M�ri başlık	1	Aded	28,20	
Başlık makreme ...	29	Aded	39	
Nakışlı kırmızı köhne şal	1	Aded	28	

Beyaz yün şalvar	10	Aded	110
Siyah yün şalvar	4	Aded	48,20
Kırmızı şalvar 1 beyaz şalvar meşlah gömlek 1		Aded	35
Kemer 1 don 2 fes 1		Aded	16,20
Fes 1 püskül 1		Aded	23
Köhne elbise	1	Aded	15
Gömlek 2 don 2		Aded	15,20
Eski şalvar	1	Aded	30,20

Sayfa No	069	Tereke Top: 12.365	Tarih	3 Muharrem 1283
Tereke Sahibi	Çavurcu Bezirgan Mehmed Ağa ibn İbrahim bin Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Nergis binti Mustafa; Oğulları: İbrahim ve Kamil ve Salih ve Ahmed			
Yer	Tarsus mahallatından Küçük Minare Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Püskül 1 fes 1		Aded	15	
Acemkârî uzun ....şal	3	Aded	150	
Engin yün şal	5	Aded	100	
Acemkârî enin ...şal	4	Aded	120	
Frenk kuşağı	14	Aded	105	
Hindkârî başmak	1	Aded	60	
Halebkârî iblik peştimal	3	Aded	14	
Basma şal	64	Aded	320	
....gömlek	20	Aded	30	
Halebkârî harîr (?) şal	1	Aded	60	

Sayfa No	073	Tereke Top: 2.278	Tarih	3 Şevval 1282
Tereke Sahibi	Sevilmezoğlu Eneştaş bin Abraham bin Yordan			
Varisleri	Yok			
Yer	Tarsus' da Debbaghane Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Çorab	5	Çift	18	
Üzerinden zuhur iden elbisesi			45	

Sayfa No	0079	Tereke Top: 1.054	Tarih	25 Muharrem 1283
Tereke Sahibi	Fatıma binti Abdullah bin Abdullah			
Varisleri	Kızı: Zihre binti Za'ur oğlu Ali			
Yer	Tarsus kurrallarından Kel Ahmed Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Mahmudiye	1	Aded	85	
Mahmudiye nısfı	1	Aded	37,20	
Rub'iyeye altunı	2	Aded	20	
Kotonî entari	1	Aded	120	
Aba	1	Aded	30	
Gümüş gerdan	1	Aded	30	
Altun arpacık	1	Aded	110	
Altun gerdan	1	Aded	220	
....gümüş sürme denk	1	Aded	20	

Sayfa No	097 - Tereke Top: 3.599	Tarih	13 Rebiülahir 1283	
Tereke Sahibi	Zeynoğlu Ali bin Ali bin Abdullah			
Varisleri	Zevceleri: Fatıma binti Mehmed ve Zeyneb binti Hasan; Kızı: Zeyneb; Oğlu: Ali			
Yer	Tarsus mahallatından Tekye Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Kıl şalvar 1, Müstamel Karaboy Abası 1		Aded	40	

Sayfa No	098 - Tereke Top: 10.640	Tarih	25 Rebiülahir 1283	
Tereke Sahibi	Kör Şaban bin Ali bin Abdullah			
Varisleri	Zevceleri: Güllü Fatıma binti Süleyman ve Meryem binti Ahmed; Oğulları: Süleyman, Ali; Kızı Emine; Fatıma'nın batnında 6 aylık bebek			
Yer	Tarsus kurralarından Veli Minnet Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Boy kara abası 1, Balıkesir aba 1		Aded	50	
Çuka şalvar	1	Aded	90	

Sayfa No	102 - Tereke Top: 4.826	Tarih	27 Cemaziyelevvel 1283	
Tereke Sahibi	Durmuş Ali bin Mehmed bin Mustafa			
Varisleri	Zevcesi: Ayşe binti Mehmed; Kızı: Dudu; Li ebeveyn er karındaşı Mustafa ibn Mehmed			
Yer	Tarsus kurralarından Kalburcu Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Gömlek	3	Aded	20	
Don	2	Aded	20	
Müsta'mel entari 4 kara aba 1		Aded	20	
Köhne beyaz aba	4	Aded	20	
Köhne don	4	Aded	20	

Köhne gömlek ve yelek ve boğca			15
--------------------------------	--	--	----

Sayfa No	104 - Tereke Top: 4.301	Tarih	Rebiülevvel 1283
Tereke Sahibi	Mehmed Tahir bin Mustafa bin Abdullah		
Varisleri	Yok		
Yer	Tarsus'da Emtia Gümrüğü Kolculuğu		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Osmânî nâm lira altını	18	Aded	1800
İngiliz nâm lira	18	Aded	1980
Yirmilik gazi altını	2	Aded	40
Kadîm gazi altını	4	Aded	94
Üzerinde olan elbisesiyle eşya			169

Sayfa No	104 - Tereke Top: 3.185	Tarih	29 Cemaziyelahir 1282
Tereke Sahibi	Caferi Mahmud bin Abdullah		
Varisleri	Oğlu: (Silik)		
Yer	Tarsus'da Zir Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Kara şalvar	1	Aded	10

Sayfa No	105 - Tereke Top: 60.000	Tarih	21 Rebiülevvel 1283
Tereke Sahibi	Ermeni milletinden Nevruzoğlu Terzi Karabet bin Sarkiz		
Varisleri	Zevcesi: Marya binti Mardaros; Oğlu Dobre		
Yer	Tarsus mahallatından Kabristan Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Maraşkârî kebir aba	6	Aded	240

Kısa aba	6	Aded	150
Yeşil çuka cebken	6	Aded	330
Halebkârî ilk şetari	62	Aded	945
İki yüzli filek şal	14	Aded	300
İki yüzli şal	17	Aded	255
Basma şal	19	Aded	110
Felek şal	13	Aded	52
Sağır Trabluskârî iblik kuşak	3	Aded	18
Al fes	24	Aded	600
Moda fes	20	Aded	220
Ufak yazma	18	Aded	15
Kenarlı başmak	50	Aded	200
Yelek 5 gömlek 2 don 1		Aded	100
Corab çift	13	Aded	35

Sayfa No	108 - Tereke Top: (Belirsiz)	Tarih	10 Cemaziyelahir 1283	
Tereke Sahibi	Halil ibn İbrahim bin Mehmed			
Varisleri	Zevcesi: Fatıma binti Mustafa ve Emine binti Abdullah; Oğlu: İbrahim; Kızları: Ümmühan, Elif, Fatıma, Asiye, Aişe ve Şerife			
Yer	Medine-i Tarsus			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Köhne elbise	1	Aded	30	
Fes	1	Aded	10	

Sayfa No	110 - Tereke Top: 1.609	Tarih	8 Cemaziyelahir 1283	
Tereke Sahibi	Berber Hasan bin Ali bin Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Fatıma binti Ali; Kızı: Kadriye; Li ebeveyn er karındaşı: Ali			
Yer	Tarsus, Kanber (...) Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Fes	1	Aded	30	
Entari 1 don 1		Aded	63	
Köhne gömlek 1 don 1		Aded	13	

Sayfa No	114 - Tereke Top: 11.926	Tarih	15 Cemaziyelahir 1283	
Tereke Sahibi	Bakkal Abdullah bin Ahmed ibn Başıbüyük Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Hüsni binti Ahmed; Kızı: Şerife			
Yer	Tarsus mahallatından Ömer Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Basma entari, müsta'mel (Silik)		Aded	50	
Köhne entari	2	Aded	15	
Müsta'mel harîr şal	1	Aded	70	

Sayfa No	115 - Tereke Top: 31.120	Tarih	15 Cemaziyelahir 1283	
Tereke Sahibi	Arnabud Hasan ibn Nebi Abdülfettah bin Hasan			
Varisleri	Zevcesi: Cennet binti Abdullah; Oğlu: Abdülfettah; Kızı: Hanife			
Yer	Tarsus mahallatından Bağhane Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Acem şalı	1	Aded	71	
Sayfa No	118 – Tereke Top: 8.811	Tarih	11 Receb 1283	
Tereke Sahibi	Ali Efendi ibn Hacı Mehmed Ağa ibn İbrahim Ağa			

Varisleri	Validesi: Emine binti Abdullah; Kız karındaşı: Hasibe; Li eb er karındaşı: Ahmed Efendi, Sağır Durmuş, Osman Efendi; Li eb Kız karındaşı: Hasibe Hatun		
Yer	Tarsus mahallatından Çanaklı Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Trabluskârî Kuşak 1, Çuka sof fes (silik)			100

Sayfa No	119 - Tereke Top: 3.696	Tarih	10 Receb 1283
Tereke Sahibi	Ali Usta bin Deyab bin Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Emine binti Abdullah; Oğlu: Süleyman		
Yer	Tarsus mahallatından Küçük Minare Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Gümüş zincirli mercan tesbih ...	1	Aded	141
Müteveffânın arkasından çıkan elbisesi	1	Aded	11,20

Sayfa No	119 - Tereke Top:2.109	Tarih	15 Receb 1283
Tereke Sahibi	Emine binti Abdullah bin Hüseyin		
Varisleri	Mütveffa zevci Ali Usta firaşından oğlu: Süleyman; Zevc-i evveli Şaban bin Hızır'dan oğlu: İbrahim; Anası Fatıma binti Abdullah		
Yer	Tarsus mahallatından Küçük Minare Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Altun gerdan	8,5	(?)	632
Mercanlı kol bağı	1	Aded	50

Sayfa No	119-120 - Tereke Top: 2.164	Tarih	20 Receb 1283
Tereke Sahibi	Yusuf bin Durmuş bin Mehmed		
Varisleri	Zevcesi: Dudu binti Mehmed; Oğulları: Ahmed, Durmuş, Hüseyin ve Halil		
Yer	Tarsus kurrallarından Kalburcu Karyesi		

Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Gömlek	4	Aded	40

Sayfa No	120 - Tereke Top: 46.630	Tarih	15 Receb 1283
Tereke Sahibi	Yevani veledi Vasil veledi Şerfek		
Varisleri	Yok		
Yer	Tarsus'da Sabuncu Sana Hanı		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Osmanlı lira 215 râyic-i vakt üzere			22145
Siranoğu Arotcan'da Osmanlı lira 5 râyic üzere		Aded	515
Frenk gömleği	1	Aded	30
Köhne yelek	1	Aded	20
Köhne gömlek	7	Aded	10

Sayfa No	121 - Tereke Top: 7.861	Tarih	11 Receb 1283
Tereke Sahibi	Ömer bin Osman ibn Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Elif binti Hüseyin; Oğulları: Osman, Derviş Ali, Kızı: Hüsnü		
Yer	Tarsus kurrallarından Ali Fakih Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne elbise	1	Kat	30

Sayfa No	121 - Tereke Top: 7.684	Tarih	21 Receb 1283
Tereke Sahibi	Mehmed bin İbrahim bin Hüseyin bin Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Aişe binti Hasan; Validesi Hadice binti Mehmed; Oğlu: Durmuş Ali; Kızları: Fatıma, Elife		
Yer	Tarsus'a tabi Karakilo Aşiretinden Atek Obası sakini		

Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Müsta'mel entari	2	Aded	40
Müsta'mel aba	2	Aded	50

Sayfa No	124 - Tereke Top: 2.170	Tarih	12 Şaban 1283
Tereke Sahibi	Ahmed ibn Kurd Ali bin Abdullah		
Varisleri	Oğlu: Çakır Mustafa		
Yer	Tarsus'da Şamlı Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Müsta'mel elbise	1	Kat	30
Çizme	1	Çift	10

Sayfa No	124,125 - Tereke Top: 30.710	Tarih	15 Receb 1283
Tereke Sahibi	Hacı Ali bin Debbab bin Süleyman		
Varisleri	Zevceleri: Hadice binti Mehmed ve Zeyneb binti Hasan; Oğulları: Ahmed, Devab, Mehmed, Halil, Cemaleddin ve Hasan		
Yer	Tarsus kurrallarından Çakalbeği Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Kuzu derisi kürk yüzü 1, Şalvar 1		Aded	200
Çuka ..... Şal 1,		Aded	150

Sayfa No	125 - Tereke Top: 6.481	Tarih	29 Cemaziyelahir 1283
Tereke Sahibi	Mahmud bin Salih bin Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Meryem binti Halil; Oğulları: Mehmed, Mustafa, Ali; Kızı: Hadice		
Yer	Tarsus'da Bağtbay		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)

Boy abası	1	Aded	25
-----------	---	------	----

Sayfa No	127 - Tereke Top: 5.500	Tarih	15 Şaban 1283
Tereke Sahibi	Raşid Ağa ibn Mehmed bin Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Fatıma binti Musa; Kızı: Aişe		
Yer	Medine-i Tarsus		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Çuka şalvar	1	Aded	60
Köhne acem şal	1	Aded	30
Gömlek 2 don 2 yelek 2		Aded	40
Mile entari	1	Aded	20
Çorab	1	Çift	50

Sayfa No	130 - Tereke Top: 17.949	Tarih	21 Receb 1283
Tereke Sahibi	Büyükdade es-Seyyid Mehmed Naib Efendi el-Merhum Hoca İbrahim Efendi ibn Mehmed Efendi		
Varisleri	Zevcesi: Ayşe Hatun ibneti Abdullah		
Yer	Tarsus'un hükümet-i şer'iyesinde memur		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Acemkârî müsta'mel şal	1	Aded	100
Ankara şal	1	Aded	100
Beyaz sarık	1	Aded	8
Müstamel şamkârî hırka	1	Aded	50
Müsta'mel entari	2	Aded	120

Basmadan entari	1	Aded	20
Kısa entari	1	Aded	15

Sayfa No	132 - Tereke Top: 2.483	Tarih	Gurre Ramazan 1283
Tereke Sahibi	Münevver binti İbili Abdullah bin Abdullah		
Varisleri	Durmuş Ali		
Yer	Tarsus mahallatından Sofiler Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Altun gerdan	1	Aded	100
Gerdan üzerinde gazi cedî	10	Aded	200
İslambol altunı 1 Mahmudiye 1		Aded	58
Yaldız altun	1	Aded	51
Gümüşden anber kabu ma'a zincir	1	Aded	15
Anber kabı üzerinde üç ur'iyye	3	Aded	15
Bir çift sim bilezik	1	Çift	20
Gümüş sürmedenlik	1	Aded	10
Beyaz mendani entari	1	Aded	100
Gömlek	2	Aded	10
Basma gömlek	1	Aded	5
Mîli (?) entari	1	Aded	20
Suzanî entari	1	Aded	20
Mahmudiye altuni	7	Aded	560

Sayfa No	136 - Tereke Top: 1.470	Tarih	27 Ramazan 1283	
Tereke Sahibi	Halil ibn (?) ibn Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Ayşe binti Abdullah; Oğulları: Ali, Hüseyin; Kızı Fatıma			
Yer	Tarsus, Ulaş Nahiyesi,			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Gömlek	1	Aded	20	

Sayfa No	139 - Tereke Top: 3.000	Tarih	8 Şevval 1283	
Tereke Sahibi	Azize binti Hacı Ahmed bin Abdullah			
Varisleri	Zevci: Yusuf bin Yusuf; Babası Hacı Ahmed Ağa; Anası Zeliha; Oğulları: Yusuf, Ahmed, Mehmed; Kızı: Fatıma			
Yer	Tarsus mahallatından Küçük Minare Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Köhne (Silik) entari	1	Aded	71	
Yelek	6	Aded	48	
Müsta'mel Trablus kuşağı	1	Aded	60	
Altun gerdan 1 küpe çift 1		Aded	450	

Sayfa No	141 - Tereke Top: 9.704	Tarih	29 Şaban 1283	
Tereke Sahibi	Mehmed bin Çolak Ali ibn Debbab			
Varisleri	Zevcesi: Fatıma binti Hasan; Babası: Çolakoğlu Debbab; Kızları: Elife, Zühre			
Yer	Tarsus, Nataş(?) Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Trablus şalı 1 basma entari 8 don 2		Aded	41,20	
Kara kıl aba	1	Aded	20	
Çizme çift	1	Aded	8,25	

Kazak	1	Aded	7
-------	---	------	---

Sayfa No	143 - Tereke Top: 537	Tarih	17 Şevval 1283
Tereke Sahibi	Zenci Arab Dilaver bin Abdullah		
Varisleri	Yok		
Yer	Tarsus'da Kaztarad Mahallesi Müftü Efendi Konağı'nda müsafereten mukim iken vefat		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Beyaz setrî 1 eftolya 1 gömlek 2		Aded	37,20
Üzerinden çıkan elbise			25
Pantolon	1	Aded	43,20
Yelek	1	Aded	7
Tesbih	1	Aded	7,20

Sayfa No	148 Tereke Top: 5.475	Tarih	26 Zilkade 1283
Tereke Sahibi	Halil İbrahim bin Ebu Bekir bin Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Elif binti Ahmed ve Nesibe binti Hasib; Oğulları: Durmuş Ali, Receb, Ebu Bekir; Kızı: Şerife, Fatıma		
Yer	Tarsus'a tabi' Muhat Karyesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Gömlek	1	Aded	10
Köhne elbise	1	Aded	20

Sayfa No	151,152 – Tereke Top: 6.587	Tarih	4 Zilhicce 1283
Tereke Sahibi	Ermeni milletinden Barek bin Ohannes		
Varisleri	Zevcesi: Mariye binti İb; Oğulları: Kazer, Sarkes, Erekil; Kızı: Eyve		
Yer	Tarsus mahallatından Hıristiyan Mahallesi,		

Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Üzerinden çıkan elbise	1	Kat	15

Sayfa No	152 – Tereke Top: 8.739	Tarih	3 Zilhicce 1283
Tereke Sahibi	Ulemadan Seyyid Süleyman Efendi ibn Ahmed bin Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Ayşe Hatun ibneti Hacı Süleyman Efendi; Oğlu: Mehmed Sabit; Kızları: Fatıma ve Zeyniye		
Yer	Tarsus mahallatından Müftü Mahallesi		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Zeytûnî çuka üzerine kürk	1	Aded	120
Müsta‘mel çuka şalvar	1	Aded	20
Fes	1	Aded	15
Gömlek 1 kene kuşak ve sarık		Aded	50
Diğer gömlek 3 don 2		Aded	50
Yeşil 2 beyaz 1 sarıklar		Aded	10
Şetari entari 1 basma entari 2 don 1 defa entari 1 basma içlik 5 diğer entari 1		Aded	175

Sayfa No	153 - Tereke Top: 820	Tarih	20 Zilhicce 1283
Tereke Sahibi	Süleyman bin Derviş bin Ahmed bin Abdullah		
Varisleri	Zevcesi: Rukiye binti Ahmed; Kız karındaşları: Dudu ve Fatıma; Oğlu: Derviş Ahmed		
Yer	Medine-i Tarsus		
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Müsta‘mel entari	1	Aded	57
Köhne çuka şalvar	1	Aded	50

Köhne (Silik) entari ma'a fes	1	Aded	10
Şal kuşak	1	Aded	20
Müsta'mel çuha cebken	1	Aded	37
Köhne altı parmak yelek	2	Aded	15
Müteveffânın üzerinden çıkan elbisesi	1	Kat	10
Köhne yemenî	1	Çift	50

Sayfa No	157 – Tereke Top: 4.717	Tarih	27 Şevval 1283	
Tereke Sahibi	Hasan bin Ali ibn Abdullah			
Varisleri	Zevcesi: Meryem binti Hasan; Oğulları: Ali, Hasan, Hüseyin ve (?)			
Yer	Tarsus'a müzaf Ulaş nahiyesi (...) Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
(?) Gömlek	1	Aded	10	

Sayfa No	158-159 - Tereke Top: 5.364	Tarih	28 Muharrem 1284	
Tereke Sahibi	Azize binti Hacı Ahmed bin Abdullah			
Varisleri	Zevci: Yusuf bin Yusuf; Babası: Hacı Ahmed; Anası: Zeliha			
Yer	Tarsus, Küçük Minare Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Köhne altı parmak entari	1	Aded	71	
(Silik) aba	1	Aded	14,5	
Köhne entari	3	Aded	15	
Köhne kotonî entari	1	Aded	41	
Altun gerdan ve altun küpe	1	Çift	450	

3.1.5. 89 Numaralı Deftere Ait Tereke Kayıtları

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0045	11.548	25 Şaban 1283		
Tereke Sahibi	Abdulğani(?) bin Hakasan			
Varisleri	Zevcesi: Şerife binti Abdullah; Li ebeveyn kız karındaşı: Fatoş; Li ümm karındaşı Mehmed bin Ali; Kız Karındaşları: Fatıma, Meryem,			
Yer	Tarsus, Kuştemür kurralarından Gül Ahmed Karyesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Üzerinden çıkan elbise	1	Kat	100	

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0047	49.788	25 Şaban 1883(?)		
Tereke Sahibi	İbiş bin Mehmed			
Varisleri	Zevcesi: Teslim binti Mümin; Oğlu: Hasan; Kızları: Aişe ve (?)			
Yer	Tarsus, Temron Bölgesi nahiyesine tabi Karadermelek(?)			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Kara aba	1	Aded	30	
İpek şettari	1	Top	30	
Gömlek	1	Aded	60	
Makreme	3	Aded	70	
(?) Entari	1	Aded	15	
Cedid Gömlek	1	Aded	15	
Katni(?) Entari	1	Aded	15	

Heybe	1	Aded	40
Müstamel Heybe	4	Aded	20
Makreme	6	Aded	6
Sim Kuşak	3	Aded	570
Cedid Don	1	Aded	20
Gömlek	1	Aded	15
Cedid Entari	1	Aded	30
Peştamal	2	Aded	10
Trablus Kuşağı	2	Aded	300

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0048	13.589	3 Ramazan 1283		
Tereke Sahibi	Yusuf bin (?)			
Varisleri	Zevcesi: Hanife, Kızı: Fatıma; Ammizadesi Ali			
Yer	Tarsus, Musalla			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı	Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)	
Köhne heybe	1	Aded	1	
Müstamel çizme	1	Aded	35	
Üzerinde olan köhne elbisesi	1	Kat	12	
Aba	1	Aded	14	
Tesbih	1	Aded	100	
Köhne sarık	1	Aded	25	
Mecidiye altuni	38	Aded	5090	

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0072	380	9 Cemaziyelevvel 84		
Tereke Sahibi	Ümmühan binti Süleyman			
Varisleri	Zevci: Hacı Ihvan bin Beşir(?), Oğulu: MEhmed			
Yer	Karye-i Mezkur (Bir önceki hüccete de bakıldı, zikredilen köy yok)			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Müstamel Kotni Entari		1	Aded	35
Köhne (?) Entari		1	Aded	50
(?) Entari		1	Aded	30
Çuka Fermane		1	Aded	45
Gömlek		1	Aded	10
Seravil		1	Aded	10

Sayfa No	Cem'an Yekûn Tereke (Kuruş)	Tereke Kayıt Tarihi		
0082	1.440	Gurre Cemaziyelevvel 1284		
Tereke Sahibi	Hacı Ali bin Hasan			
Varisleri	Zevcesi: Emine,			
Yer	Tarsus, Müfti Mahallesi			
Giyim-Kuşam veya Zinet Eşyasının Adı		Miktarı	Birimi	Fiyatı (Kuruş)
Köhne elbisesi		1	Kat	55
Üzerinde çıkan elbisesi		1	Kat	15

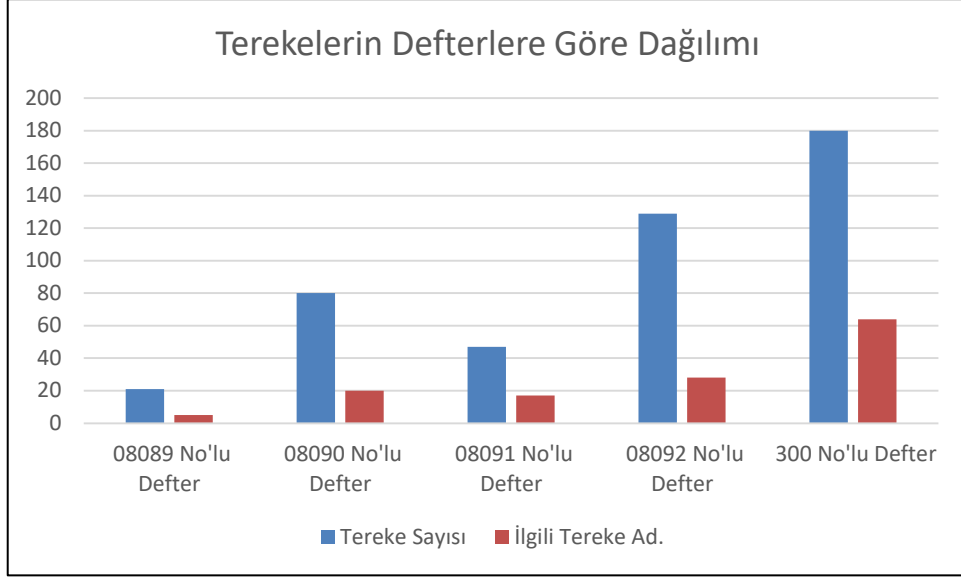
3.2. Tereke Kayıtlarının Adet ve Tutar Açısından Değerlendirilmesi

3.2.1. Tereke Sayıları

Tezimizle ilgili olarak aşağıda bilgileri verilen 5 adet defter incelenmiştir. Bu defterlerde tespit edilen toplam 457 tereke kaydından 134'ünde giyim/kuşam veya ziynet cinsinden eşyaların mevcut olduğu görülmüştür. Defterlerde yer alan toplam tereke sayıları ve tez konumuzla ilgili kalemlerin tespit edildiği tereke sayıları şöyledir:

Tablo 1. Toplam Tereke Sayısı ve Giyim Kuşam ve Ziynet Kalemlerinin Yer aldığı Tereke Sayıları

Sıra	Defter No	Toplam Tereke Sayısı ve Giyim Kuşam ve Ziynet Kalemlerinin Yer aldığı Tereke Sayıları	Ait Olduğu Yıllar
1	08090	Toplam 80 adet terekeden 20 adedinde ilgili kalemler yer alıyor	1274 - 1277
2	08091	Toplam 47 adet terekeden 17 adedinde ilgili kalemler yer alıyor	1277 – 1278
3	08092	Toplam 129 adet terekeden 28 adedinde ilgili kalemler yer alıyor	1278 – 1280
4	300	Toplam 180 adet terekeden 64 adedinde ilgili kalemler yer alıyor	1282 – 1284
5	08089	Toplam 21 adet terekeden 5 adedinde ilgili kalemler yer alıyor	1282 - 1284

Şekil 1. Terekelerin Defterlere Göre Dağılımı

3.2.2. Tereke Tutarları

134 tereke kaydının içeriğindeki tüm kalemler dahil cem'an yekûn tutarlarının toplamı 1.345.060 Kuruş'tur. Tereke tablolarında her birinin cem'an yekûn tutarının ayrıca görülebileceği bu kayıtlar içerisinde, 7 adedinin "Cem'an Yekûn Tereke" tutarı ait oldukları sicil kayıtlarından tespit edilememiştir. Yukarıdaki tutar, kalan 127 terekenin toplamına aittir. Dolayısıyla ortalama ve oran hesaplamaları 127 tereke esas alınarak yapılmıştır. Yöntem olarak belirtmemiz gereken bir diğer husus ise küsurlu sayıların en yakın tam sayıya yuvarlanması ihtiyacıdır. Bu yuvarlama ihtiyacının asıl sebebi ise 1 Kuruş'un 40 Para olmasıdır. Ulaştığımız sonuçları tablolaştırırken kullandığımız Excell programının otomatik olarak hesaplayıp verdiği mesela 5,50 Kuruş esas olarak 5 Kuruş 20 Para'dır. Bu küsurlu sayı 5,75 olduğunda ise 5 Kuruş 30 Para'ya eşittir. Yüksek rakamlar ve ulaşmaya çalıştığımız genellemeler açısından hayli küçük sayılacak bu küsurlu sayılar üzerinde durmanın meseleyi detaya boğmak olacağı düşüncesiyle gerekli görülen yerlerde söz konusu yuvarlamanın isabetli olacağını düşünüldü.

Tezimizle ilgili 134 terekenin "*Cem'an Yekûn Tereke*" tutar ortalaması (1.345.060/127) 10.591 Kuruş'tur. Terekelerde yer alan Giyim/Kuşam eşya kalemlerinin toplam tutarı 51.124 Kuruş, Ziyet eşyası kalemlerinin toplam tutarı ise 99.175 Kuruş ve her iki grubun toplam tutarı 150.299 Kuruş'tur.

Çalışmamızın ana inceleme konusu olan giyim, kuşam, takı ve mücevherlerin bu genel yekûn tutarları içerisindeki yüzdeler oranlarını öncelikli olarak göstermenin isabetli olacağını düşünülmüştür.

Giyim/Kuşam kalemlerinin toplamının genel yekûn içerisindeki payı: % 3,80

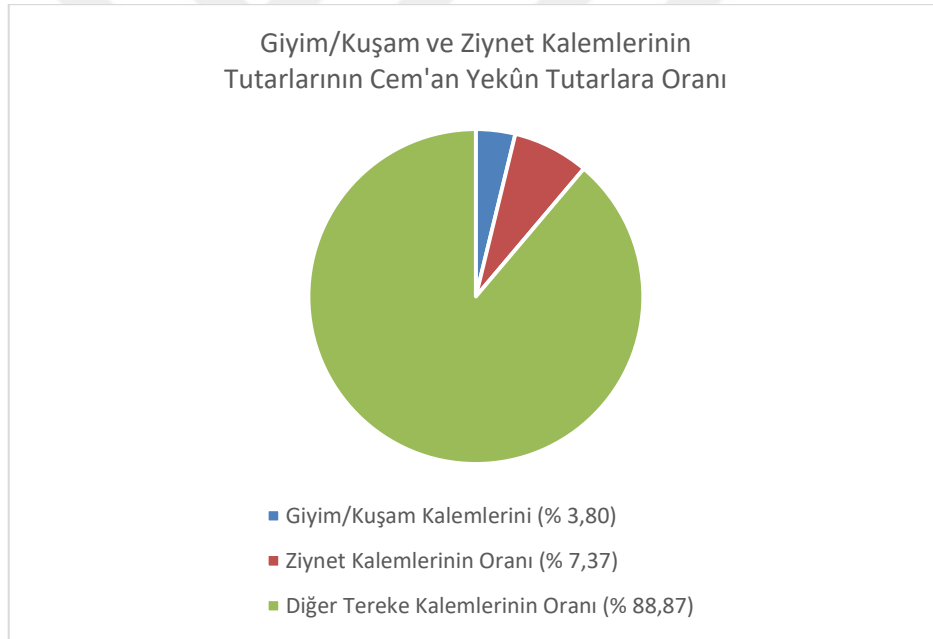
$$(51.124 \times 100 / 1.345.060=3,80)$$

Ziynet kalemlerinin toplamının genel yekûn içerisindeki payı: % 7,37

$$(99.175 \times 100 / 1.345.060=7,37)$$

Her iki grubun birlikte genel yekûn içerisindeki yüzdeler payı: % 11,17

$$(150.299 \times 100 / 1.345.060=11,17)$$

Şekil 2. Giyim/kuşam ve ziynet kalemlerinin tutarlarının cem'an yekûn tutarlara oranı

Bu yüzdeler oranlar, giyim kuşam ve kıymetli eşyaların tüm varlık veya diğer bir ifadeyle tüm servet içerisindeki miktarları hakkında fikir vermesi açısından önemlidir.

Görülüyor ki incelediğimiz dönem itibariyle tereke kayıtlarında yer alan servetin yüzde onundan fazlasını giyim kuşam ve ziynet eşyaları oluşturmaktadır.

4. TARSUS'DA GIYİM KUŞAM VE ZİYNET EŞYALARI

4.1. Giyim Kuşam ve Ziynet Eşyalarına Ait Tereke Kayıtları

Tezimize çalışırken içinde Giyim/Kuşam veya Ziynet kalemlerinin yer aldığı terekelerle ilgili olarak; tereke sahipleri, yerleşim yeri, tereke kayıt tarihi, toplam tutar ve benzeri bilgilerin yanı sıra hangi kalemden kaç adet yer aldığı ve tutarlarının da gösterildiği çok daha büyük bir tablo hazırlanmıştır. Boyutları ve formatı itibarıyla bu tablonun tamamına tezimiz içerisinde yer vermek mümkün olamamaktadır. Bununla birlikte bu tablodan hareketle hazırladığımız ve ayrı başlıklar halinde değerlendirmeye çalıştığımız dört ayrı tablo ile ulaştığımız detayların tamamına tezimizde yer vermek ve değerlendirmek mümkün olabilmiştir.

Tarsus bölgesiyle ilgili ekonomik ve sosyal hayata, kültürel alışkanlıklara ait genel veriler ayrı bir çalışmayı gerektirmektedir. Çalıştığımız dönemle ilgili olarak bu verileri konu eden çalışmalar yok gibidir. Ele aldığımız tereke kayıtlarından ise bu genel değerlendirmelere imkân verecek sonuçlar çıkarmak mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla biz değerlendirmemizi daha çok adet, tutar ve çeşitlilik verilerinden hareket ederek bölgedeki kullanım yaygınlığıyla birlikte toplam servet içerisindeki oranlarını ortaya koyuldu. Yine bu mesele ile ilgili olarak, tereke kayıtlarında incelediğimiz giyim kuşam ve ziyet eşyalarının sanatsal veya kültürel özellikleriyle ilgili bilgiler sınırlıdır. Bilgiler genellikle imal edilen malzemenin cinsine veya yöreye ait isimlendirmelerden ibarettir. Nitekim tablolaştırırken bu özellikler eşyaların isimleriyle birlikte verilmiştir.

Birinci tablomuzla, ele aldığımız tereke kayıtlarıyla ilgili genel bilgi ve değerlendirmeler yapılmıştır. Tabloda defter numaraları ve tarihler esas alınarak bir sıralamaya gidilmiştir:

Tablo 2. Terekelere Ait Genel Bilgiler

TEREKELERE AİT TEMEL BİLGİLER							
Sıra	Defter ve Sayfa No	Adı/Şöhreti	Tereke Tarihi	Giyim - Kuşam Topamları (Kırs)	Ziynet Topamları (Kırs)	Toplam Tutar (Kırs)	Cem'an Yekûn Tereke Tutarları (Kırs)
1	08090/0002	Ahmed bin Suad (?)	14 Ramazan 74	86		86	4.462
2	08090/0007	Akik bin Yusuf	5 Ramazan 74	599		599	6.173
3	08090/0014	Hacı Abd (...)Ağa ibn Halil	3 Rebiülevvel 1275	920	300	1.220	60.905
4	08090/0015	Hasan Hasan bin Ramazan	15 Rebiülevvel 275	1.086		1.086	22.750
5	08090/0020	Hacı Ramazan bin Mehmed	21 Rebiülevvel 75	55		55	2.218
6	08090/0021	Abdurrahman bin Abdullah	25 C.Evvel 75	10		10	710
7	08090/0024	Ali bin Himmet	15 Receb 75	60		60	9.706
8	08090/0025	Abdullah Efendi ibn (...)	25 Receb 75	58		58	1.118
9	08090/0025	Abdurrahman bin Mehmed	21 Şaban 75	119		119	9.060
10	08090/0031	Hamami Mehmed Ağa ibn Mehmed	11 Şaban 75	925		925	Belirsiz
11	08090/0033	Hızır bin Abdullah	7 Şevval 75	50		50	1.764
12	08090/0033	Debbağ Mantaşoğlu Mehmed bin Hasan	23 Ramazan 75	96		96	1.692
13	08090/0034	Todor Hatun ibneti Veraşiye	275		130	130	18.625
14	08090/0038	İbrahim bin Salih	7 R.Evvel 75	24		24	1.875
15	08090/0039	Hacı Hasan Efendi ibn Abdullah	11 Temmuz 1276	416	4.235	4.651	12.664
16	08090/0041	Ali Efendi oğlu Molla Yusuf bin İbrahim	5 R. Ahir 76	50		50	7.100
17	08090/0049	Mehmed Tevfik Efendi	21 R. Ahir 75	628	160	788	1.695

18	08090/0073	Fatıma binti Halil	21 (...) 77	214		214	1.693
19	08090/0097	Fatıma binti Derviş	5 Receb 77	60	800	860	1.763
20	08090/0105	Tarsusda vefeat eden gurabenın terekesinden	27 Receb 77	113		113	75
21	08091/0003	Ali bin Sarı Mustafa	77	245		245	22.942
22	08091/0006	Gülağazade Derviş Ahmed Ağa ibn Mehmed	17 Receb 77	558	440	998	Belirsiz
23	08091/0010	Ayntablı Mehmed bin Hüseyin	Gurre Zilhicce 277	199		199	4.375
24	08091/0015	Berber Ahmed bin Abdullah	5 Muharrem 77	76		76	781
25	08091/16,17	Hellim Süleyman Ağa ibn Ali	17 C.Ahir 77	522	230	752	29.247
26	08091/0024	Mehmed bin Abdullah	29 R. Ahir 78	98		98	1.291
27	08091/0027	Halil İbrahim Ağa ibn Süleyman	12 C.Evvel 1278	87		87	1.200
28	08091/0027	Mehmed bin Abdullah	7 C.Elevvel 78		3.433	3.433	4.179
29	08091/0029	Osman bin Abdullah	9 C.Evvel 78	40		40	512
30	08091/0030	Hacı Ömer bin Mehmed	17 R. Ahir 278	322		322	23.126
31	08091/0032	Kara Mehmed Ağa bin Abdurrahman	23 C.Ahir 78	85		85	3.183
32	08091/0037	Hasan bin Mehmed	9 Receb 78	135	100	235	2.103
33	08091/0038	Hacı Ahmed bin Ahmed	21 Receb 78	82		82	1.119
34	08091/0040	Mustafa bin Ali	21 Receb 78	44		44	395
35	08091/0045	Hüseyin bir Harık(?)	27 Şaban 78	23		23	484
36	08091/0045	Mustafa bin Ahmed	11 Ramazan 78	168	30	198	5.769
37	08091/0048	Hasan bin Abdullah	15 Şaban 78	46	55	101	3.295
38	08092/0007	Ahmed Paşa ibn Ahmed Ağa	3 Zilkade 78	2.263	3.315	5.578	10.628

39	08092/0008	Elife binti Hacı İsmail	6 Zilkade 78	100	365	465	1.321
40	08092/0011	Hadice binti Mehmed	15 Zilkade 78	250	50	300	1.332
41	08092/0014	Mehmed bin Abdullah	27 Zilkade 78	53		53	362
42	08092/0016	Vasilyus bin İlkesan	29 Zilkade 78	333		333	590
43	08092/0034	Hacı Ahmed bin Hacı İbrahim	Gurre Muharrem 79	1.926	500	2.426	11.553
44	08092/0034	Meryem binti Abdullah	Gurre Muharrem 79	300	208	508	5.490
45	08092/0044	Numan Efendi ibn Hasan	13 C.Evvel 79	530	555	1.085	23.505
46	08092/0045	(...) Ağa ibn Hasan Hüseyin	15 C.Evvel 79	699		699	Belirsiz
47	08092/0049	Molla Osman bin Ömer	11 C.Evvel 79	40		40	1.331
48	08092/0049	Semerci Ali bin Ali	11 C.Evvel 79	111		111	12.015
49	08092/0059	Ahmed ibn Mehmed	14 Receb 79	126		126	2.393
50	08092/0064	Hadice binti Mustafa	19 Receb 79	468	210	678	1.636
51	08092/0065	Arslanoğlu Hemi Yuvakim	11 Receb 79	408		408	2.322
52	08092/0066	Yusuf bin Mehmed	19 Receb 79	20		20	2.060
53	08092/0072	Emine binti Hacı Hasan	9 Şaban 79	30	645	675	2.306
54	08092/0076	Temam binti Tathabe	17 Ramazan 79	237	100	337	10.654
55	08092/0076	Bogos bin Karabet	17 Ramazan 79	15		15	Belirsiz
56	08092/0085	Ali Rıza(?) bin İsmail	30 Şevval 79	120		120	10.287
57	08092/0087	Çivioğlu Eksan bin Dimitri	5 Zilkade 79	580		580	640
58	08092/93- 94	Esmahane Hatun ibneti Ömer	9 Zilkade 79	12.545	42.336	54.881	63.536
59	08092/0102	Hüseyin bin Osman	23 Zilhicce 79	597		597	3.477

60	08092/0103	Zehra binti Ahmed	25 Zilhicce 79	290	180	470	17.990
61	08092/0107	Safiye binti Ali	9 Zilhicce 79	283	255	538	4.460
62	08092/0119	(...) Bin Mehmed	29 Rebiülevvel 280	1.563	39	1.602	11.828
63	08092/0131	Mehmed bin İbrahim	20 C.Ahir 1280	50		50	2.684
64	08092/0141	Mehmed bin Veliyüddin	9 Şaban 280	193		193	5.455
65	08092/0145	Şehremini Hacı Ahmed Ağa bin Ömer Ağa	15 Ramazan 80	955	300	1.255	Belirsiz
66	300/004	İsmail Ağa ibn Abdülmennan bin Feyzullah	8 Receb 1282	100		100	187.648
67	300/008	Halil Usta ibni Abdullah bin Abdullah	7 Receb 1282	462		462	4.439
68	300/0009	İbrahim bin Durmuş bin İbrahim	5 Şaban 1282	31	350	381	3.205
69	300/013	İbrahim bin Verdi Ali bin Abdullah	13 Receb 1282	230		230	12.261
70	300/013,014	Hüseyin Hoca ibn Halil	13 Receb 1282		275	275	983
71	300/014	Molla İsa bin Yusuf bin Yusuf	23 C.Ahir (...)	246		246	10.700
72	300/014	Süleyman bin Mehmed bin Abdullah	13 Şaban 1282	62		62	948
73	300/016	Hacı Mustafa bin Resul bin Abdullah	15 Şaban 1282	539		539	5.362
74	300/017	Çatlak Ali bin Abdullah bin Abdullah	13 Receb 1282	15		15	7.200
75	300/018	Humusluoğlu Hoca ibni Yusuf bin Abdullah	3 Şaban 1282	150		150	4.127
76	300/022	Mustafa bin Durmuş bin Abdullah	15 Şaban 1282	57		57	1.172
77	300/027	Mustafa ibni Derviş ibni Abdullah	15 Muharrem 1282	365	70	435	1.152
78	300/027,028	Küpçüoğlu Eneştas bin Lazari bin Yorgi	13 Receb 1282	748	3.775	4.523	
79	300/031	İbrahim Efendi ibni Hacı Hasan Efendi ibni Abdurrahman	20 Şaban 1282	250	120	370	5.938
80	300/033	Ebab ibni Ali bin Mehmed	16 Ramazan 1282	80		80	5.530

81	300/036	Letfahked (?) bin Çerçi bin Çerçek	Gurre Şaban 1282	320		320	12.465
82	300/036,037	Arnabud Mehmed Salih bin Abdullah Hüseyin	5 Şevval 1282	1.808		1.808	27.397
83	300/037,038	Siverek Abdullah bin Ahmed bin Abdullah	17 Şevval 1282	289		289	28.521
84	300/038,039	Hacı Halil bin İbrahim bin Hüseyin bin Mehmed	21 Receb 1282	337		337	7.843
85	300/044	Bazirgan Mustafa Ağa ibn Mehmed bin Abdullah	Gurre Zilkade 1282	431		431	36.629
86	300/046	Molla İbrahim bin Mustafa bin Mehmed	19 Şevval 1282	51		51	9.307
87	300/053	Hacı Ali Hoca bin Mehmed bin Ali	21 Zilkade 1282	150		150	7.121
88	300/053	Ahmed bin Hasan	5 Zilkade 1282	30		30	316
89	300/055,056	Kürd Mehmed bin İbrahim bin Abdullah	5 C.Ahir 1282	420		420	37.933
90	300/057	Emine binti Şeyh Nuh bin Abdullah	27 Receb 1282	82		82	561
91	300/061	Beşeli Mustafa bin Mustafa bin Abdullah	13 Zilhicce 1282	78		78	16.014
92	300/065	Ali Usta ibn Debbab bin Abdullah	5 Zilhicce 1282	60		60	1.007
93	300/065,066	Mehmed bin Memi bin İbrahim	6 Zilhicce 1282	591		591	4.068
94	300/069	Çavurcu Bezirgan Mehmed Ağa ibn İbrahim	3 Muharrem 1283	974		974	12.365
95	300/073	Sevilmezoğlu Eneştas bin Abraham bin Yordan	3 Şevval 1282	63		63	2.278
96	300/079	Fatıma binti Abdullah bin Abdullah	25 Muharrem 1283	150	523	672	1.054
97	300/097	Zeynoğlu Ali bin Ali bin Abdullah	13 Rebiülahir 1283	40		40	3.599
98	300/098	Kör Şaban bin Ali bin Abdullah	25 Rebiülahir 1283	140		140	10.640
99	300/102	Durmuş Ali bin Mehmed bin Mustafa	27 C.Evvel 1283	115		115	4.826
100	300/104	Mehmed Tahir bin Mustafa bin Abdullah	(...) Rebiülevvel 1283	169	3.914	4.083	4.301
101	300/104	Caferi Mahmud bin Abdullah	29 C. Ahir 1282	10		10	3.185

102	300/105	Ermeni Nevruzoglu Terzi Karabet bin Sarkiz	21 Rebiülevvel 1283	4.281		4.281	60.000
103	300/108	Halil ibn İbrahim bin Mehmed	10 C. Ahir 1283	40		40	Belirsiz
104	300/110	Berber Hasan bin Ali bin Abdullah	8 C. Ahir 1283	106		106	1.609
105	300/114	Bakkal Abdullah bin Ahmed ibn Başibüyük Abdullah	15 C. Ahir 1283	135		135	11.926
106	300/115	Arnabud Hasan ibn Nebi Abdülfettah bin Hasan	15 C. Ahir 1283	71		71	31.120
107	300/118	Ali Efendi ibn Hacı Mehmed Ağa ibn İbrahim Ağa	11 Receb 1283	100		100	8.811
108	300/119	Ali Usta bin Deyab bin Abdullah	10 Receb 1283	12	141	153	3.696
109	300/119	Emine binti Abdullah bin Hüseyin	15 Receb 1283		682	682	2.109
110	300/119,120	Yusuf bin Durmuş bin Mehmed	20 Receb 1283	40		40	2.164
111	300/120	Yevani veledi Vasil veledi Şerfek	15 Receb 1283	90	22.660	22.750	46.630
112	300/121	Ömer bin Osman ibn Abdullah	11 Receb 1283	30		30	7.861
113	300/121	Mehmed bin İbrahim bin Hüseyin bin Abdullah	21 Receb 1283	90		90	7.684
114	300/124	Ahmed ibn Kurd Ali bin Abdullah	12 Şaban 1283	40		40	2.170
115	300/124,125	Hacı Ali bin Debbab bin Süleyman	15 Receb 1283	150		150	30.710
116	300/125	Mahmud bin Salih bin Abdullah	29 C. Ahir 1283	25		25	6.481
117	300/127	Raşid Ağa ibn Mehmed bin Abdullah	15 Şaban 1283	200		200	5.500
118	300/130	Büyükzade es-Seyyid Mehmed Naib Efendi el-Merhum Hoca İbrahim Efendi	21 Receb 1283	413		413	17.949
119	300/132	Münevver binti İbili Abdullah bin Abdullah	Gurre Ramazan 1283	155	1.019	1.174	2.483
120	300/136	Halil ibn Abdullah	27 Ramazan 1283	20		20	1.470
121	300/139	Azize binti Hacı Ahmed bin Abdullah	8 Şevval 1283	179	450	629	3.000

122	300/141	Mehmed bin Çolak Ali ibn Debbab	29 Şaban 1283	58		58	9.704
123	300/143	Zenci Arab Dilaver bin Abdullah	17 Şevval 1283	113	8	121	537
124	300/148	Halil İbrahim bin Ebu Bekir bin Abdullah	26 Zilkade 1283	30		30	5.475
125	300/151,152	Ermeni milletinden Berek bin Ohannes	4 Zilhicce 1283	15		15	6.587
126	300/152	Ulemadan Seyyid Süleyman Efendi ibn Ahmed bin Abdullah	3 Zilhicce 1283	450		450	8.739
127	300/153	Süleyman bin Derviş bin Ahmed bin Abdullah	20 Zilhicce 1283	249		249	820
128	300/157	Hasan bin Ali ibn Abdullah	27 Şevval 1283	10		10	4.717
129	300/158,159	Azize binti Hacı Ahmed bin Abdullah	28 Muhrem 1284	127	450	577	5.364
130	08089/0045	Abdulğani(?) bin Hakasan	25 Şaban 1283	100		100	22.548
131	08089/0047	İbiş bin Mehmed	25 Şaban 1883	676	570	1.246	49.788
132	08089/0048	Yusuf bin (...)	3 Ramazan 1283	87	5.190	5.277	13.589
133	08089/0072	Ümmühan binti Süleyman	9 C.Evvel 84	180	7	187	380
134	08089/0082	Hacı Ali bin Hasan	Gurre C.Evvel 1284	70		70	1.440
TOPLAMLAR				51.124	99.175	150.299	1.345.060

Not: Tabloda kadınlara ait terekler yeşil, gayrimüslimlere ait terekeler mavi renkte gösterilmiştir.

Giyim Kuşam ve Ziyinet kalemlerinin yer aldığı 134 tereke kaydıdan;

Müslüman erkeklere ait tereke sayısı: 111 Adet

Kadınlara ait tereke sayısı: 18 Adet

Gayrimüslimlere ait tereke sayısı: 5 Adet

Aşağıda hazırlanmış olduğumuz tablolarda, daha detaylı incelenebilecek hususlardan ayrı olarak önemli birkaç sonucu genel değerlendirmede fikir verebilmesi açısından ayrıca ve öncelikli olarak belirtmenin faydalı olacağını düşünüldü.

Giyim/Kuşam eşyalarıyla ilgili olarak;

Giyim/Kuşam kalem çeşit sayısı: 122

Giyim/Kuşam kalemlerinin toplamı: 2097 adet, çift vb.

Giyim/Kuşam kalemlerinin toplam tutarı: 51.124 Kuruş

Giyim/Kuşam kalemlerinin ortalama adet fiyatı: (51.124/2097) 24 Kuruş

Takı ve mücevher gibi ziynet eşyalarıyla ilgili olarak;

Ziynet kalemlerinin çeşit sayısı: 55

Ziynet kalemlerinin toplam miktarı: 711 adet, çift vb.

Ziynet kalemlerinin toplam tutarı: 99.175 Kuruş

Ziynet kalemlerinin ortalama birim fiyatı: (99.175/711) 139 Kuruş

134 Terekenin tamamında giyim kuşamla ilgili kalemler mevcut iken ziynet eşyalarıyla ilgili kalemler yalnızca 42 tereke kaydında mevcuttur. Bu da $(100 \cdot 42 / 134 = 31,34)$ yüzde 34'lük bir dilime denk gelmektedir ki, bir şekilde elinin altında kıymetli eşya bulunduran bu ailelerin ekonomik açıdan belli bir standarda sahip olduklarını düşünmek mümkündür.

Tabloda yer verdiğimiz 134 terekeden cem'an yekûn itibariyle en düşük tereke miktarı 75 Kuruş olarak görülmektedir. Buna karşılık en yüksek tereke tutarı 187.648 Kuruş'tur. Bir sonraki en yüksek tutarın 63.536 Kuruş olduğu düşünülürse, bu en yüksek tutara sahip terekenin bir istisna teşkil ettiğini söyleyebiliriz. Tereke Tarsus kurralarından Ali (...) Karyesi sakinlerinden İsmail Ağa ibn Abdülmennan bin Feyzullah'a ait. Cem'an yekûnu itibariyle tüm terekelerde yer alan giyim, kuşam, takı ve mücevher eşyalarının toplam değerinden çok daha fazla bir yekûna sahip olması ayrıca dikkat çeken bir husustur. Tereke kaydında müteveffanın kendisi veya mesleği hakkında herhangi bir detaylı bilgi veya isminin önünde takdir ve makam ifadesi olan herhangi bir sıfat da kullanılmamaktadır. Dolayısıyla bu ölçüde büyük bir servetin hangi suretle biriktiğine dair bir tahminde bulunamıyoruz.

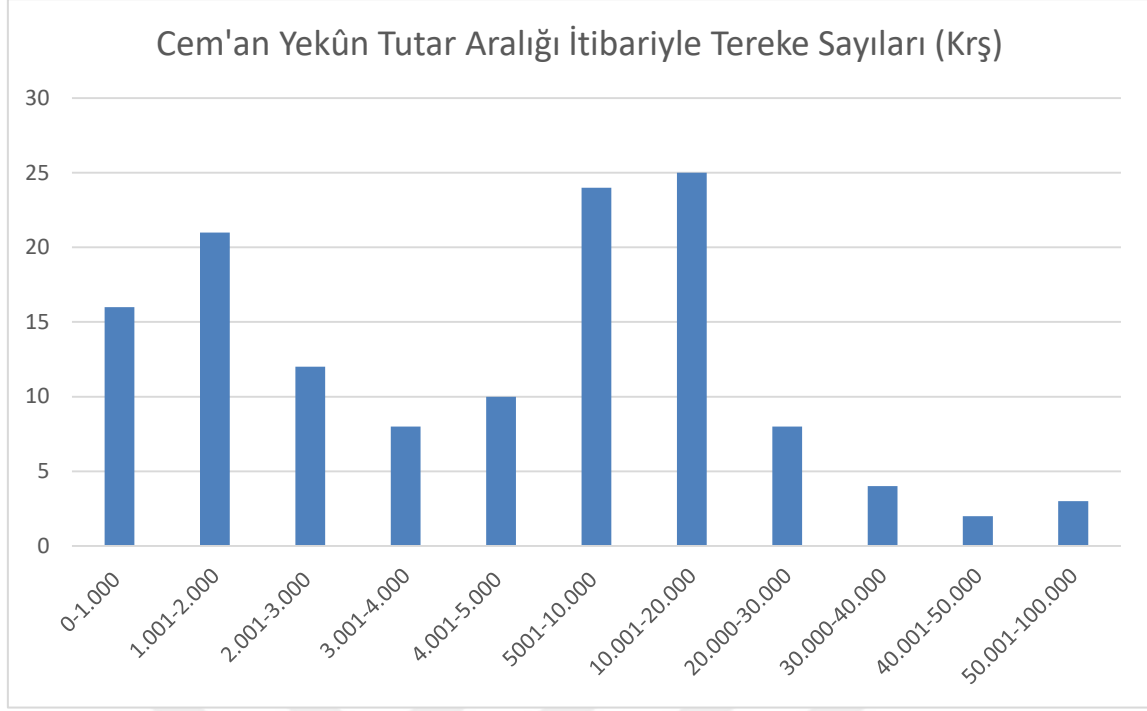
Tarsus bölgesindeki servet dağılımı açısından kısmen de olsa fikir vermesi için tez konumuz açısından aşağıdaki mukayeseleri yapmak mümkündür:

134 Tereke için “cem’an yekûn” ortalamasının 10.591 Kuruş olduğunu yukarıda belirtmiştik. Giyim, kuşam ve ziynet kalemlerinin tereke kaydı başına ortalaması ise (150.299/134) 1.122 Kuruş’tur. En düşük ve en yüksek tereke tutarları istisna durumundadır. Mesela sonraki en düşük tutara sahip tereke 316 Kuruş iken en yüksek tutara sahip ikinci tereke 63.536 Kuruş’tur ve bu rakamları yine aynı tutara yakın terekeler takip etmektedir.

Ortalama cem’an yekûn tutarı olan 10.591 Kuruşun altındaki tereke sayısı: 92’dir. 42 Tereke ise bu ortalamanın üstünde bir tutara sahiptir.

1.000 Kuruş’tan daha düşük tutara sahip tereke sayısı 16 iken, 30.000 Kuruştan daha fazla tutara sahip tereke sayısı da 10’dur. 5.000 Kuruşun altında cem’an yekûn tutarı olan terekelerin sayısı ise 134’dün tam yarısı olarak 67’dir. Ortalama bir zenginlik sayılabilecek bu 5.000 Kuruşluk tutar esas alınırsa tereke sahiplerinin yarısının ortalama bir servete sahip olduğunu söylemek mümkündür. Cem’an yekûn tutarlarına ait bu tespitlerden hareketle servet dağılımının Tarsus (Mersin) bölgesinde belli bir dengede olduğunu söylemek mümkündür.

Toplu değerlendirme açısından belli fiyat aralığındaki tereke sayılarını grafik halinde göstermenin yerinde olacağını düşünülmüştür.

Şekil 3. Cem'an Yekûn tutar aralığı itibariyle tereke sayıları (krş).

Aşağıdaki iki tabloda ise, yine bu 134 tereke içinde yer alan Giyim/Kuşam ve Ziyet kalemlerine ait detaylara yer verilmiştir.

4.2. Giyim Kuşam Eşyaları

Aşağıdaki tablo giyim kuşam eşyaları hakkında ilgili 134 tereke kaydından elde edilen miktar, tutar ve bunlarla ilgili bazı oran hesaplamalarını göstermektedir.

Tablo 3. Giyim / Kuşam Eşyalarına ait veriler.

Sıra	Giyim / Kuşam Eşyasının Adı	Adedi	Toplam Tutarlar (Krş)	Birim Fiyat Ortalaması (Krş)	Toplam Adete Oranı (%)	Tereke Sayısına Oranı (%)	Toplam Tutara Oranı(%)
1	Fes/Püskül	125	1.562	12,50	5,96	93,28	3,05
2	Köhne Fes	14	139	9,93	0,67	10,45	0,27
3	Moda / Al Fes	77	390	5,06	3,67	57,46	0,76
4	Sarık	20	244	12,20	0,95	14,93	0,48
5	Abaniye (Sarık)	2	296	148,00	0,10	1,49	0,58
6	Cübbe/Havrani	4	325	81,25	0,19	2,99	0,64

7	Beyaz Takke	2	4	2,00	0,10	1,49	0,01
8	Terlik	9	22	2,44	0,43	6,72	0,04
9	Köhne Terlik	10	26	2,60	0,48	7,46	0,05
10	Külâh	2	9	4,50	0,10	1,49	0,02
11	Başlık	18	225	12,50	0,86	13,43	0,44
12	Köhne Başlık	1	40	40,00	0,05	0,75	0,08
13	Kebe Yağmurluk / Başlık	2	129	64,50	0,10	1,49	0,25
14	Maraşkâri Başlık	18	68	3,78	0,86	13,43	0,13
15	Yazma/Çevre	125	276	2,21	5,96	93,28	0,54
16	Yaşmak	5	25	5,00	0,24	3,73	0,05
17	Hırka	9	370	41,11	0,43	6,72	0,72
18	Yelek	70	1.304	18,63	3,34	52,24	2,55
19	Köhne Yelek	38	323	8,50	1,81	28,36	0,63
20	Basma Yelek	12	162	13,50	0,57	8,96	0,32
21	Köhne Çuka Cebken	10	409	40,90	0,48	7,46	0,80
22	Çuka Cebken	6	330	55,00	0,29	4,48	0,65
23	Çuka Fermane	3	235	78,33	0,14	2,24	0,46
24	Çuka Harmeli Hur(?)	1	2.000	2000,00	0,05	0,75	3,91
25	Salta	7	868	124,00	0,33	5,22	1,70
26	Cebe	9	402	44,67	0,43	6,72	0,79
27	Çuka Cebe	2	125	62,50	0,10	1,49	0,24
28	Çuka Tozluk	1	30	30,00	0,05	0,75	0,06
29	Çuka Sako	3	650	216,67	0,14	2,24	1,27
30	Kürk	18	5.468	303,78	0,86	13,43	10,69
31	Geyik Postu	1	42	42,00	0,05	0,75	0,08
32	Deri	3	22	7,33	0,14	2,24	0,04
33	Tulum	7	61	8,71	0,33	5,22	0,12
34	Kürk içi	1	100	100,00	0,05	0,75	0,20
35	Kazak	1	7	7,00	0,05	0,75	0,01
36	Gömlek	122	1.508	12,36	5,82	91,04	2,95
37	Muhtelif Gömlek	27	100	3,70	1,29	20,15	0,20
38	Köhne Gömlek	30	264	8,80	1,43	22,39	0,52
39	İhram/Ehram	3	35	11,67	0,14	2,24	0,07
40	Entari	68	2.586	38,03	3,24	50,75	5,06
41	İpek Entari	7	3.570	510,00	0,33	5,22	6,98
42	Köhne Entari	49	966	19,71	2,34	36,57	1,89

43	Kısa Entari	7	206	29,43	0,33	5,22	0,40
44	Muhtelif Entari	86	2.108	24,51	4,10	64,18	4,12
45	Basma Entari	40	1.068	26,70	1,91	29,85	2,09
46	Elbise	5	340	68,00	0,24	3,73	0,66
47	Köhne Elbise	29	1.159	39,97	1,38	21,64	2,27
48	Aba	34	537	15,79	1,62	25,37	1,05
49	Kısa Aba	7	155	22,14	0,33	5,22	0,30
50	Köhne Aba	8	122	15,25	0,38	5,97	0,24
51	Köhne Balıkesir Aba	2	60	30,00	0,10	1,49	0,12
52	Maraşkârî Kebir Aba	6	240	40,00	0,29	4,48	0,47
53	Muhtelif Aba	22	539	24,50	1,05	16,42	1,05
54	Kisve	5	20	4,00	0,24	3,73	0,04
55	Yağmurluk	2	252	126,00	0,10	1,49	0,49
56	Setre&Pantolon	20	1.684	84,20	0,95	14,93	3,29
57	Don	58	414	7,14	2,77	43,28	0,81
58	Köhne Don	17	72	4,24	0,81	12,69	0,14
59	Fanile/Miltan	13	216	16,62	0,62	9,70	0,42
60	Uçkur	15	104	6,93	0,72	11,19	0,20
61	İçlik	7	71	10,14	0,33	5,22	0,14
62	Kuşak	11	346	31,45	0,52	8,21	0,68
63	Firenk Kuşak	14	105	7,50	0,67	10,45	0,21
64	Köhne Kuşak	12	223	18,58	0,57	8,96	0,44
65	Trabluskârî iplik/harîr kuşak	13	1.240	95,38	0,62	9,70	2,42
66	Şalvar	18	371	20,61	0,86	13,43	0,73
67	Çuka/Yün Şalvar	18	1.710	95,00	0,86	13,43	3,34
68	Kıl Şalvar	21	348	16,57	1,00	15,67	0,68
69	Köhne Şalvar	6	305	50,83	0,29	4,48	0,60
70	Muhtelif şalvar ve temür fobran	7	617	88,14	0,33	5,22	1,21
71	Meşlah	13	378	29,08	0,62	9,70	0,74
72	Köhne Meşlah	4	64	16,00	0,19	2,99	0,13
73	Namusiye	1	44	44,00	0,05	0,75	0,09
74	Peştamal	9	56	6,22	0,43	6,72	0,11
75	Halepkârî İplik Peştamal	3	14	4,67	0,14	2,24	0,03
76	Hatme	1	70	70,00	0,05	0,75	0,14
77	Abiye	1	40	40,00	0,05	0,75	0,08
78	Cedid Fistan	4	58	14,50	0,19	2,99	0,11

79	Şal	40	731	18,28	1,91	29,85	1,43
80	Acem Şalı	20	2.129	106,45	0,95	14,93	4,16
81	Trablus Şalı	3	183	61,00	0,14	2,24	0,36
82	Muhtelif Şal	52	650	12,50	2,48	38,81	1,27
83	Harir Şal	2	130	65,00	0,10	1,49	0,25
84	Basma Şal	103	598	5,81	4,91	76,87	1,17
85	Yün/İşleme Şal	8	166	20,75	0,38	5,97	0,32
86	Köhne Şal	4	139	34,75	0,19	2,99	0,27
87	Ankara/Tiftik Şal	5	235	47,00	0,24	3,73	0,46
88	Mendil	2	4	2,00	0,10	1,49	0,01
89	Beyaz Mendil	1	4	4,00	0,05	0,75	0,01
90	Köhne Beyaz Ahmediye	2	65	32,50	0,10	1,49	0,13
91	Kemer	8	68	8,50	0,38	5,97	0,13
92	Cüzdan	1	5	5,00	0,05	0,75	0,01
93	Enfiye Kutusu	3	12	4,00	0,14	2,24	0,02
94	Heybe	12	281	23,42	0,57	8,96	0,55
95	Müstamel Heybe	14	138	9,86	0,67	10,45	0,27
96	Terki Heybe	7	72	10,29	0,33	5,22	0,14
97	Makreme	80	274	3,43	3,81	59,70	0,54
98	Cedid Çuka Çavlar	1	175	175,00	0,05	0,75	0,34
99	Cedid Boncur Kurban	1	170	170,00	0,05	0,75	0,33
100	Maraşkâri Melahbend	1	71	71,00	0,05	0,75	0,14
101	Maraşkâri Siyah Fuşi	10	41	4,10	0,48	7,46	0,08
102	Seravil	4	37	9,25	0,19	2,99	0,07
103	Çizme	21	709	33,76	1,00	15,67	1,39
104	Müstamel Çizme	4	53	13,25	0,19	2,99	0,10
105	Yemeni	3	66	22,00	0,14	2,24	0,13
106	Kundura - Nalin - Ökçe - Papuç	19	373	19,63	0,91	14,18	0,73
107	Başmak	53	224	4,23	2,53	39,55	0,44
108	Hindkârî Başmak	7	130	18,57	0,33	5,22	0,25
109	Dizlik	4	47	11,75	0,19	2,99	0,09
110	Mesh/Mest	5	43	8,60	0,24	3,73	0,08
111	Çorab	36	142	3,94	1,72	26,87	0,28
112	Peşkir	29	246	8,48	1,38	21,64	0,48
113	Çarşaf	22	473	21,50	1,05	16,42	0,92
114	Astar	3	140	46,67	0,14	2,24	0,27

115	Perde	1	15	15,00	0,05	0,75	0,03
116	Şettari	11	351	31,91	0,52	8,21	0,69
117	Battaniye	1	300	300,00	0,05	0,75	0,59
118	Kakületa	2	174	87,00	0,10	1,49	0,34
119	Boğça	2	10	5,00	0,10	1,49	0,02
120	Boyunbağı	1	3	3,00	0,05	0,75	0,01
121	Giyim Kuşam Kumaş Hurdası	5	37	7,40	0,24	3,73	0,07
122	Okunamayan, Belirsiz Kalemler	3	137	45,67	0,14	2,24	0,27
	TOPLAMLAR	2.097	51.124	24,38			

Bu tabloyu oluştururken en çok tereddüt ettiğimiz husus bir kalemi, mesela entariyi terekelerde yer alan muhtelif çeşitleriyle listede ayrı ayrı vermek mi yoksa tamamını tek bir entari başlığı altında vermek mi daha isabetli olacağı meselesidir. Kuşkusuz tamamını entari başlığı altında vermek hem işlemi kolaylaştıracak hem de genel hükümler için daha isabetli olacaktır. Mesela türüne özelliğine bakılmaksızın entari sayısını, toplam tutarını ve diğer oranları bir arada görmek mümkün olacaktı. Fakat bunu tercih etmemiz durumunda gözden kaçıracağımız hususlar da olacaktı.

Mesela Entari veya gömleğin pek çok farklı türünün var olduğunu, malzeme veya imal edildiği yere göre isimlendirildiği bilgisini verilemeyecekti. Yine mesela basma entarinin birim fiyatı ile diğer tür entarilerin birim fiyatı arasındaki farkı, dolayısıyla sanayi ürünlerinin el işçiliğine göre ne ölçüde düşük fiyatlarla temin edilebildiğini ve buradan hareketle sanayi ürünlerinin, özellikle o dönemde ekseriya ithal olan hazır sanayi ürünlerinin yerli üretim ve el işçiliği üzerindeki rekabet edilmez fiyat farkı görülmeyecekti. Dolayısıyla hem ürün çeşitliliğine hem de örnek verdiğimiz hususlara ışık tutması açısından mümkün olduğu ölçüde detaylı bir kalem çeşitliliği sunmayı daha isabetli görüldü. Yine bazılarını muhtelif başlığı altında birleştirmemize rağmen, listemizde 9 farklı şal türüne yer verildi. Aynı kalemden bu farklı türleri tabloda bir arada vermek suretiyle de aralarında fiyat, adet ve benzeri yönlerden mukayese imkânı sunmayı amaçlanıldı.

Bu çerçevede her kalemin adeti, tutarı ve ortalama birim fiyatı tespit edilmiştir. Ayrıca her kalemin adetinin, tüm eşyanın adetine oranı verilmek suretiyle halk arasındaki sahip olma veya kullanılma oranı tespit edilmeye çalışılmıştır. Mesela muhtelif türleriyle (Yelek, Köhne Yelek, Basma Yelek vb.) toplamda 150 yeleğin Giyim/Kuşam kalemlerinin

toplam adeti olan 2097 sayısına oranı yüzde 7,1'dir. Yine tereke sayısı olan 134'e oranı da yüzde 111'dir. Buradan hareketle ortalama üzerinden bir oran vermek gerekirse herkesin bir yeleğinin var olduğunu hatta bazılarının birden fazla yeleğe sahip olduğunu söylenilebilir.

Tablodan hareketle Giyim/Kuşam kalemleriyle ilgili özet mahiyetinde şu tespitleri yapmak mümkündür:

Fes/Püskül ve Yazma/Çevre eşyaları 125'er adet mevcutlarıyla adeti en fazla olan kalemlerdir. Onları 122 gömlek ve 103 basma şal takip etmektedir.

En düşük adete sahip ürünler ise kaydı bir kez geçen kalemlerdir ve tezimizde bu nadir türlere özellikle yer verilmiştir. Yalnızca bir kez geçen, yani bir adet olarak terekelerde yer alan kalem sayısı 17'dir. Tozluk, kürk içi, geyik postu, cüzdan, boyunbağı, perde ve battaniye örnek olarak verilebilir. Yine 11 kalem malzeme yalnızca iki kez; 9 kalem ürün ise üç kez terekelerde yer almıştır. 10'dan fazla adete sahip giyim/kuşam eşyasının çeşit sayısı ise 52'dir.

Fiyat itibariyle;

En yüksek fiyata sahip, en değerli eşya terekede 2.000 Kuruş olarak kaydedilen Çuka Harmeli Hur(?)'dur. (Harmel sözcüğü üzerlik otu olarak sözlüklerde geçiyor fakat okunuşu tereddütlü olan 'hur' kelimesiyle birlikte tam olarak ne tür bir giyim eşyası olduğunu tespit etmek mümkün olamadı.) Tek kaydı olan ve birim fiyatı 2.000 Kuruş olan bu eşyayı, birim fiyatı 510 kuruşa gelen 7 adet ve toplam tutarı 3570 Kuruş olan İpek Entari takip etmektedir. Birim fiyat açısından 3. sırada ise 304 Kuruş'la Kürk kalemi yer almaktadır.

Birim fiyatı itibariyle en düşük tutara sahip eşyalar ise 2 Kuruşa denk gelen Mendil ve Beyaz Takke'dir. 21 kalemin birim fiyatı ise 5 Kuruş ve daha az miktardadır. Birim fiyatı 10 Kuruş'tan daha az olan kalem sayısı ise 38'dir. Birim fiyatı 100 Kuruş ve daha fazla olan kalem sayısı ise yalnızca 13'dür.

Tabloda her kalemin tereke sayısına oranını vermek suretiyle, toplum arasında kullanım ve sahip olunma yaygınlığı hususunda yüzdelik oranlar göstermeyi hedeflendi.

Tezimizin konusu açısından detay sayılsa da bir de her kalemin tutarının, giyim/kuşam kalemlerinin tamamının toplam tutarına oranını vermeye çalışıldı. Mesela

tüm terekeler içerisinde 36 çift çorabın toplam tutarı 142 Kuruştur. Giyim/Kuşam kalemlerinin toplam tutarı olan 51.124'e oranı % 0,28'dir. Çorap örneğini tercih ederken aslında bir hususa da değinmek istenilmiştir. Sırf bu oranlara bakarak 134 kişiden yalnızca 36 kişinin çorabının olduğundan bahsedilemez kuşkusuz. İnsan eşyasının belli bir hususiyeti hatta yakın çevresi için belli bir mahremiyeti olduğu bugün de geçerli olan genel bir hassasiyettir. Giyim/kuşam ve ziynet eşyaları da böyledir. Anlaşılan o ki, çok büyük bir kısmı manevi değer atfedilerek veya aile mahremiyeti arz ettiği düşüncesiyle aile bireyleri arasında hatıra nevinden yahut ihtiyacı olana öncelik vererek alıkonulmuş veya yâdigâr olarak muhafaza edilmek suretiyle terekeye dahil edilmemiştir. Nitekim incelenen 457 tereke içerisinde yalnızca 134'ünde giyim kuşam gibi herkes için zorunlu olan kalemlerin yer alması da bu hassasiyetin toplumda hayli yaygın olduğunu göstermektedir.

İncelenen bütün terekelerden ulaşılan giyim kuşam eşya çeşitliliğinin sayısı 122'dir. Fakat şal örneğinde olduğu gibi (tek bir eşya türü olarak şalın 9 farklı başlıkla listede yer alması) gerçek çeşitlilik bundan daha azdır. Farklı özelliklerinden ötürü ayrı kalem olarak gösterdiğimiz ürünleri tek başlık olarak düşündüğümüzde listede bu çeşitlilik 61 olarak görülmektedir.

Kesin bir mukayese imkânına ulaşamadık fakat her ekonomik düzeyden tereke kaydının var olduğunu düşünürsek dönemin şartları açısından azımsanmayacak bir eşya çeşitliliğinin mevcut olduğunu söyleyebiliriz.

İlk kumaşın ne zaman nerde dokunduğu hala kesin olarak bilinmemektedir. Önceleri, keten dokumacılığın Mısır ve Mezopotamya'da ilk örneklerinin verildiği zannedilmişse de Çatal Höyük'te toplumda hayli yaygın olduğunu göstermektedir.

İncelenen bütün terekelerden ulaşılan giyim kuşam eşya çeşitliliğinin sayısı 122'dir. Fakat şal örneğinde olduğu gibi (tek bir eşya türü olarak şalın 9 farklı başlıkla listede yer alması) gerçek çeşitlilik bundan daha azdır. Farklı özelliklerinden ötürü ayrı kalem olarak gösterdiğimiz ürünleri tek başlık olarak yapılan kazılarda kumaş parçalarının bulunması bu fikri değiştirmiştir.

Çalıştığımız dönem itibariyle Anadolu ve Osmanlı coğrafyasında kullanılan kumaşların birçoğu, yine geniş Osmanlı ülkesinin muhtelif beldelerinde imâl edilirken

bazıları da doğu ve batı ülkelerinden ithal olunmaktaydı.⁹⁸ İpek bilindiği gibi İpek böceğinin ördüğü kozadan elde edilen kolay boya tutan, esnek ve sağlam bir maddedir. İpekli kumaşlar çok çeşitlidir. Osmanlı menşe'li olanlar da altın ve gümüş işlemeli olduğu için en kaliteli ve pahalı olanlar bunlardır. *Dibâ*⁹⁹, *hâtâyî*¹⁰⁰, *zerbaft* da yine altın ve gümüş tel bulunan ipekli kumaşlardandır. Diğerleri kemha, sereng, dârâyî, vala/ vale, canves, sevâi¹⁰¹, ve günümüzde bilinen tafta ve kadifelerdir. Bunlardan ithal malı olanlar Venedik kadifesi, Florein kemha diye kayıt edilmiş. Sadece doğu mallarında hâtâyî, Yezd (İran) ve kutnîler¹⁰² ise Hint ve Hint taklidi İran malıdır.

Osmanlı'da kullanılan yünlülerin başında Ankara tiftik keçisi kılından dokunan *soft* ve *muhayyerler* gelir. Bunlar yerli tüketimin yanı sıra yabancı tüccarların da çok değer verdiği, ihracâtını yaptığımız kumaşlardır. *Çuka*'nın yerli olanları halk ve kapıkulu askerleri tarafından tercih edilirdi. Saray ve çevresi büyük ölçüde Avrupa mallarını tercih etmekteydi. Çukaların kalitesi pazarda bir dışten geçen iplik sayısına göre değerlendirilirdi. Âlâ, evsat ve ednâ olmak üzere üç kalitesi vardı.

Şer'iyeye sicillerinden anlaşıldığına göre XIX. yüzyılın sonlarında Tarsus'da en çok tercih edilmiş yünlü kumaş, çukaydı. Çuka, has yünden yapılırdı. Hem yerli hem de ithal malı olarak kullanılırdı. En makbul ithal çukalar İngiliz ve Fransız çukalarıydı¹⁰³. Çukadan yapılan cepken, fermane, cebe, şalvar çalışma konumuz olan tereke kayıtlarında bulunmaktadır.

---

⁹⁸ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı'nın Sosyo- Kültürel ve İktisadi Yapısı*, TTK Yay., Ankara, 2018, s.156.

⁹⁹ Diba (Giy.) İpekli ve renkli kumaş, bir nevi kalın canfese verilen addır. Altın veya gümüş karışık dokumunmuş çiçekli ipekli kumaşlara da diba-yı munakkaş denilirdi. (Başbakanlık arşivi)'nde mevcut bir vesikada (askeri 3906, tarihi 211) şu nevilere yazılıdır. Heft renk, Acem dibası "âlâsı, ednası", frengi ağır telli ve nakışlı mor diba, Venedik heft renk turfanda nakışlı dibası; Venedik'in sair heft renk sade telli dibası, frengî nakışlı telli diba, İslâmbol'un telli al dibası. M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Cilt I-III, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 1993, s.449.

¹⁰⁰ Hatayi (Giy.) eskiden mevcut kumaşlardan birinin adıdır. İpekli idi. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.766.

¹⁰¹ Sevai (Giy.)İpekli kumaştan birisinin adıdır. Tellisine "telli sevai" denilirdi. Elbise, gelinlerin beline sarılmak üzere kuşak yapılırdı. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.197.

¹⁰² Kutni (Giy.) İpekli, kalın, eni dar kumaş nevelerinden birinin adıdır. Ekserisi fes rengi zemin üzerine sarı çubuklu idi. Kadınlar önü açık, yanları yırtmaçlı ve içi astarlı entari yaparlardı. Entarilerin gerek önlerine, gerek yan yırtmaçlarına siyah gaytan harç dikerlerdi. Sonra dōşemelikte kullanılmaya başlanmıştır. İstanbul'da dōşemelikte kullanılırken Anadolu'da entari yapılırdı. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.333.

¹⁰³ M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.1971.

Çukanın ardından Tarsus'da halkın yaygın olarak tercih ettiği bir diğer ise yünlü kumaş abaydı. Kaba bir yünlü kumaş olan aba¹⁰⁴, Anadolu'da daha çok Balıkesir'de üretilirdi. Yıkanmış, temizlenmiş ve taranmış yün yapağısından dokunmuş, kaba ve kalın bir kumaş türü olan aba, kayıtlarda köhne aba, Balıkesir abası, Maraşkâri, Kebir aba isimleriyle yer almaktadır ve görüldüğü üzere bu vasıflardan bazıları imâl edildiği yeri göstermektedir.

Dönemin Tarsus'unda en çok kullanılan pamuklu kumaşlar bez ve alacaydı. Bez, pamuktan dokunduğu gibi ketenden de dokunan kumaşa verilen genel bir isimdi. Rengi daima beyaz olup ipliğinin cinsine, dokunuş tarzına, kalınlığına, inceliğine, yumuşaklığına, sertliğine, kabalığına göre çeşitleri vardı. Tarsus'ta en az rastlanan pamuklulara gelince, bunlar arasında basma ve çit göze çarpmaktadır. Basma, beyaz dokunup, sonra renk ve çiçekleri basılmış pamuklu, ince bir kumaştı. Anadolu ve Rumeli'de pek çok yerde pamuk yetiştirilmekte ve çeşitli pamuklu kumaşlar üretilmekteydi. Bunlar İçinde Çine tülbentleri incelik ve yumuşaklıklarıyla tanınırdı. Anadolu pamukları kalın, sert ve kısa elyafı olmalarından ötürü Hindistan pamuklarıyla boy ölçüşemiyordu.¹⁰⁵

Tarsus'ta yaygın olarak kullanılan giyim-kuşam malzemelerine dair genel değerlendirmemiz şudur:

Tarsus'ta giyim kuşam konusunu, Müslümanlar ile gayrimüslimlerin genel itibariyle benzerlik arzeden kültürel bir öge olarak algılamak, araştırmacıları yanılgıya düşürebilir. Ulaşabildiğimiz az sayıdaki gayrimüslim terekesindeki kayıtlar, Müslümanlarla birebir aynı kıyafetleri giydiklerini düşünmemize sebep olarak görülebilir. Oysa Kütükoğlu, "*kıyafetler de gayrimüslim ve Müslim ayrımının olmadığını, farkın daha çok kumaş ve deri malzemelerinin cins ve kalitelerinde olduğunu*" söyler. Türkler giyimde koyun, kuzu, sığır, tilki derileri ve deve yünü kullanmışlardır. Dokuma için kendir yetiştirirler, yün ve bezden yapılmış kumaşlardan iç çamaşırları giyerlerdi. İpekli kumaşları daha çok Çin'den alınırdı. Gömleğin altına şalvar, üzerine entari ve kaftan giyilirdi.

¹⁰⁴ Aba (san., sof.) Dervişlerle tabakadaki ilmiye mensuplarının ve medrese talebesinin giydikleri palto nevinden bir elbisenin adı idi. Aba gibi ezme- kaynatma yöntemiyle imal olunan kalınca keçelere kebe denir. Kebeleden yapılan eşyalar arasında, yaygı veya seccade olarak kullanılanlar önemli yer tutmaktadır. Halil İnalçık, *Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar*, İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, s.59; "Kamus" ta "Abac" ve "Abaye" suretinde yazılan bu kelime için şu izahat vardır: "Türkiye'de aba tabir olunan ipten mensuç kaba kisveye denir. Rustayi (köylü) makbulesi giyip ve döşenir." "Kamusu Türki"de şöyle deniliyor: "1) Yünden mamul maruf kaba kumaş. 2) Bu kumaştan mamul üstlük ruba, hırka. Abadan mamul: aba potur; aba terlik." M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.1-2.

¹⁰⁵ Mübahat Kütükoğlu, a.g.e., s.162.

Kaftanların önleri erkeklerde soldan sağa kadınlarda sağdan sola kapanmakta olup, bir de bele kumaş bağlanmaktaydı.¹⁰⁶

Elimizdeki verilerden anlaşıldığı kadarıyla kadınların evde ve sokakta kullandığı eşyalar renkleri ve kaliteleri dışında belirli kalıplarla sınırlıdır. Yani bütün veriler bir araya toplandığında zengin ahali ile fakir ahalinin aslında aynı tarzda giyindiği ama kalite farkının ortaya çıktığı görülmektedir. Mesela hemen hemen her terekede karşımıza çıkan entarinin en yüksek birim fiyat ortalaması 510,00 iken en düşük olanı ise 19,71'dir. Bu durum şüphesiz kişilerin alım gücüyle yakından ilişkilidir.

Dış kıyafetler içinde başa takılan fes, sarık, cübbe, terlik¹⁰⁷, külah, başlık¹⁰⁸, astar¹⁰⁹, makrama¹¹⁰ en çok kullanılan kalemlerdendir. Bunlar içerisinde en yaygın olanı festir. Fes kalemi toplam 216 adettir. Kendi içinde köhne, moda ve al olarak çeşitli isimlerle tezimizde yer almaktadır. Birim fiyat ortalaması 12, 50 kuruştur. Fes, Osmanlı toplumunda kadınlar tarafından da giyilen bir başlıktı. Daha XVI. yüzyılda yaygın bir başlık olarak kullanıldığı bilinmektedir. XIX. yüzyıla kadar kadınlar tarafından hem sokakta hem de evde tercih edilen bir başlık olan fes, bu dönemde yerini *hotoza* bırakmıştır. Fes, genelde Müslümanlar tarafından giyilen bir başlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Terekelerde, kadınların başlarına taktığı yaşmak, yazma ve çevre kalemleri 130 adet olup ortalama birim fiyatları 2,21 kuruşla 5,00 kuruş arasında değişmektedir. Yazma, yemeninin çiçekli motiflerle süslenmiş olanına verilen isimdir. En ünlü yazma yemeniler İstanbul'da Kandilli'de yapılırdı ki, Kandilli Yemenisi adıyla maruftu. Tarsus'ta Kandilli Yemenisi kullanılmadığı söylenilebilir. Çünkü tereke kaydında bu isimle bir yemeniye yani yazmaya rastlamadık. Başörtülerinden pamuklu dokuma olup beyaz ince tülbentten yapılan

¹⁰⁶ Mübahat Küttükoğlu, a.g.e., s.165.

¹⁰⁷ Terlik: Fes başlık, Halil İnalıcık, a.g.e, s.273.

¹⁰⁸ Başlık: Rumal (türban), kenarları haşiyeler, üstüne altın veya gümüş kaş, alında buyok, akik veya firuz taş, tilla (altın). Kırmızı fes, üstüne gümüş tepelik takılır, puşu üç kat yapılır alınına sarılır, kırmızı- siyah ipekten. Suriyeden kaçak veya Gaziantep'ten gelir; kutnu, İstanbul Kapalı çarşıdan gelir. Halil İnalıcık, a.g.e., s.272.

¹⁰⁹ Astar (Ask.) Yeniçeri neferlerinin bazılarıyla Otuz ikinin avcı ustasının resmi günlerde ili tarafında yürüyen kara kollukçuların başlarına geçirdikleri serpuşun ismiydi. Buna "nefer kafatı" da denilirdi. Kavuşun üstüne açık kahverenginde bir astar sarılması bu adı almasına sebep olmuştu. Astar toplu iğnelerle kavuşa tutturulurdu. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.95.

¹¹⁰ Makrama (San.) Kenarı işlemeli başörtüsü, işlemeli destmal, havlu, peşkir yerlerinde kullanılır bir tabidir. Doğrusu (Mikrama)dır. Vesikalarda "mikrama, makreme" suretinde geçen bu tabir halk arasında mahrama suretinde kullanılır. "Bazı lügatler uzun manasına Yunanca markres'ten geldiği yazarlarsa da kadınların tesettür için başlarına örttüikleri uzunca örtü manasına mihremeden muharref olması daha muhtemeldir". M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.392.

yemeni¹¹¹, çember ve yaşmakların yanı sıra yüzü kapatmak için peçe ve poşular kullanılırdı. Yemeni, çember, yaşmak ve peçeyi kadınlar; poşuyu erkekler kullanırdı. Yaşmaklar feracelerin üzerine yüzün belli kısımlarını kapatmak için örtülürdü. Çember ve yemeniler de benzer fonksiyonu üstlenirken çoğunlukla evde günlük kıyafet olarak giyilirlerdi. Eski metinlerde *dülbend* şeklinde geçen bu kumaşların çoğu, Hindistan dokumaları olup imal edildikleri, şehirlerin adlarıyla anılırdı. Tülbentler, daha çok sarık yapımında kullanılmakla beraber, yorgan astarı, tülbent örtüsü ve işlemeli örtüler de yapılmıştır.¹¹² Sarıklarda ve kadın başlıklarında kullanılan tül ve dülbent çeşitlerinden şalvar, kaftan, iç çamaşırı, yorgan, mendil ve yağlıklardan hamam peştamalına kadar çeşitli eşyalar pamuklu bez ve kumaşlardan yapılırdı.¹¹³

Osmanlılarda gerek dışarıda gerekse içerde başa mutlaka bir başlık giyilirdi. O kadar ki gece yatakta bile takke ile baş örtülürdü. Sarıklar arasında, kullananın bağlı olduğu devlet görevine göre farklılıklar arzederdi. Padişah sarıklarının ön tarafına değerli taşlardan yapılmış *sorguçlar* takılırdı. Orta Asya'dan beri Türkler börk adında bir başlık kullanırdı.1828'de sonra fese geçilmiş ve halk arasında yaygınlaşmıştır. Fes son devre kadar muhafaza edilmekle beraber zamanla şekil değişikliği de olmuştur.¹¹⁴

Dış giyim elbiselerinden biri olarak gömlek tereke kayıtlarında yine sıkça karşımıza çıkan bir kalemdir. Gömlek kalemi 176 adetle hemen hemen her terekede karşımıza çıkmıştır. Bu adet bazı terekelerde birden çok yer aldığı göstermektedir

Dış giyimde mevsimine göre çuka¹¹⁵ yahut ipekli veya pamuklu kumaştan yapılmış *şalvar*¹¹⁶ olarak şalvar yine yaygın kullanılan kalemlerden biridir. Şalvarın üstüne önden açık, genellikle ayak bileğine kadar inen, giyildiği yere ve şahsın maddi durumuna göre evsafi değişen ipekli yahut kalınca ve pamuklu bir kumaştan entari giyilirdi. Entariler¹¹⁷,

¹¹¹ Yemeni (Kıy.) Alaca boyalı, üzerine kalıpla renkli çiçek resimleri basılmış ince bez ve yazma çember adıdır. Vaktiyle Yemen ve Hind'de yapıldıkları için bu adı almıştır. Kadınların başlarını örtükleri yemeniyi erkekler de vaktiyle fesin üzerine, sarık tarzında sararlardı. Yemeni dışarıdan geldiği gibi dahilde, İstanbul'un muhtelif yerlerinde de yapılırdı. Yorgan yüzleri, bohçalar, namaz seccadeleri de imal eden bu müesseselere "Basmahane", bunları yapanlara "Yazmacı" denilirdi. Vaktiyle yazmacı esnafı mühim olduğu gibi Kandilli yazmaları da meşhurdu. Bu yazmaların nakışlı pek zarif olmakla beraber renkleri de hiçbir zaman solmazdı. Üzeri açık ve ökçeli ayakkabıya da yemeni de denir. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s. 643.

¹¹² Mübahat Kütükoğlu, a.g.e., s.164.

¹¹³ Halil İnalçık, a.g.e., s.272.

¹¹⁴ Mübahat Kütükoğlu, a.g.e., s.176-178.

¹¹⁵ Çuka (Giy.) Yünden yapılan kumaş nevelerinden biri hakkında kullanılır bir tabirdir. Çuka yazılır, çuha okunurdu. Farsça olan bu kelime "Burhan-ı Kaati" da "yünden ederler. Maruf libastır ki Türkçe çuha derler" suretine edilmiştir. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s. 382.

¹¹⁶ Halil İnalçık, a.g.e., s.79.

¹¹⁷ Entari (Kıy.) Eskilerden üste giyilen iki tarafı yırtmaçlı, geniş kolları, iç etekliği uzun gömlek gibi elbisenin adı idi. Bunların en mükemmeli sarayda mahfuz Beyezit'in Bursa kumaşından yapılmış entarisidir ki teşhir için Londra'ya

yakasız olup inci yahut ipekten örme düğmelerle kapanır, *üç eteklilerin* yanlarında derin yırtmaçları olurdu. Bu şekilde iş yaparken ve ata binerken ön taraftan kaldırılıp kuşağın altına sokulup kolayca hareket imkânı sunardı. Şalvarın üstüne bağlanan kuşak yerine bazen tamamı gümüşten mamul kemer de kullanılırdı.¹¹⁸

Şalvar kadınların evde, erkeklerin ise hem evde, hem de dışarıda giydikleri bir kıyafet olan şalvar, üst kısmı geniş ve kırmalı, bacakları don gibi ayrı ve bol bir üstlüktü. Kadın ve erkek şalvarları arasında yalnız kumaş itibariyle fark vardı. Erkek şalvarlarının paçaları daha dar olanına potur, geniş olanına çakşir denmekteydi.¹¹⁹ Tarsus'ta giyilen şalvarlar ya çukadan, ya da kıldan yapılmıştı. Çuka şalvarlar genelde pahalıydı. Mesela 18 adet olan çuka şalvarın toplam değeri 1.710 kuruş iken, 21 adet kıl şalvarının toplam tutarı 348 kuruştur. Yani ekonomik seviyesi düşük olan insanlar sokakta çakşir giyerlerken, zenginler şalvarı tercih etmişlerdi. Hatta çuka şalvarlar en zenginleri diğerlerinden ayırt eden kıyafetlerden birisi olmuştur. Şalvar'ın yanında yine alt giyim eşyası olan pantolon kalemi çalışmamızda 20 adet olarak yer almaktadır.

İç giyim olarak kullanılan donların üzerine ise farklı elbiselerin giyildiği görülmektedir. Bunlardan ilki *entâridir*. Bu elbise kadınların hem yatarken hem de evin içinde günlük işlerini yaparken giydikleri basma ve patiska gibi ince kumaşlardan dikilen düz ve süssüz kadın esvabı olarak tanımlanmaktadır. Sultan II. Mahmut döneminde yapılan kıyafet düzenlemesine kadar ferace gibi entari de hem kadın hem de erkekler tarafından giyilmekteydi. Kadınlar entarilerini iç donun üstüne, erkekler ise entari, şalvar veya çakşirin üstüne tamamlayıcı bir unsur olarak giyilmiştir. Çalışmamızda 257 entari kalemi vardır ve yine neredeyse her tereke kaydına iki adet ortalaması düşmektedir.

Kızılmurad Mahallesinde yaşayan Esmahane Hatun İbneti Ömer 134 tereke içinde en çok 35 entariye sahip olan kişidir. Bu entariler terekeler içinde yapıldığı kumaşa göre ipek, basma, şekline göre kısa veya kullanılmış olduğu için köhne gibi evsafa isimlendirilip fiyatlandırılmıştır. Entariler uzun kollu olup, dar veya geniş kollara sahiptiler. Kollarda gerektiğinde kolay kullanımı sağlamak için ilik ve düğmeler bulunurdu.¹²⁰

---

gönderildiği zaman iki yüz bin lira kıymet konulmuştu. Gece yatarken giyilen entariye “gecelik” veya “gece entarisi” denilirdi. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.541.

¹¹⁸Mübahat Kütükoğlu, a.g.e., s.167-168.

¹¹⁹M. Zeki Pakalın, a.g.e., s. 307.

¹²⁰Mübahat Kütükoğlu, a.g.e., s. 168.

Yine bir dış üst giyim kıyafeti olan ihram, hacıların Mekke'ye gitmek, hac ve umre vazifelerini yerine getirmek için yün, pamuk ve ketenden dikişiz olarak giydikleri elbisenin genel adıdır.¹²¹. Çalışmamızda tereke kayıtlarında 3 adet olarak yer alan ihramın adet fiyatı 11,67 kuruşa denk gelmektedir.

Elimizdeki verilerden anlaşıldığı kadarıyla kadınların evde ve sokakta kullandığı eşyalar renkleri ve kaliteleri dışında belirli kalıplarla sınırlıdır. Yani bütün veriler bir araya toplandığında zengin kadınla fakir kadının aslında aynı tarzda giyindiği, farkın çeşit veya şekilde değil, kalitede ortaya çıktığı görülmektedir. Mesela soğuktan korumak için pek çok kişi kürk kullanmaktadır ama birinin kürkü 150 akçeyken, diğerinin kürkü 2400 akçe olabilmektedir. Bu durum şüphesiz kişilerin alım gücüyle yakından ilişkilidir. Buradan hareketle denilebilir ki 'Türk kadın giysisinin en önemli özelliği yüzyıllar boyunca aynı geleneksel çizgiyi korumasıdır.

Kadınlar sokağa çıkarken zerafet ve zenginliklerini gizleyen bir üst kıyafet giymek zorundaydılar. Ferace kadınların sokakta yaşmakla giydikleri üst elbisesi olarak tanımlanmıştır. Yazlık ve kışlık çeşitleri olan feracelerin yazın hafif ipeklilerden, kışın sof ve çuka gibi yünlü kumaşlardan yapıldığı bilinmektedir. Kışlık olanlarında giyenin ekonomik düzeyiyle uyumlu olarak kuzu, tavşan, sincap gibi kürklerle kaplandığı bilinir. Bu kaplama iki ön kenarından etek ucuna kadar yapılırdı. Bütün her yeri kaplanırsa buna kürk denilirdi Bir başka deyişle ferace kadınların Müslümanlık gereği örtünmek için giydikleri üstlüğün adıdır. Daha sonra bunun yerini çarşaf almıştır.¹²²

Elbisenin, gömleğin veya şalvarın üstüne giyilen yelek, hırka, cepken, fermane¹²³, salta¹²⁴, cebe¹²⁵ gibi üstlükler insanları soğuktan korurdu. Çalışmamızda 9 hırka, köhne ve

¹²¹ M. Zeki Pakalın, a.g.e., s. 39.

¹²² M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.601- 602.

¹²³ Fermene (Giy.) Kolsuz işlemeli bir nevi yeleğin adıdır. Salta, ceket, şalvar ve poturlara sırma ve kaytandan yapılan işlere de bu ada verilirdi. Bu tabirin fermene'den geldiğini söyleyenler olduğu gibi Hüseyin Kazım Bey "Türk Lügati"nde, Fransızca üsü ve harç manasına olan paraman kelimesinden geldiğini kaytan bükme nakışlı çuha ve aba", Hüseyin Kazım Bey'in "Türk Lügati"nde de "kısa ve işlemeli çuha, aba ve yelek" suretinde izah edilmiştir. Fermene daha ziyade Rumeli'de giyilirdi. M. Zeki Pakalın, a.g.e., 608.

¹²⁴ Salta; İpekli kumaş üzerine etrafı sırma ile işlenmiş geniş hırkadır. Endamın tamamen görünen modası zamanında örtülmek için icad olunmuş. Bütün endamı ve kalçaları örter. Zat-ı Şahanenin yedi ustası, kahya kadın ve iki katibe kalfalar memuriyetlerine tayin olundukları vakit Hazine-i Hassadan bu hırkalardan birer tane gelir. Huzur-ı şahaneye saltasız çıkmadıkları gibi resmi resmi günlerde de giyinmeğe mecburdurlar. Hazine-i Hassadan kalfaların üniformaları beden ve kollarına göre ve göğüsleri düzce inişle pek az açık, belden bir karış kadar aşağı etekli, kenarları vaktin modasına göre müzeyyen bir giyim idi. Buna (Avrupa) denirdi. Bu biçim galiba Avrupa' an geldiğinden galat olarak (Avrupa) denilmiş." Eskiden giyilen bir üstlük adıdır. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.107.

¹²⁵ Cebe (Ask.) Zırh demektir. "Kamus" ta, "halka şeklinde puldan yapılmış zırh" suretinde tarif olunan bu tabir için "Lehçe-i Osmani" de, "cevşen, yeğpare olmayan zırb, bazen meşir jırka" izahatı vardır. Cebe kelimesi vakit cevşen ile

basma olarak ayrı ayrı adlandırılan 120 yelek, çuka ve köhne çuka diye adlandırılan cepken, 7 salta, 3 adet de çuka fermane bulunmaktadır. İnalıcık'a göre saltalar işlemeli, sırmalı ve kadifeden yapılırdı¹²⁶. Salta, eski kıyafetlerimizde kolu yarık, omuza atılan kısa kaputumsu bir libastı ki ekseriya esnaf takımı kullanırdı. Bunun çapraz düğmeli, kolsuz ve yelek gibi içe giyilenine de (camadan) denirdi. "Eski Eserler Ansiklopedisi"nin *Camadan* maddesindeki izahı şöyledir: "Başlıca kadifelerden yapılır. Kolları dikişsiz olanlarına da cepken derler. Yakası ve kol kenarları sırma veya gaytanla süslenir. Gaytan sımsıkı ve adeta çiçekler, resimler teşkil edilerek işlenir. Buna salta da derler. Hülasa camadanla cepken, salta ve sarka birbirinden pek az farklı şeylerdir. İyi kumaştan ve iyi harçlı olarak yapılanlar oldukça para ederler. "Saltanın kadınlar tarafından giyilen nevi'nin bulunduğu ve bunun saraylılar tarafından da giyildiğini Leyla Hanım'ın (ölümü 1936) hatıratındaki (Harem ve Saray Adat-ı Kadimesi, Vakıf Gazetesi, 27 Kanunusani 1328) izahatı gösteriyor. Yine insanları soğuktan koruyan bir diğer kalem kürktür. Kökeni belli olmayıp, eskiden beri Türkçe'de kullanılan kürk, hem işlenmiş hem de işlenmemiş tüylü hayvan derilerini ifade etmekteydi.

Mübahat Kütükoğluna göre, "narh defterlerinde kürkler çok çeşitlidir. Zerdava, sincap, sansar, tilki, vaşak, çakal, çilkafa, göçen ve samur bunlara örnektir.¹²⁷ Kürk, tarih boyunca hemen hemen her toplumun ilgisini çekmiş olup, daha önceleri sadece giyinmek için kullanılırken bir zaman sonra süs, giyim aksesuarı olarak toplum içindeki itibarı ve statüyü gösteren bir unsur olarak karşımıza çıkmıştır. 18 adet kürk kalemi bize bu bölgenin insanının zengin olduğunu düşündürmüştür. Bunların toplam tutarı 5.468 kuruşken, birim fiyatı ortalaması 303,78'dir. Esmahane Hatun İbneti Ömer adına kayıtlı tereke, yüksek fiyatlı kıyafet ve ziynet eşyasına sahip bir kişi olduğunu göstermektedir. Terekesinde üç adet kürk kalemi mevcuttur. Çuka yüzlü kürk olarak kaydedilen bir adet kürk 2.550 kuruşluk değeriyle en yüksek kürk olarak kayıtlara geçmiştir. Vasilyus bin İlkesan'ın kürkü ise yine bir adetle 60 kuruşluk değeriyle en düşük kürk kalemidir.

Muşamba olarak da geçen yağmurluk, terekemizde iki adettir. Toplam tutarı 252 kuruş olarak yer aldığı için o gün itibarıyla kıymetli bir ürün olduğu düşünülmektedir.

---

müteradif olarak cebe ve cevşen diye kullanıldı. Memlük devletinde cebeciye zeredkâş denildiği gibi Osmanlılarda XV inci asır sonu ile XVI ncı asır başlarında cebeciye, bekter ismi verilirdi. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s. 261.

¹²⁶ Halil İnalıcık, a.g.e., s. 272.

¹²⁷ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri*, Enderun Kitapevi, İstanbul, 1983, s.255.

Erkek kıyafetlerinde üstte cepken veya entari giyilmekte, altta şalvar veya onun yerini sıkma, bazen de sıkmanın yerini potur ve pantolon almaktadır.¹²⁸

Kemerler kadınların ev içi giyim kuşamını tamamlayan aksesuar bele elbisenin üstüne takılan ve kuşağın yerini tutar türlerdir. Kuşak ve kemerlerin, soğuğa karşı koruma, vücudu dik tutma, elbiseyi gösterme, giyen kişinin statüsünü belirtme ve bazı eşyaların taşınmasını kolaylaştırma gibi çeşitli fonksiyonları vardı. Ayrıca çift kuşak, eski Türklerde bir tür ödüllendirme yoluydu.

Elimizdeki veriler kadınların kemere ve kuşağa önem verdiğini, farklı cins ve çeşitlerde kemer kullandıklarını göstermektedir. Terekelerde sekiz adet kemer kalemi mevcuttur. Kuşaklar ise, köhne, frenk¹²⁹, Trabluskâri iplik, harîr kuşak şeklinde yer almaktadır. Trabluskâri iplik, harîr kuşak 1.240 kuruşluk değeriyle kuşaklar içinde en yüksek kuşak kalemidir. Kuşak çeşitleri değerli metal olabildiği gibi kumaş da olabilmektedir. Ama genel tercihin sim yani gümüş olduğu görülmektedir. Diğer çeşitler de inci, altın ve kumaş olarak şaldır. Şekil olarak yarım ve tam kuşaklar vardır. Yarım kuşaklar ‘sim ön kuşak’ olarak tanımlanmıştır ve muhtemelen sırtta gelen kısım kumaştır. ‘Sim kuşak’ olarak belirtilenler de bir bütün olarak aynı cins materyalden yapılmış olmalıdır. Bunu en iyi, ikisi arasındaki fiyat farkından anlamaktayız. Çünkü genelde ön kuşak tanımı olanlar sadece kuşak tanımı olanlardan daha ucuzdur.

Anadolu kadın giyiminde kemerler önemlidir. Çünkü “Gelin kemeri- Sadet kemeri” dediğimiz bir tabir vardır. Nikah sırasında babası tarafından geline hediye edilen kemerin içi altın lira ile doldurulmuştur. Kemerde ne miktar servet bulunduğunu, baba ve kızıdan başka kimse bilemez. Gelin bu kemeri kuşanır. Kemerdeki servet, maddi güçlülere karşı bir güvence olarak saklanır.¹³⁰

İç giyim olarak kayıtlarda Bağdâdî ve Şam dârâyisinden *zıbın* ve *kûtahâneye* rastlanmaktadır. Bağdâdî pamuklu kumaştan yapılmaktadır. İç çamaşırları yeniçerilerin lâğvından sonra kurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye’nin kıyafetlerinde gömlek ve eşi olarak geçmektedir. Kaynaklarda mutlaka bir iç gömleğin giyildiği tespit edilmektedir.

¹²⁸ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı'nın Sosyo- Kültürel ve İktisadi Yapısı*, s.176.

¹²⁹ Frenk (Hal.) Şarkta Avrupalı yerinde kullanılır bir tabirdir. Fransızca Franc’tan bozmadır. “Lehçe-i Osmani” de “efrenç, Garbi Avrupalı” suretinde izah edilmiştir. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.635.

¹³⁰ Osman Kademoğlu, *Çeyiz Sandığı*, İstanbul, 1999, s.132.

Bu iç gömleklerin boyutları değişmekte ve genelde ince pamuklu kumaştan yapılmaktaydı.¹³¹

İç giyim kıyafetlerinde donlar vazgeçilmez giysilerdendir. Bunları tamamlayanlar arasında, iç giysi olarak değerlendirilemeyen ancak terekelerde donlarla birlikte zikredilen gömlekler yer almaktadır. Ayrıca listelerde fanile ve miltan olarak geçen ve günümüzde atlet görevi gören farklı bir kayıt da bulunmaktadır. Böylece terekelerde iç giysisi olarak don ve gömlekler başlığında fanileleri de zikredebiliriz. Donlar hem kadın hem de erkek terekelerinde bulunmaktadır. Kayıtlarda toplam 75 don geçmektedir. Muhtemelen mahremiyet arzeden bu kıyafetler herkeste olmasına rağmen vefat edenin yakınları tarafından terekelere konulmamış ve böylece kayıtlara geçmemiştir. Kayıtlarda çoğunlukla don ve köhne don olarak belirtilmiştir. Hangi kumaşlardan dokunduğuna dair bir bilgiye ulaşmasak da iç çamaşırların pamuklu kumaşlardan imâl edildiğini ve bunun yaygın olduğunu bilmekteyiz. Vücuda belden aşağıya giyilenlerde olduğu gibi donlar da uçkur veya bağlıkla bağlanırdı. Donlara takılan uçkurlar dar, şalvar veya çakşırın üzerine geçirilenler daha geniş olurdu. Kadın şalvarlarının üzerine takılan uçkurlar süslüdür ve görünür şekilde dışarı bırakılırdı.

Don ve gömlekleri bir tür iç çamaşırı olarak düşünebiliriz. Terekelerde bu iki eşyayı tamamlayan uçkurlardan bahsedilmektedir. Vücudun belden aşağı geçirilip giyilen her şey, belden uçkurla¹³² bağlanırdı. Uçkurlar kumaştan veya örgüden olabilirdi. İç çamaşıra takılan uçkurlar dar olurdu. Ama çakşır, şalvar gibi giysilere takılanlar enli ve uçları süslü olurdu. Öyle ki giyindikten sonra bu uçkur uçlarını süs diye dışarı çıkaranlar olurdu. Bizim verilerimizde 15 uçkur bulunmaktadır.

İç giyimin üzerine giyilen tüm elbiseler beden kıyafetlerinin tamamlayıcısıdır. Bu grupta şalvarlardan, seravile¹³³ ve yağmurluklara kadar geniş bir giyim grubuyla karşılaşmaktayız. İnsanın giyim sırasını göz önünde bulundurursak öncelik şalvarlardadır. Bunları entariler, hırka ve yelekler takip eder. Kürk, kaftan, cübbe ve dolamalar üst giysi olarak evde ve sokakta giyilebilirler. Kadınlar için sokak kıyafeti olan feraceler, bütün

¹³¹ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı'nın Sosyo- Kültürel ve İktisadi Yapısı*, s.167.

¹³² Uçkur (Giy.) Don ve Şalvarı bele bağlamak için uçkurluğun içine geçirilen uzun kuşak adıdır. Aslı öz Türkçe yuvarlak ve kuşak manasına iç ve kur kelimelerinden iç kuşağı manasına iç kurdur. "Eski Eserler Ansiklopedisi"nde (Müellifi Nureddin Rüştü Büngül, Uçkur Maddesi) bunlar iki metre kadar boyunda ve bir karış kadar eninde bezler üzerine az sırma ve çok ipeklidir. Gergeflerde işlenir bir nevi işlemedir. Eski erkekler bunu çakşıra takarak uçlarını işlemesi de görünür bir halde gezerlerdi. Bunların pek eski ve zarif işlemleri 5-6 liraya kadar satılır. Adileri ise 40-50 kuruştan ibarettir. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.541.

¹³³ Seravil (a.i.c. : Seravillat): 1. Şalvar. 2. Don. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.197.

giysileri örten üst kıyafetlerdir. Yağmurluk da yağmurdan korunma amacına matuf bir üst giyişidir.

Tereke kayıtlarımıza göre Tarsus'da bulunan şallar Acem, Trablus, Ankara menşelidir. Köhne, yün, basma, harir gibi muhtelif çeşitleri tezimizde geçmektedir. Entariler şal ve kuşaklarla bağlanırdı. Gerçi şal sadece bele bağlanmak için değil ferace şalı olarak farklı kullanım amaçlarına da matuftu. Yaptığımız istatistikî çalışmada Acem şalının oldukça kıymetli olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu gruptaki eşyalardan biri de yöresel bir kıyafet olan peştamallardır. Çalıştığımız tereke kayıtlarında 9 adet peştamal yer almaktadır.

Ayak giysileri grubunda çorap ve ayakkabı türünden çeşitli eşyalar bulunmaktadır. Çorap sadece 36 adet olarak zikredilirken ayakkabıların birçok türünü görmekteyiz. Kadın ve erkek ayakkabıları şekil, renk ve zarâfet itibariyle farklıydı. Tamamı kadın terekelerinde yer alan mestlerin¹³⁴ bilhassa kadınlar tarafından giyildiği anlaşılmaktadır. Erkekler çoğunlukla pabuç, başmak, kundura, yemeni¹³⁵ ve çizme giyerdi. Bunlardan pabuç ve çizme kadınlar tarafından da giyilen ayak giysilerindedir.

Türklerin Orta Asya'dan Osmanlı'ya kadar en fazla kullandıkları ayakkabı çeşidi çizmedir. Minyatürlerde en çok sarı ve kırmızı çizmeler görülmektedir. Çizme dışında içedik-başmak, mest-pabuç, tomak, filâr, terlik, daha sonraları galoş ve kundura kullanılmıştır. Mest, üstü altı yumuşak sahtiyandan olup boğazlı, yani konçludur. Kolay giyilip çıkarılması için biraz boldur. İç edik yani başmak da mest gibidir. Burnu küt, kısa yüzlü, topuk kısmı sert ve altı kösele idi. Topuklu hafif bir ayakkabı olan filâr, topuklu olup beyaz, sarı ve kırmızı renklerde kurdelelerle hayli çekici görünmektedir. Zenne

---

¹³⁴ Mest (San.) Yekpare ve yarıksız lapçın ayakkabısına verilen addır. Abdest alınırken üzerine mesh verildiği için tahrife uğrayarak meydana gelmiştir. Asıl Türkçesi "Edik"tir. Eskiden pabuçla ve kundura ile giyerlerdi. Şimdi de lastikle giyenler vardır. Başka renkleri bulunmakla beraber en ziyade siyah ve sarı renkler kullanılırdı. Resmi kıyafetlerde muayyen olan renkleri kullanmak mecburiyeti vardı. Bunlar alekser kırmızı ve sarı idi. Mestin bir parça uzun konçlusuna "çizme" denilir, bu da pabuçla giyilirdi. Mest pabucu erkekler gibi kadınlar da giyerlerdi. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.491.

¹³⁵ Yemeni (Kıy.) Alaca boyalı, üzerine kalıpla renkli çiçek resimleri basılmış ince bez ve yazma çember adıdır. Vaktiyle Yemen ve Hind'de yapıldıkları için bu adı almıştır. Kadınların başlarını örtükleri yemeniyi erkekler de vaktiyle fesin üzerine, sarık tarzında sararlardı. Yemeni dışarıdan geldiği gibi dahil de, İstanbul'un muhtelif yerlerinde de yapılırdı. Yorgan yüzleri, bohçalar, namaz seccadeleri de imal eden bu müesseselere "Basmahane", bunları yapanlara "Yazmacı" denilirdi. Vaktiyle yazmacı esnafı mühim olduğu gibi Kandilli yazmaları da meşhurdu. Bu yazmaların nakışlı pek zarif olmakla beraber renkleri de hiçbir zaman solmazdı. Üzeri açık ve ökçeli ayakkabıya da yemeni de denir. M. Zeki Pakalın, a.g.e., s.478.

(kadın) veya merdane (erkek) terliğinin yanında aba ve kuzu derisinden yapılan çok fazla terlik çeşidi mevcuttur.¹³⁶

Kütükoğluna göre, gayrimüslimlere, ithal olan ve serâseler gibi içinde altın ve gümüş tel bulunan ağır kumaşları giymelerine müsaade olunmazdı. Ancak atlas, kutni¹³⁷, bogası, alaca¹³⁸ ve yerli malı çukalardan dikilmiş kıyafetler giyebilirlerdi. Bunların yanında sürmâî (koyu mavi/ lacivert) siyahı tercih etmeleri gerekiyordu. Yahudi kadınlar ferace giymeyip, sadece mavi Bursa kutnisinden fistan giyebilirlerdi. Başlarına atlas ve kutni arakiyye giyebilirler, ayakkabıları ise, şîrvânî paşmak ve kundura olabilirdi. Ermeniler de Yahudiler gibi aynı tarzda giyinmek ve farklı olarak başlarına alaca kuşak sarmak durumunda idiler. Osmanlıda Müslüman teba da mesleklerine göre giyinirdi. İلميye, seyfiye ve kalemiye mensuplarının, vezir veya kâtibin, kadı veya müderrisin, esnaftan birinin kıyafetleri başka başka idi.¹³⁹ Çalışmamızda gayrimüslimlerin sayısı az olmasına rağmen Tarsus bölgesinde Müslümanlarla aynı tür kıyafetleri giydiği ama kadın ve erkek gayrimüslimlerin kıyafetlerinin değerinin Müslümanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Giyim kuşam çeşitliliği ve birim fiyatlarının yüksekliği gösteriyor ki bir liman kenti olarak Tarsus'a pek çok bölgeden farklı giyim kuşam eşyaları gelmiştir. Örnek olarak Acem Şalı, Trablus Kuşağı, Halepkâri İplik Peştamal, Hintkâri Başmak, Maraşkâri Siyah Kuş, Ankara Tiftik Şalı gibi kalemler bölgede birbirinden farklı zengin bir ürün çeşitliliğinin mevcudiyetini göstermektedir. Bu çeşitlilik Tarsus'un canlı bir ticaret merkezi olduğunu göstermektedir. Bunlar aynı zamanda eşyanın cinsini, imalat tarzını, hammaddesini ve imalat yerini gösteren bilgiler vermektedir.

¹³⁶ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı'nın Sosyo- Kültürel ve İktisadi Yapısı*, s. 161.

¹³⁷ Kutni : Alaca benzeri bir kumaş olan kutni, atkısı pamuk ve çözücü ipek olan yollu bir kumaştır. Şam Gaziantep, Halep, Bagdad, Bursa, İstanbul'da dokunur. Hindistan'dan ithal olunurdu. H. Örcün Barışta, *Türk El Sanatları*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ağustos, 2015, s.103. Kutninin ana vatani Hindistan'dır. Kendine has renkleri, dokunuşu ve desenlerinin çeşitliliği ile Doğu memleketlerine özgü bir kumaştır. Kadın üst giysisi olarak kutnudan üçetek, içi astarlı entari, şalvar yaygın bir kullanım şekli idi. 105 Osmanlı döneminde Güneydoğu- Anadolu'da pamuk ve ipek karışımı bir kumaştır. Halil İnalçık, a.g.e., s.72.

¹³⁸ Alaca : Kaşgari'de Divan-ı Lugat-it Türk, B. Atalay yayını: barçın) yalak barçın tarifi, alaca ve kutni tarifine uyar. XIII. Yüzyıldan beri Hindistan, İran ve Türkiye'de tüketimi olan ipek- pamuk karışımı bir grup kumaş çeşidine kutni ve alaca denir. Bu kumaşın özelliği ipliğin dokumadan önce yer yer boyanarak dokumada deseni bu iplikle sağlamadan ileri gelir. H. Örcün Barışta, a.g.e., s.102.103.

¹³⁹ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı'nın Sosyo- Kültürel ve İktisadi Yapısı*, s.161.

4.3. Ziyet Eşyaları

Giyim/Kuşam eşyalarında olduğu gibi benzer kriterler esas alınarak ziyet eşyaları için hazırladığımız aşağıdaki tablo takı ve mücevher türünden kıymetli eşyalar hakkında ilgili 42 tereke kaydından elde edilen miktar, tutar ve bunlarla ilgili bazı oran hesaplamalarını göstermektedir.

Tablo 4. Ziyet Eşyalarına ait veriler.

Sıra	Ziyet Eşyasının Adı	Adedi	Toplam Tutarlar (Kırş)	Birim Fiyat Ortalaması (Kırş)	Toplam Adete Oranı (%)	Toplam Tutara Oranı (%)
1	Altun (Tezhipli) Kelâm-ı Kadîm	2	2.000	1000	0,28	2,02
2	Altun Gerdan	16	5.952	372	2,25	6,00
3	Altun / Mücevherli Küpe	12	3.065	255	1,69	3,09
4	Altun / Mücevherli Yüzük	5	1.690	338	0,70	1,70
5	Altun / Mücevherli Bilezik	4	9.500	2375	0,56	9,58
6	Altun Arpacık	1	110	110	0,14	0,11
7	Altun Çelme	1	72	72	0,14	0,07
8	Altun Hatme/Mühür	2	100	50	0,28	0,10
9	İğne	2	5.700	2850	0,28	5,75
10	Mücevherli Çiçek	2	11.000	5500	0,28	11,09
11	Mücevherli Pervani Bürük	1	200	200	0,14	0,20
12	İngiliz Lira	18	1.980	110	2,53	2,00
13	İslambol Altuni	1	24	24	0,14	0,02
14	Kadim Gazi Altuni	17	409	24	2,39	0,41
15	Nısf-1 Gazi	18	297	17	2,53	0,30
16	Adile Altuni	2	38	19	0,28	0,04
17	Lira-i Osmanî	297	30.655	103	41,77	30,91
18	Mecidiye Altuni	57	5.536	97	8,02	5,58
19	Mahmudiye	11	909	83	1,55	0,92
20	Mahmudiye Nısfı	2	43	22	0,28	0,04
21	Rubiye Altını	2	20	10	0,28	0,02
22	Rubiye	3	305	102	0,42	0,31
23	Yıldız Altuni	1	51	51	0,14	0,05
24	Yirmilik Gazi Altuni	2	40	20	0,28	0,04
25	Bakır Beyaz Beşlik Para	100	587	6	14,06	0,59

26	Dirhem Gümüş	2	10	5	0,28	0,01
27	Gümüş Beğ Bucağı	1	100	100	0,14	0,10
28	Gümüş Bilezik	7	160	23	0,98	0,16
29	Gümüş Burun	6	140	23	0,84	0,14
30	Gümüş Gerdan	1	30	30	0,14	0,03
31	Sim İğne Kutusu	1	400	400	0,14	0,40
32	Gümüş el legeni ve ibrik	1	4.120	4120	0,14	4,15
33	Gümüş Kaşık	3	22	7	0,42	0,02
34	Gümüş Kuşak	5	1.295	259	0,70	1,31
35	Gümüş Sürmedenlik	2	30	15	0,28	0,03
36	Yüzük	1	15	15	0,14	0,02
37	Gümüş Yüzük	2	75	38	0,28	0,08
38	Gümüş Zarf	37	1.721	47	5,20	1,74
39	Gümüslü Ceviz Kesile	1	600	600	0,14	0,60
40	Gümüslü Kılıç	4	2.365	591	0,56	2,38
41	Gümüştan Kise Ma'a Mühür	2	300	150	0,28	0,30
42	Gümüştan Şeker Kabı	1	100	100	0,14	0,10
43	Gümüş Kehribar Cigara Takımı	1	80	80	0,14	0,08
44	Çubuk	2	260	130	0,28	0,26
45	Kehribar Çepni Takı	1	200	200	0,14	0,20
46	İncu	11	300	27	1,55	0,30
47	Yalancu İncu	1	20	20	0,14	0,02
48	Tarak	5	69	14	0,70	0,07
49	Tesbih	1	100	100	0,14	0,10
50	Mücevherli Kebir Kehribar Takım	1	1.500	1500	0,14	1,51
51	Kehribar/ Mercan Tesbih	4	207	52	0,56	0,21
52	Muhtelif Saat	4	700	175	0,56	0,71
53	Basma Sarı/Altın Saat Maa Zincir	3	1.652	551	0,42	1,67
54	Gümüş Çekme Baston	1	15	15	0,14	0,02
55	Muhtelif Mücevher / Takı	20	2.306	115	2,81	2,33
	TOPLAMLAR	711	99.175	139		

Giyim/kuşam eşyalarıyla ilgili tabloda olduğu gibi bu tabloda da adet, tutar, toplam adete ve tutara göre kalem bazında oranlar üzerinde durmak gerekmektedir.

Toplamda 42 terekede 55 çeşit olarak yer alan kıymetli takı ve mücevherlerin adet sayısı 711'dir. Lira-i Osmanî 297 adetiyle listedeki en yüksek sayıdaki kalemdir. Ondan sonra 100 Bakır Beşlik Para ve 57 Mecidiye Altunu kalemleri gelmektedir.

Kıymetli eşya olarak terekelerde tek kayıtle yer alan kalemlerin sayı ve çeşidinin yüksek olması doğaldır. Nitekim 18 kalem takı veya mücevher incelenen tereke kayıtlarında bir adetle, yine 18 kalem değerli eşyanın da iki adetle yer aldığı görülmektedir. Üç adetli eşyaların kalem sayı da yine 3'tür.

Birim fiyatı üzerinden en kıymetli kalem, 2 adetle altın üzerine işlemeli Mücevherli Çiçek kalemidir ve her biri ortalama 5.500 Kuruş'tur. Burada şu ayrıntıyı vermek gerekir ki, Tereke tablolarında görüleceği üzere bu iki çiçekten biri 1.000, diğeri ise 10.000 Kuruş kıymetlidir. Yani tüm terekeler içerisinde en kıymetli mücevher 10.000 Kuruş'luk değeriyle diğerlerine kıyasla hayli yüksek bir kıymete sahiptir.

Bu kalemi 4.120 Kuruş'luk değeriyle tek kayıtle yer alan Gümüş El Legeni ve İbrik Takımı takip etmektedir. Sırf gümüş olarak bu ölçüde yüksek bir değerde olmasının mümkün olamayacağı düşünülecek olursa aynı zamanda sanat değeri açısından hayli kıymetli bir takım olması muhtemeldir.

Birim fiyat ortalaması itibariyle üçüncü sırada da 2.850 Kuruşluk değerleriyle 2 İğne kalemi yer almaktadır. Burada da Mücevherli Çiçek kalemine benzer bir durum söz konusudur. İğnelerden biri 300 Kuruş olup, diğeri 5.400 Kuruşluk değeriyle yine tüm terekeler içindeki ikinci en kıymetli kalem olarak yer almaktadır. Listedeki kalemlerin, bundan sonra birbirinden çok uzak olmayan fiyat aralıklarıyla birbirini takip ettiği tabloda görülebilir.

Listede birim fiyatları itibariyle en düşük kıymete sahip ürünler ve değerleri de şöyle sıralanmaktadır:

Gümüş Dirhem 5 Kuruş, Bakır Beyaz Beşlik Para 6 Kuruş ve Gümüş Kaşık 7 Kuruş değerindedir.

Ziynet eşyası kalemlerinin her birinin ayrı başlık olarak listede yer alması hususunda herhangi bir tereddüt söz konusu olmadı. Bu isabetli bir değerlendirme imkânı için hatta kaçınılmazdır. Nitekim yukarıda da görüleceği üzere aynı ismi taşıyan (Mücevherli Çiçek) iki üründen birinin fiyatı 1.000 Kuruş iken diğeri 10.000 Kuruş olabilmektedir. Bu yüzden giyim kuşam ürünlerinde olduğu gibi benzer veya aynı ismi taşıyan ürünler şeklinde ayrıca ve genel bir değerlendirme yapmak ziynet kalemleri için sağlıklı bilgilendirmekten uzak, hatta yanıltıcı olacağından tek başlık altında birleştirme yoluna özellikle gidilmemiştir.

Mücevher ve Takı kalemlerinde çeşit sayısı 55'dir. Giyim kuşama göre hayli düşük bu çeşitlilik miktarı, kıymetli ürün olmaları itibariyle anlaşılır bir durumdur. 134 terekeden yalnızca 42'sinde kaydı bulunan bu kıymetli kalemlerin adet sayısı 711'dir. Kayıtlar yalnızca 42 terekede geçse de giyim kuşamla birlikte ele aldığımız 134 tereke kaydı açısından değerlendirdiğimizde;

Kişi başına düşen kıymetli eşya sayısı $(711/134)$ 5,30 Adet.

Kişi başına düşen kıymetli eşya tutarı $(99,175/134)$ 740,11 Kuruş

Burada kişi ifadesini genellikle bir aile olarak anlamak da mümkündür. Bunun istisnası hanımlar ve gurbette iken vefat edenler adına kayıtlı terekelerdir. Çünkü bu iki grupta yer alan tereke tutarları ailenin servetinin tamamına değil bir kısmına karşılık gelmektedir.

Tabloda Birim Fiyat Ortalaması sütunundan sonra Toplam Adede Oranı sütunu gelmektedir. Bu sütunda her bir kalemin toplam adet olan 711'e oranını verdik. Bu oran üzerinden toplumda ilgi gösterilen takı veya mücevherlerin yaygınlığı hususunda kısmen fikir edinmek mümkündür. Bu oran listede yer alan adetlerin çokluğu veya azlığıyla paraleldir.

Tabloyu bu açıdan incelediğimizde, ilk sekiz sıradaki kıymetli eşyalar aynı zamanda yatırım anlamı taşıyan altın çeşitleridir. Daha önce de belirtildiği gibi Lira-i Osmanî en yaygın sahip olunan kalemdir ve 297 adediyle toplam adede oranı % 42'dir. Sırasıyla Bakır Beyaz Beşlik Para 100 adediyle % 14, Mecidiye Altunu 57 adediyle % 8'lik oranlara sahiptirler. Süs eşyası olarak 37 adediyle en çok Gümüş Zarf'ın yaygın olduğu görülüyor ki toplam adede oranı % 5'dir. İlginç olan bugün en yaygın takı çeşidi olan küpenin 12 çift % 1,69, yüzüğün 5 adet % 0,70 ve bileziğin 4 adet olarak % 0,56'lık yaygınlık oranlarıyla o dönemde kullanımının hayli düşük olmasıdır.

Tablonun son sütununda, takı ve mücevher kalemlerinin toplam tutarı olan 99.175 Kuruş'a nispetle her kalemin değerinin yüzdelik oranları verilmiştir. Mesela 5 adetle listede yer alan Altın Mücevherli Yüzük kalemi 1.690 kuruşluk toplam değeriyle, bütün takı ve kıymetli eşyaların toplam değeri içinde % 1,70'lik bir orana sahiptir. Bu kategoride ilk sırayı yine Lira-i Osmanî, onun ardından Mücevherli Çiçek ve Altın / Mücevherli Bilezik şeklinde ziynet eşyaları toplam tutarlarına göre sıralanmaktadır. Bu sütundaki

verilerle adet veya birim fiyattan bağımsız olarak herhangi bir kalemin toplam tutara nispetle sahip olduğu oranı ortaya koymaya çalışıldı.

Ziynet eşyalarına sahip olmak hususunda dönemin insanının temel motivasyonunu tespit etmek açısından yukarıdaki tabloda mevcut kalemleri birkaç açıdan tasnife tabi tutmanın daha net bir fikir vereceği düşünülebilir. Mesela mevcut ziynet eşyaları içinde doğrudan servet birikimini veya bugün daha sık kullandığımız tabirle yatırım amacını taşıyan kalemler şunlardır:

Lira-i Osmanî, Mecidiye Altunu, İngiliz Lira, Mahmudiye, Mahmudiye Nısfı, Kadim Gazi Altuni, Nısf-ı Gazi, Yıldız Altuni, Yirmilik Gazi Altuni, Adlî Altuni, İslambol Altuni, Rubiye Altuni.

55 kalem ziynet eşyası içinde 12 kalemin doğrudan yatırım amacı taşıyan kalemler olduğunu görülmektedir. Bununla birlikte bu altınların bazen bir veya birkaçının bir araya getirilerek kolye yapıldığı, kadınlara ait başlık ve kemerlerin süslemelerinde kullanıldığı, zenginlik göstergesi olarak bu tür kullanımlara rağbet edildiği düşünülürse, yalnızca yatırım amacından ibaret olmayıp, ziynet mahiyeti kazandıkları da söylenilebilir. Nitekim darphanede basılan pek çok altın türünün süs eşyası olarak kullanılmalarının yakın zamana kadar Anadolu'da da yaygın olduğunu bilinmektedir. Hatta yüzük, küpe ve kolyelerde darphane çıkışlı muhtelif altın türlerinin süs eşyası olarak kullanımı halihazırda devam etmektedir.

Toplam adeti 711 olan ziynet eşyalarının 531 adeti yukarıda bahsi geçen ve yatırımlık vasfı önde olan kalemlere aittir. Bu kalemlerin toplam tutarı ise 40.894 Kuruş'tur. Tüm ziynet eşyalarının toplam tutarı olan 99.175 Kuruş'un yarısından daha az bir miktara tekabül ediyor ki, bu orandan hareketle adet itibariyle değilse bile tutar itibariyle süs ve sanat değeri olan kalemlerin toplam tutarının, doğrudan yatırım amacı taşıyan kalemlere nispetle daha fazla olduğu görülmektedir.

Doğrudan süs amacı taşıyan kalemler ise şunlardır:

Altun Gerdan¹⁴⁰, Altun Mücevherli Yüzük, Altun Mücevherli Bilezik¹⁴¹, Altun Mücevherli Küpe¹⁴², Altun Arpacık, İğne¹⁴³, Mücevherli Çiçek, Mücevherli Pervani

---

¹⁴⁰ Gerdanlık Kolye kelimesi her ne kadar boyun takılarının tümüne verilen isim olarak anlaşılırmaktaysa da, aslında bu takı grubunun sadece bir çeşidini karşılamaktadır. Genellikle tek öğeli boyun takılarına kolye; boynu saran takılara boyunluk; çok öğeli olanlara da gerdanlık denilmektedir. Boynu sıkı sıkıya saran veya dekolte üzerine uzanan çeşitli

Bürük, Gümüş Bilezik, Gümüş Burun, Gümüş Gerdan, Gümüş Kuşak, Gümüş Yüzük, Kehriban Çepni Takı, İnci, Mücevherli Kehribar Takımı, Muhtelif Mücevher Takı.

Yine gümüş, altın veya mücevher niteliğindeki madenlerden mamul aynı zamanda sanat değeri olan ve bu yönüyle ziynet kategorisinde değerlendirdiğimiz kalemler ise şunlardır:

Altun Tezhibli Kelam-ı Kadim, Altun Hatme, Gümüş El Legeni ve İbrik, Gümüş Kaşık, Gümüş Sürmedenlik, Gümüş Zarf, Gümüş Ceviz Kesile, Gümüşlü Kılıç, Gümüşten Kise maa Mühür, Gümüşten Şeker Kabı, Gümüş Kehribar Cigara Takımı, Çubuk, Tarak, Tesbih, Kehribar/Mercan Tesbih, Basma Sarı Altın Saat maa Zincir, Gümüş Çekme Baston

Yukarıda sıralanan süs ve sanat değeri olan kullanım eşyalarının adet ve tutar itibariyle ciddi bir yekûn teşkil ettiği ilgili tablodan daha detaylı olarak incelenebilir. Bu detaylarda, Tarsus'da ziynet eşyalarının yatırımın yanı sıra, süs eşyası olarak rağbet gördüğünü, yine bazı kalemlerin sanat değeri açısından geleneksel el işçiliğine örnek teşkil ettiği görülmektedir.

Bu çeşitlilik ve yaygınlıktan hareketle bugün olduğu gibi incelediğimiz dönemde de tarım ve ticaretin hayli canlı ve yoğun olduğu bilinen Tarsus bölgesinde, gerek kadınların gerekse erkeklerin belli düzeyde bir servete sahip olduğunu söylemek mümkündür. Ziynet eşyası itibariyle sahip olunan servetin yarısından fazlası süs ve aksesuar vasfı öne çıkan kalemlere yatırılmaktadır. Kuşkusuz bunların da zaman zaman alınıp satıldığı ve aynı zamanda değerini muhafaza ediyor olmasından ötürü dolaylı olarak yatırım niteliği taşıdığı düşünülebilir. Fakat bu alım satımların, diğer yatırım araçları gibi her an para yerine geçen kıymetler olmadığını, bugünden yarına sık sık alınıp satılmadığını, daha çok şahsî süs ve kullanım eşyası olarak uzun süre sahipleri tarafından muhafaza edildiklerini varsaymak

---

boydaki gerdanlıklar, Osmanlı kadını simgeleyen takılardandır. Gerdanlıklar umumiyetle altın, inci ve gümüşten yapılır, süslemelerinde ise değerli taşlar kullanılır. Tevhide Özbağı, "Geleneksel Türk Takıları". Türkler Ansiklopedisi. C. VII. , Yeni Türkiye Yay. Ankara, 2002, s.791.

¹⁴¹ Bilezik kelimesinin aslı bilek bezeği (bilek süsü) olup zamanla kısalmıştır. Kadınların eskiden beri kollarına altın, gümüş, altın ve gümüş üzerine elmas, zümrüt, yakut ve diğer kıymetli taşlarla süslü bilezikler taktığı bilinmektedir. Reşat Ekrem Koçu, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Sümerbank Kültür Yay. Ankara, 1969, s.38.

¹⁴² Küpe, genel olarak bir kadın takısıdır, erkekler tarafından nadiren kullanılır. Zengin görünümlü küpeler, Osmanlı saray kadınının görünümünde önemli yer tutar. Ayrıca basit, sade ve kısa sallantılı küpeler, özellikle alt tabakadan saray kadınları ve halk tarafından da çok kullanılmıştır. İrepoğlu, Gül "Bir İmparatorluğun Görkemi Osmanlı Mücevheri". P Dergisi Sanat Kültür Antika (17), 2000, s.109-110.

¹⁴³ Yaka İğnesi: Kadınların kullandıkları aksesuarlardan birisi de, yakalarına taktıkları iğneli süstür. Bu tür iğneler broş adıyla yaygındır. "Kadınların yakalarına veya başlarına taktıkları mücevherli büyük iğne" demek olan broş kelimesinin aslı Fransızca'dır. Reşat Ekrem Koçu, a.g.e., s.46.

mümkündür. Bu da servetin çok sık el değıştirmediğini, ekonomik hayatta belli bir istikrar ve sürekliliğin muhafaza edildiğini göstermektedir.

4.4. Kadınlara Ait Tereke Kayıtları

Toplamda 18 kadın terekesinin mevcudiyetinden yukarıda bahsetmiştir. Kadınların adına kaydedilmiş bu terekelerde yer alan giyim, kuşam ve ziynet eşyalarının adet ve fiyatlarını bir arada vermenin, bu kalemlere toplu bir bakışın dönemin kadın giyimi ve tercih edilen ziynet eşyaları açısından ilgilerini, dolayısıyla bir bakıma moda eğilimlerini verecektir. Aynı durum kadının şahsi serveti ve dolayısıyla ekonomik gücü veya güçsüzlüğü açısından da anlamlı olacaktır. Tabloda ayrıca terekelerin ait olduğu kadınların isimlerini vermeyi gerekli görülmemiştir. Çünkü yukarıda tablolar kısmında bu kayıtlara ait bütün detaylar görülebilir. Biz burada kime ait olduğunu veya diğer genel bilgileri bir kenara bırakarak 134 tereke içerisinde 18 kadın terekesinin içeriğini toplu olarak ortaya koymanın, tezin temel konusu açısından da anlamlı sonuçlara ulaşmamızı temin edeciğini düşündük.

Tablo 5. Kadınlara ait 18 adet tereke kaydının birleştirilmiş dökümü.

Kadınlara Ait 18 Adet Tereke Kaydının Birleştirilmiş Dökümü					
Sıra	Giyim Kuşam ve Ziynet Eşyası	Miktar	Birim	Tutar	Birim Fiyat
1	Aba	9	Aded	119	13
2	Mile aba	1	Aded	5	5
3	Mile entari	7	Aded	130	19
4	Altı parmak entari	2	Aded	140	70
5	Entari	12	Aded	222	19
6	Köhne Entari	7	Aded	157	22
7	Kumaş entari	1	Aded	100	100
8	Parça entari	2	Aded	160	80
9	Suzanî entari	1	Aded	20	20
10	Yelek	8	Aded	63	8
11	Terki heybe	1	Aded	5	5
12	Heybe	1	Aded	14	14
13	Basma entari	2	Aded	30	15

14	Basma gömlek	1	Aded	5	5
15	Başmak	1	Aded	8	8
16	Beyaz mendani entari	1	Aded	100	100
17	Boğça	1	Aded	5	5
18	Çuka Fermane	1	Aded	45	45
19	Çuka salta	1	Aded	28	28
20	Çuka şalvar	1	Aded	120	120
21	Mile şalvar	1	Aded	10	10
22	Ehram	1	Aded	5	5
23	Köhne gömlek	6	Aded	38	6
24	Gömlek	13	Aded	179	14
25	Çarşaf	7	Aded	145	21
26	Çevre	1	Aded	20	20
27	Çizme çift	1	Çift	12	12
28	Mest ve Papuç	1	Çift	33	33
29	Fermani	1	Aded	120	120
30	Köhne kuşak	3	Aded	12	4
31	Müsta'mel Trablus kuşağı	1	Aded	60	60
32	Kuşak	1	Aded	10	10
33	Şal kuşak	1	Aded	24	24
34	Peşkir	4	Aded	25	6
35	Seravil	1	Aded	10	10
36	Şalvar	2	Aded	60	30
37	Terlik	3	Aded	6	2
38	Uçkur	2	Aded	10	5
39	Yün perde	1	Aded	15	15
40	Altun (...)	3	Aded	590	197
41	Adile altuni	2	Aded	38	19
42	Altun arpacık	1	Aded	110	110
43	Altun gerdan	6	Aded	1.902	317
44	Altun Küpe	7	Çift	480	69
45	Anber kabı üzerinde üç ur'iyye	3	Aded	15	5
46	Bir çift küpe ve Sim Kuşak		Aded	445	#SAYI/0!
47	Bir çift sim bilezik	1	Çift	20	20
48	Cedid gazi	4	Aded	100	25
49	Cedid gazi nısf	6	Aded	75	13
50	Cedid gazi rubiyesi	1	Aded	7	7
51	Çarhlı rubiye	5	Aded	296	59
52	Fil Tarak	3	Aded	30	10
53	Gazi altun	8	Aded	187	23

54	Gerdan üzerinde gazi cedi	10	Aded	200	20
55	Gümüş gerdan	1	Aded	30	30
56	Gümüş sürmedenlik	2	Aded	30	15
57	Gümüşden anber kabu ma'a zincir	1	Aded	15	15
58	İslambol altunı 1 Mahmudiye 1	1	Aded	26	26
59	Kadim gazi altun	1	Aded	28	28
60	Kotonî entari	5	Aded	404	81
61	Mahmudiye	1	Aded	85	85
62	Mahmudiye altuni	8	Aded	592	74
63	Mahmudiye nısfı	2	Aded	42	21
64	Mercanlı kol bağı	1	Aded	50	50
65	Nısf-ı gazi	13	Aded	298	23
66	Rub'iyeye altunı	2	Aded	20	10
67	Sim burma	2	Çift	60	30
68	Sim Yüzük	1	Aded	50	50
69	Üç ayaklı altun küpe	1	Çift	40	40
70	Yaldız altun	1	Aded	51	51
71	Yüzük	1	Aded	15	15
TOPLAMLAR		216		8.601	

Tarsus terekelerine ait verileri mukayese ettiğimizde şunları söyleyebilir:

Tüm terekelerde yer alan giyim, kuşam ve ziynet eşyalarının toplam aded sayısı (2097+711) 2.808'dir ve bunlardan sadece 216 kalemi kadın terekelerinde yer almaktadır ve oranı % 7,69'dur.

Aynı şekilde kadın terekelerinde yer alan giyim, kuşam ve ziynet eşyalarının toplam tutarı 8.601 Kuruş'tur ve ilgili kalemlerin tüm terekelerdeki toplam tutarı olan 150.299 Kuruşa oranı % 5,72'dir.

Bu rakamlara baktığımızda kadınlara ait giyim kuşam ve ziynet eşyalarının tüm terekelere oranının düşük olduğu görülecektir. Fakat genel değerlendirme açısından 111 Müslim ve 5 gayrimüslim erkek adına kayıtlı yani 116 terekeye karşılık 18 terekeden elde edilmiş oranlar olduğunu da göz ardı etmemek gerekir. Diğer bir ifadeyle erkek ve kadın tereke sayılarının birbirine yakın olması durumunda oranların da birbirine hayli yaklaşacağı açıktır. Kaldı ki erkek tereke kayıtları içinde olmasına rağmen yüklü miktarda ziynet eşyasının ve erkek terekelerinde yer alan pek çok kadın giyim kuşam ve ziynet eşyasının varlığı da bu farkı kapatacak diğer bir faktördür.

Bu bölümün başında da belirttiğimiz üzere, çalışmamızın ait olduğu 19. asrın son çeyreğinde Tarsus bölgesindeki sosyal, ekonomik ve kültürel hayata ait verileri ortaya koyacak ölçüde yeterli çalışmalar olmadığı için ulaştığımız bütün bu neticeleri çok yönlü olarak değerlendirme ve karşılaştırma imkânı bulunulmamıştır. Bununla birlikte dört farklı tabloda gösterdiğimiz ve kısmen de olsa istatistiki değerlendirmelerle ulaştığımız bu neticelerin, yapılacak yeni çalışmalar için karşılaştırma imkanı sunması açısından faydalı olacağını düşünüldü.

5. SONUÇ

Tarsus tarımın yanı sıra, kara ve deniz ticaretinin hareketli oldu bir bölgede yer almaktadır. Bu sayede ekonomik hayatının Osmanlı coğrafyasının pek çok bölgesine göre daha zengin olduğu varsayılabilir. Farklı kültür ve milletlere açık bir şehir olmasından ötürü aynı zamanda kültürel hayatının da ekonomisi gibi hareketli ve zengin olduğunu kabul edebilebilir. Nitekim hayli eskilere dayanan tarihi itibariyle pek çok medeniyete şahitlik yapmış, bazen önemli tarihi hadiseler sahne olmuştur. Bu sayede Tarsus'un zengin bir medeniyet ve kültür birikimine sahip olduğunu söylenilebilir.

Bu zenginlik ve hareketlilik inceleme konumuz olan giyim kuşam ve ziyet eşyalarının diğer pek çok bölgeye göre Tarsus ve çevresinde daha yaygın şekilde yer almasını ve kullanılmasını sağlamıştır. Nitekim ilgili tablolarda görüldüğü üzere özellikle giyim kuşam kalemlerinden hemen her ürünün kendi içinde de bol çeşitlilik arz etmektedir. Farklı yörelerde imal edilmiş ürünler, o yörenin adıyla tereke kayıtlarında yer almıştır. Yine ithal olduğunu düşündüğümüz pek çok ürüne de bu kayıtlarda rastlamaktayız.

Diyebiliriz ki giyim kuşam ve ziyet eşyaları açısından Tarsus hem zengin bir çeşitliliğe hem de kişilerin serveti oranında yaygın bir kullanıma sahiptir. Bu zenginliği ifade eden tereke kayıtlarını ilgili başlıklar altında detaylı veriler üzerinden değerlendirmeye çalışıldı. Burada genelleme yapmamıza imkân sağlayacak bazı temel bilgileri bir arada vermek suretiyle çalışmamıza toplu bir bakış imkânı sunmayı amaçlandı.

Tarsus ve çevresinin 1274-1284 yılları arasındaki on yıllık döneminde kaydı tutulmuş şer'iyeye sicillerinden hareketle hazırladığımız tezimizin ulaştığı sonuçların, doğrudan dönemin kaynakları olan şer'iyeye sicillerine dayanması itibariyle sağlıklı bilgiler sunduğunu söylenilebilir.

Gerek Tarsus ve gerekse daha farklı bölgelere ait bu türden çalışmaların sonuçlarıyla mukayese edildiğinde, dönemin ve ilgili bölgelerin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatına dair daha sağlıklı ve geniş değerlendirmelere imkân sağlayacağını düşündüğümüz çalışmamızın bu alanda mütevâzi bir katkı sağlayacağına inanıldı.

6. YARARLANILAN KAYNAKLAR

Ahmet Cevdet Paşa (1991) Tezakir (21-39), Ankara, TTK.

Akgündüz, Ahmed (1988). Şer'îye Sicilleri I, İstanbul, Türk Dünyası Araştırma Vakfı.

Akgündüz, Ahmed (1993) Arşiv Belgeleri Işığında Tarsus Tarihi ve Eshab-ı Kehf, İstanbul, Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası.

Akgündüz, Ahmed (1998) Cumhuriyetimizin 75. Yılında Düünden Bugüne 1. Tarsus Sempozyumu, Adana, Berdan Tarih ve Kültür Varlıkları Koruma Vakfı.

Aktan, Hamza (2005) Miras, Cilt 30, İstanbul, TDV İslam Ansiklopedisi.

Anıl, Yaşar Şahin (1993) Osmanlı'da Kadılık, İstanbul, İletişim.

Arşiv Kaynakları: MŞH_ŞSC_d 08089 Numaralı Şer'îye Sicil Defteri

Arşiv Kaynakları: MŞH_ŞSC_d 08090 Numaralı Şer'îye Sicil Defteri

Arşiv Kaynakları: MŞH_ŞSC_d 08091 Numaralı Şer'îye Sicil Defteri

Arşiv Kaynakları: MŞH_ŞSC_d 08092 Numaralı Şer'îye Sicil Defteri

Arşiv Kaynakları: Tarsus_300 Numaralı Şer'îye Sicil Defteri

Atar, Fahrettin (2001) Kadı, Cilt 24, İstanbul, DİA.

Avcı, Casim (2006) Naib, Cilt 32. İstanbul, TDV İslam Ansiklopedisi.

Aytar, İbrahim Halil (2018) 19.Yüzyıl Tarsus Kentinin Gündelik Yaşamında Gayrimüslimler, İstanbul, Libra Yayıncılık.

Barkan, Ömer (1993) Edirne Âskerî Kassamı'na Âit Tereke Defterleri (1545-1659), Belgeler, C:III, S:5-6, s.4.

Barişta, H. Örcün (1998) Türk El Sanatları, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Bayraktar, Dursun (2009) Tanzimat'ın İlk Yıllarında Bolu (Şer'îye Sicilleri 1838-1850), Ankara, Bamer.

Bilgili, Ali Sinan (2001) Osmanlı Döneminde Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri, Ankara, T.C. Kültür Bakanlığı.

Cevdet Paşa (1991) *Tezâkir*, (21-39), Ankara, TTK.

Cezar, Yavuz (1977) "Bir Ayanın Muhallefâtı", Havza ve Köprü Kazanları Ayanı İsmail-Oğlu Hüseyin (Müsadere olayı ve terekenin İncelenmesi), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, İstanbul.

- Çıplak, Necati** (1968) İçel Tarihi, Ankara, Güzel Sanatlar Matbaası.
- Darkot, Besim**, (1993) Tarsus, DİA, Cilt 12, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- Demirel, Ömer / Tuş, Muiddin / Gürbüz Adnan** (1992) Osmanlı Anadolu Ailesinde Ev, Eşya ve Giyim-Kuşam (XVI-XIX. Yüzyıllar) Sosyo-Kültürel Değişim Süresinde Türk Ailesi, Cilt II, Ankara, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.
- Develioğlu, Ferit** (2001) Osmanlıca-Türkçe Lügat, Ankara, Aydın Kitapevi Yayınları.
- Dizgenç, Emine** (1998). '19. Yüzyılın İkinci Yarısında ve 20. Yüzyılın Başında Mersin'in Ekonomik Yapısı', (Yayınlanmamış Yüksek Lisans), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durmuş, İlhami** (1997) 'Anadolu'da Kimmerler ve İskitler', Belleten, C:LXI, S:230-232, s.275.
- Erzen Arif** (1943). Tarsus Kılavuzu, İstanbul Maarif Matbaası.
- Evliya Çelebi** (2005) Seyehatname, Cilt IX, İstanbul, YKY.
- Halaçoğlu, Yusuf** (2003) XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı, Ankara, TTK.
- Haliçe, Murat** (2011) 'Şer'iyeye Sicillerine Göre XIX. Yüzyıl Başlarında Tokat'ta Giyim', Türkiyat Araştırma Dergisi, S:30, s.423-455.
- İnalçık, Halil** (1453) '15. Asır Türkiye İktisadi ve İçtimai Tarihi Kaynakları' İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, C:XV, s.1-4.
- İnalçık, Halil** (2017) Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi I, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları.
- İnalçık, Halil** (2008) Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları.
- İrepoğlu, Gül** (2000). "Bir İmparatorluğun Görkemi Osmanlı Mücevheri". P Dergisi Sanat Kültür Antika (17): 100-111.
- Karataş, Ali İhsan** (2015) 'İsmail Hakkı Bursevi Dergâhı Şeyhlerinden Hikmeti Mehmed Efendi ve Hanımı Saliha Hatunun Terekeleri', Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C:24, s.1.
- Koçu, Reşat Ekrem** (1969) Türk Giyim Kuşanma ve Süslenme Sözlüğü, Ankara, Sümerbank, Kültür.
- Köstüklü, Nuri** (1999) Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarih Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi (Muğla Örneğinde) Bildirisi, Osmanlıların 700.Yılında Muğla Sempozyumu (6-7 Mayıs 1999, Muğla)'na sunulan bildiri, Muğla.

Köstüklü, Nuri (2008) ‘Osmanlı-Türk Aile Kurumu Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi’ (19.YY. Örnekleri Çerçevesinde), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C:1, S:1, s.17-26.

Kütükoğlu, Mübahat (2018) Osmanlı’nın Sosyo-Kültürel ve İktisâdi Yapısı, Ankara, TTK Yayınları.

Kütükoğlu, Mübahat, (1983), *Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri*, İstanbul, Enderun Kitapevi Yay.

Neşri, (1987) “Kitâb-ı Cihannüma” (Nşr. F. Reşid Unat- Mehmed A.Köymen), Ankara, TTK.

Oğuz, Gülser (2011) ‘61 Numaralı Edirne Şer’iye Siciline Göre 17. Yüzyılda Edirneli Kadınların Giyim Kuşam Kültürü’ Milli Folklor, S:92, s.7.

Onuk, Taciser / Akpınarlı, Feriha / Ortaç, H. Serpil / Alp, K. Özlem (1998)Tarsus El Sanatları (Dokumacılık, Örucülük, İşlemecilik) Ankara; T.C. Kültür Bakanlığı.

Ortaylı, İlber (1994) Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti’nde Kadı, Ankara, Turhan.

Ortaylı, İlber (2001) Kadı, Cilt 24, İstanbul, DİA.

Ortaylı, İlber (1976) ‘Osmanlı Kadısının Taşra Yönetimindeki Rolü Üzerine’, Amme İdaresi Dergisi, C:9, S:1 , s.95-107.

Ortaylı, İlber (1975) ‘Osmanlı Kadısı-Tarihi Temel Görevi ve Yargı’, TTK. Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C:XXX, S:1-4, s.96.

Öz, Hikmet (1991) Tarsus Tarihi, Tarsus, I. Baskı, İstanbul, Koca Oluk.

Özbağı, Tevhide (2002). “Geleneksel Türk Takıları”. Türkler Ansiklopedisi. C. VII. Ankara: Yeni Türkiye Yay. 785-799.

Özcan, Tahsin (2005) Muhallefât, Cilt. 30, İstanbul, TDV İslam Ansiklopedisi.

Özdeğer, Hüseyin (1988) Bursa Şehri Tereke Defterleri (1463-16409), İstanbul, Türk İktisadi ve İçtimai Tarihi Araştırmaları Merkezi Yayınları, Bayrak Matbacılık.

Öztürk, Sait (1993) ‘XVII. Yüzyıl Askeri Kassam Defterleri’nin Sosyo-Ekonomik Tahlili’, (Doktora), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, Sait (1995) Askeri Kassama Ait On Yedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri (Sosyo-Ekonomik Tahlil), İstanbul, Osmanlı Araştırma Vakfı Yayınları.

Öztürk, Temel (2015) ‘1918 Numaralı Kadı Siciline Göre 18. Yüzyılda Trabzon’da Giyim- Kuşam Kültürü’, Karadeniz İncelemeleri Dergisi, C.18, s.9-28.

Pakalın, M. Zeki (1993) Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, Cilt I-III, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı.

Standford, J Shaw (1980) ‘Ottoman Population Movements During The Last Years Of The Empire 185-1914: Some Preliminary Remarks’ *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, C:I, s. 201.

Strabon, (1969) “Geographika”, Pekman, Adnan (Çeviren), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Şemseddin Sami (1978) *Kamus-ı Türki*, İstanbul, Çağrı.

Şemseddin Sami (1996) *Tarsus*, Ankara, Kâmûs’l A’lam, Kaşgar Neşriyat.

Uğur, Yusuf (2010) *Şer’iye Sicilleri*, Cilt 39, İstanbul, TDV İslam Ansiklopedisi.

Ulaş, Songül (2015) *19. Yüzyılda Tarsus’ta Ekonomik Ve Sosyal Yaşam (1856-1914)*, Mersin, Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası.

Uzunçarşılı, İsmail (1988) *Osmanlı Devleti’nin İlmiye Teşkilatı*, Ankara, TTK.

Ünal, Mehmet Ali (2011) *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, İstanbul, Paradigma.

Ünver, Fikret (2016) *Mersin Tarihi Üzerine*, Mersin, Mersin Büyükşehir Başkanlığı Kalem.

Vital Cuinet (1981) *La Turquie D’Aaie*, C:VI, s.165-166.

Yağcı, Zübeyde Güneş / Genç, Serdar (2007) ‘XIX. Yüzyılda Balıkesir’de Giyim-Kuşam Zevki ve Bir Kumaş Tüccarı’ *Turkish Studies*, C:2, S.1, s.229.

Yurt Ansiklopedisi (1982). “İçel”, Cilt 5, İstanbul, Anadolu Yayıncılık.

7. EKLER

EK-1. RESİMLER

Tarsus Arkeoloji Müzesi

BAŞLIK

Tarsus Arkeoloji Müzesi

GERDANLIK- ZÜLÜFLÜK- KOLYE

Tarsus Arkeoloji Müzesi

KAFTAN

Tarsus Arkeoloji Müzesi

GÜMÜŞ KEMER TOKASI

Tarsus Arkeoloji Müzesi

GÜMÜŞ TEPELİK

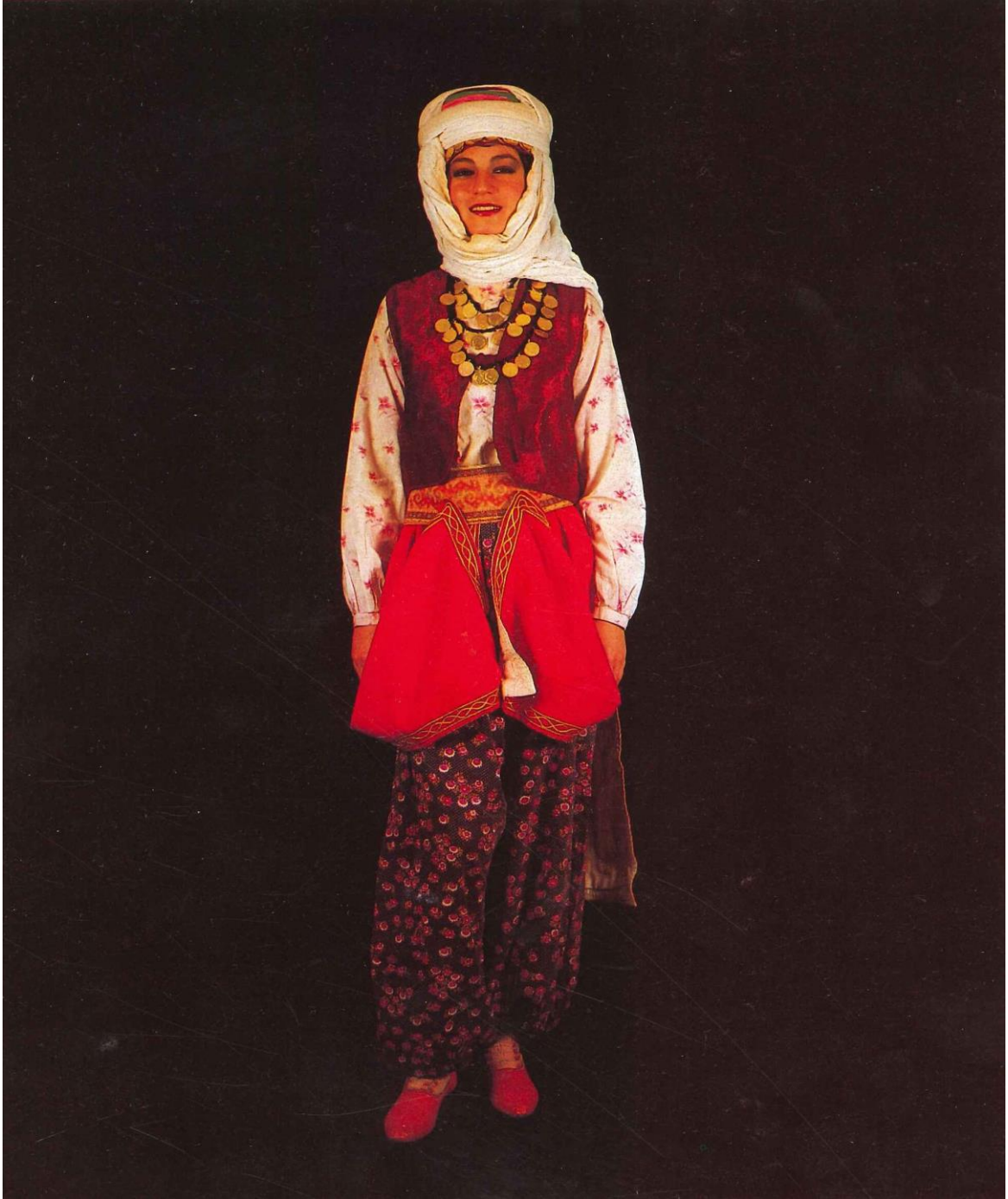
Tarsus Arkeoloji Müzesi

GÜMÜŞ KEMER

Tarsus Arkeoloji Müzesi

CEPKEN

Historical Costumes Of Turkish Women

Adana - Kozan

Günlük Giyisi

Historical Costumes Of Turkish Women

Adana-Kadirli

Genç Kızların Sokak Kıyafetleri

Historical Costumes Of Turkish Women

Mersin (İçel-Tarsus)

Gelin Kıyafeti

Historical Costumes Of Turkish Women

Mersin (İçel – Silifke)

Türkmen Kızı